Bulletin of the Dept of Indian History and Archaeology No 6

GENERAL EDITOR

PROFESSOR K A NILAKANTA SASTRI

VELUGŌTIVĀRIVAMŚĀVALI

Bulletin of the Dept of Indian History and Archaeology N[illegible]

GENERAL EDITOR

PROFESSOR K A NILAKANTA SASTRI

VELUGŌTIVĀRIVAMŚĀVALI

Bulletin of the Dept of Indian History and Archaeology No 6

GENERAL EDITOR

PROFESSOR K A NILAKANTA SASTRI

VELUGŌTIVĀRIVAMŚĀVALI

PRINTED AT THE G S PRESS, MOUNT ROAD, MADRAS

PREFACE

The present edition of the *Velugōtivārivamsāvali* is based upon two manuscripts of the Mackenzie collection preserved in the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, bearing the Nos 15-4-3 and 14-4-17 of which the latter is but a copy of the former No other manuscript of the chronicle is known to exist Although the latter has no independent value of its own, it proved quite useful in correcting the scribal errors in several places, and without it, the task of editing the work would have been far more troublesome than it has actually turned out In preparing the present edition both the manuscripts have been utilised, and they are referred to as 'A' and 'B' respectively in the foot-notes for the sake of convenience While the printing of the text of the work was nearing completion, a printed copy of the chronicle struck at Venkatagiri in 1890 was placed in my hands through the kindness of H H The Rajah of Venkatagiri Unfortunately it turned out to be a verbatim reproduction of the manuscript in the Madras Government Oriental Manuscripts Library with all its textual corruptions and scribal mistakes in addition to numerous printing errors The genealogical table appended to this work is taken from the Family History of Venkatagiri Rajas printed at Madras in 1922 and retained without any modification

In preparing the text for the press, I received considerable help from Messrs M Ramakrishna Kavi, Śrīpāda Lakshmipati Sastri, the Junior Lecturer in Telugu, Madras University, and Vētūri Prabhakara Sastri of the Madras Government Oriental Manuscripts Library Messrs Kavi and Lakshmipati Sastri rendered valuable assistance in correcting and restoring the proper text Vidwan G Subbaramayya, the former Editor of the *Bharati*, revised the text, and corrected the proofs with great patience Prof K A Nilakanta Sastri, the Professor of Indian History and Archaeology, Madras University, and Mr A S Ramanatha Aiyar of the Epigraphy Department, Madras, kindly revised the Introduction and offered their valuable criticisms and suggestions Mr M Venkataramayya kindly checked the references and prepared the index I offer them all my grateful thanks for their unvarying help The proprietors of Rao Brothers and the G S Press have earned my gratitude for the excellent manner in which they have carried out the printing

I thank the Syndicate of the Madras University for kindly sanctioning the publication of the work as a Bulletin of the University Department of Indian History

University of Madras,
17th July 1939

N V R

ABBREVIATIONS

E C	Epigraphia Carnatica
E D	Elliot and Dowson History of India as told by its own historians
E I	Epigraphia Indica
I A	Indian Antiquary
J A H R S	Journal of the Andhra Historical Research Society
J T A	Journal of the Telugu Academy
L R	Local Records (C P Brown)
Mac Mss	Mackenzie Manuscripts
M E R (A R E)	Madras Epigraphical Report
S I I	South Indian Inscriptions

CONTENTS

CONTENTS

and Prasādıtya seems to have upheld the cause of the queen, and obtaıned from her the tıtles, *Kākatı-rājya-sthāpanācārya,* and *Rāyapıtāmahānka,* as a reward for hıs loyalty

Another deed whıch ıs attrıbuted to Prasādıtya ıs the ıntroductıon of the Nāyakshıp He ıs saıd to have entrusted the defence of the kıngdom to seventy-seven Nāyaks, but tradıtıon embodıed ın *Pratāpacarıtra,* on the contrary, gıves the credıt for ıntroducıng thıs reform to Rudrāmbā's grandson and successor Pratāparudra Inscrıptıons, however, refer to *Nāyankara* or the office of Nāyaka as early as 1279 A D[1] Therefore, Prasādıtya must have ıntroduced thıs reform early ın the reıgn of Rudrāmbā He seems to have survıved the queen and helped Pratāparudra ın the admınıstratıon of the kıngdom durıng the early years of hıs reıgn, and was decorated by that monarch wıth an anklet and bell *(ande)*

Thırd Generatıon Vennama and Sabbı

Dāma, the elder brother of Prasādıtya, had two sons, Vennama and Sabbı, who seem to have flourıshed about the begınnıng of the fourteenth century Of these Vennama ıs saıd to have destroyed the vast Muhammadan army ın a battle The cırcumstances ın whıch he fought wıth the Muhammadans are not known The Khaljī and the Tughlāq Sultans of Delhı had to lead, accordıng to the Mussalman hıstorıans, no less than five ınvasıons ınto Telıngāna durıng the first quarter of the fourteenth century before they could subvert the authorıty of the rulıng Kākatīya dynasty and annex the land Of these the first proved abortıve and the fourth ended ın defeat The remaınıng three were crowned wıth success The Hındu accounts mentıon seven ınvasıons and allude to some Hındu vıctorıes whıch do not find a place ın the Muhammadan hıstorıes The Velugōtıvārıvamsāvalı and the famıly *praśastıs* of the Velama Nāyaks gıve some valuable ınformatıon not known to us from other sources The battle ın whıch Vennama ınflıcted a defeat over the Muslım army must have taken place durıng the first Muhammadan ınvasıon agaınst Telıngāna sent by Sultan 'Alā-ud-Dīn Khaljī under Malık Fakhr-ud-Dīn Jūna and Malık Jhaju of Karra "wıth all the officers and forces of Hındustan" ın 1303 A D The expedıtıon, however, ended ınglorıously, and the army, 'greatly reduced ın numbers' returned to Hındustan[2] Although Barnī attrıbutes

1 S I I ıv 705 (A R E 254/1892)
2 E D ııı p 189

the failure of the expedition to the outbreak of rains, it is not possible that it could have been due entirely to natural causes The invaders could not have entered the country and returned without coming into conflict with the Kākatīya army Vennama, as mentioned already, claims a victory over them Pōtuganti Maili, another Velama chief in the service of Pratāparudra claims to have destroyed the pride of the Turuskas of Delhi in a battle near Upparapalle As the engagement at Upparapalle had taken place before Malik Kāfūr's invasion of Telingāna, it must have been fought during the first Muslim expedition in 1303 A D The Delhi army appears to have penetrated into the Karimnagar district in which Upparapalle is situated, but had to retreat owing to a reverse 'Alā-ud-Dīn did not, however, give up the idea of subduing Telingāna In 1309 A D, he sent another army under Malik Kāfūr who marched on Warangal and laid siege to it Pratāparudra submitted and gave a written agreement promising "to send annually treasure and elephants "[3] And he observed the terms of this agreement until the death of the Sultan The chronicle of Vellutla chiefs alludes to an incident which took place in Delhi during one of the visits of Pratāparudra's officers bearing, perhaps, the annual tribute to the court of the Sultan For some reasons which are not known at present Pōtuganti Maili and Telungu Bijjana resolved to fight a duel in the presence of the Sultan Malik Nēmār (Malik Nāib) and other officers including the seventy-seven Nāyaks of Telingāna appear to have been present on the occasion Telungu Bijjana was defeated in the fight, and Maili, having thus obtained satisfaction, probably returned with the rest of the Nāyakas to his native country

Fourth Generation Erra Dāca and Nalla Dāca

Vennama and Sabbi had each a son bearing the names of Erra Dāca and Nalla Dāca respectively Although both of them are said to have distinguished themselves in the Pāndyan war, greater prominence is given to Erra Dāca than to his cousin Their exploits are dealt with at some length in the present chronicle In the first place, they slew a chief called Kuntlūri Immadi, who is otherwise unknown, in a fierce engagement near the village of Gollapalli Secondly, they encountered the Pāndyas in a battle near Kāñcī Erra Dāca boldly faced the Pāndya who had put the 900,000 Telugu forces to flight on a former occasion, he charged

3 ED iii p 203

Ganapatı who heard of his story, invited him to his court at Warangal and bestowed on him several favours including the government of a district

The other version narrates a somewhat different story Rēca, a Pariah servant of Cevvi Reddi, who was ploughing a field protected by a Bhairava in the south of Old Anumanagallu, discovered an inscribed copper-plate which lay hidden in the ground He showed the plate to his master who deciphered the inscription contained thereon It ran as follows "O Bhairava, surrender the nine lakhs (of cash) to him who offers a sacrifice" On hearing the contents of the inscription read out to him, Rēca volunteered to be the victim, so that his master might get hold of the wealth, provided that he agreed to add the term 'Ēca' to the names of his descendants, and accept sandal and *akṣatas* from the hands of Pariahs on the occasion of marriage in their households Cevvi Reddi accepted these conditions, and having sacrificed Rēca, took possession of the money He founded a new village and named it Rēcerla in commemoration of his selfless servant

Though these stories differ ever so much from each other, they are in agreement on two points *viz*, (1) that Cevvi Reddi rose to prominence by the discovery of a treasure trove, and (2) that he managed to take possession of it by the devotion of his Pariah servant It is not possible to accept these stories as historical They seem to have been invented at a time when the Velugōdu chiefs, having risen to fame and glory, began to feel that the common obscure peasant Cevvi Reddi was too humble an ancestor for them They wove incredible legends around his name and transformed him into a demi-god worthy of the great warriors who claimed descent from him

Second generation Dāma, Prasādıtya and Rudra

Cevvi Reddi who, in virtue of his successful encounter with the Vētāla, acquired the name of Bēti Reddi, had three sons, Dāma, Prasāditya, and Rudra Of these the most distinguished was Prasāditya who appears to have played an important part in the affairs of the Kākatīya kingdom during the days of Rudrāmbā and Pratāparudra On the death of King Ganapati, Prasāditya is said to have installed the former's daughter Rudrāmbā on the throne, and put down a formidable ring of enemies that surrounded her This seems to indicate that Rudrāmbā's succession to the throne was not uncontested Probably some of the nobles who were unwilling to acknowledge a woman as their ruler rebelled;

INTRODUCTION

Nature of the work

The Velugōtivārivamśāvali is a work of considerable historical importance It is a motley collection of verses interspersed with prose passages mostly composed by the bards (*Vandis* and *Māgadhas*) in praise of the chiefs of the Rēcerla or Velugōdu family who extended to them their patronage Occasionally, however, verses culled from other sources are also met with, e g , the epitaph of Singaya Rāyapa by the poet Mallana and the stanzas from the *Bhānumatīparinayam* of Rentūri Rangarāju As the bards and their patrons in whose praise the verses were composed, did not all belong to one age, it is difficult to assign the work to any particular period The work seems to have grown with time The verses composed by bards were carefully preserved and arranged from time to time in their chronological order, so that within a few generations they assumed the form of a family chronicle Though the manner of its growth has preserved contemporary references to events that happened long ago, it has impaired its value to some extent as a work of art The bards for the most part were men of little learning and no culture They often betray ignorance of the rudiments of grammar and prosody Moreover, they frequently indulge in the use of provincialism and slang and lay no great claim to dignity and taste As verses of several writers of different ages and of varying degrees of learning are gathered together in it, the work presents a bewildering variety of style ranging from the sublime majesty of Śrīnātha's verse to the worst form of doggerel

Two works of recent origin, the *Velugōtivārivamśacaritra,* and the *Rāvuvamśacaritra,* which are mainly based on the Vamśāvali have been cited wherever necessary in the course of this essay, when they give a divergent account

The historical importance of the family

The Velugōdu family to which the chiefs of Venkatagiri belong is one of the most ancient royal families in South India They first came into prominence during the reign of the Kākatīya monarch, Ganapati who ruled at Warangal from 1198 to 1263 A D , and played an important part in the wars of his successors They

obtained from them extensive estates in the neighbourhood of the capital After the dissolution of the Kākatīya kingdom, they became the subjects of the Mussalman Emperors of Delhi like the other Hindu chiefs, but taking advantage of the rebellion of Kāpaya Nāyaka, they asserted their independence and established themselves in the mountainous tracts of Nalgonda They could not maintain their independence long, as they came into conflict with the major kingdoms in their neighbourhood They had to wage wars on the Bahmani Sultans of Gulburga, the Rāyas of Vijayanagara and the Gajapatis of Orissa In this unequal struggle they gradually lost ground, abandoned their original habitat and migrated to Karnātaka, where they became the subordinates of the Rāya and fought his battles against his enemies, specially the Muhammadans The Velugōtivārivamśāvali, which is a chronicle of the family, gives much valuable information about the wars which the Velugōdu chiefs waged on the kings of Vijayanagara, Kondavīdu, Rajahmundry, Cuttack and Bidar Besides, it describes several rebellions and domestic troubles within the Vijayanagara empire, of which nothing is known from other sources Therefore, its value to the student of South Indian history cannot be easily overestimated

The founder of the Rēcerla clan, of which the Velugōdu family is an offshoot, was a farmer of the village Anumanagallu called Cevvi Reddi, the son of Cēyūr Pōli Reddi of Anumanaganti gōtra The Vēlugōtivārivamsāvali contains two versions of the story of Cevvi Reddi, which do not agree with each other fully According to one version, Cevvi Reddi discovered by chance a treasure trove, to take possession of which he had to sacrifice his faithful Pariah servant Rēca, who willingly offered himself as the victim In pursuance of a promise which he made, Cevvi Reddi changed the name of his *gōtra* into Rēcerla in commemoration of his servant who had cheerfully faced death for his benefit He was also obliged to adopt a new name, as a consequence of an encounter with a Vētāla, a kind of demon One evening while he was returning home from his field after dusk, he is said to have been attacked by a Vētāla who resided in a way-side banyan tree Undaunted by the sudden onset of the demon, Cevvi Reddi bravely defended himself with a club which he was carrying in his hand at that time The demon who was pleased with the manifestation of his courage conferred on him certain favours and vanished The news of Cevvi Reddi's encounter with Vētāla was bruited abroad, and people began to call him Bētāla Reddi, by which name he became famous all over the country. At last, king

నల్లగొం డటుల విస్నాణంబుగా[1] నెక్కి
కపటాహితుల నేలఁ గలిపినాఁడు
గంగ సాటిగ మీఱితి[2] కదిసి రాజమహేంద్ర
వరము చూఱలుగొని వచ్చినాఁడు
సురథానుకొలువులోఁ బారసెడు[3] బిరుదుకై
ముద్దుఖక్కని వెన్ను మెట్టినాఁడు
తేజంబుగాఁ బ్రౌఢదేవరాయలచేత[4]
నరుదుగా బిరుదందె నందినాఁడు[5]
ఆనతనూజుని భంగి నినుగుర్తికోటలో
లీల శత్రుల విభాళించినాఁడు
ధీరుఁడై యల్లావుదీ[6] సురథానుతో[7]
నెమ్మిగా భువనాద్రి నెక్కినాఁడు
గెంటించి బలిమి సికిందరఖానుని దోలి
తొలమి రాజ్యంబుఁ దా నేలినాఁడు
తొడవంక[8] బలవంక నేచి[9] తాఁకినయట్టి[10]
బలిదఖానుని భంగపఱచినాఁడు
రణకేళి నెఱుకవజ్రప్రాంతమునఁ గొట్టి
మన్నె జంగిలి[11] నేపుమాపినాఁడు

---

1. R.V.C. నల్లకొండలను సన్నాహంబుగా నెక్కి ;
A. B. నల్లగొండటులు సన్నాణంబు నెక్కి
2. ,, p 117 ; A.B. మురకి
3. ,, ,, ; ,, వారకెడు
4. ,, దేవప్రౌఢరాయలచేత
5. ,, బిరుదందె లందినాఁడు
6. A. అల్లాడఢీ ; B. ఆవాడఢీ
7. A. B. చే
8. ,, యలవంక
9. R.V.C. p 118 బలువంకలార్చి
10. ,, బట్టి
11. ,, జంగుల

... ...

భువిలోన ననవేమ ‡ భూపాలుఁ జెఱపెట్టి
యతనిని వేడ్కతో ‡ నంపినాఁడు

... ...

చలమర్తిగండఁడై ‡ సంబెట పిన్ననిఁ
బ్రౌఢుఁ డెఱుంగను ‡ బఱపినాఁడు

... ...

నూతనగిరి నుగ్గు ‡ నూచంబుగా నెక్కి
యన్నగన్నని గర్వ ‡ మణఁచినాఁడు
ధరణీవరాహుఁడై ‡ తల్లడిల్లఁగఁ బొంచి
చెంచువలయు మెల్లఁ ‡ జెండినాఁడు
సింహాఘాతకుఁ దార‡సించి సంగరకేళి
మస్తఖానుని గెల్చి ‡ మసలినాఁడు
నాణెంబుగా నబ్బి‡నాటి రాజ్యంబెల్ల
నద్భుతంబుగఁ జూఱ‡లాడినాఁడు
కృష్ణవెణ్ణా[1] జల‡క్రీడావినోదుఁడై
యఖిలదానవుల సొం‡పడరినాఁడు[2]
జగనొబ్బగండఁడై ‡ చలఁగి[3] రేచర్లను
దురకదళముతలల్ ‡ ద్రుంచినాఁడు
చటులోగ్రగతి రాయ‡శరభమై[4] యవలీలఁ
దిరుగ సింహాద్రి సా‡ధించినాఁడు
పరదళంబులు పటా‡పంచలై పాఱంగ
నెన్న గారవకొండ ‡ నెక్కినాఁడు
కేళాదిరాయఁడై ‡ కెరలి పోరట్లను[5]
చాదుఖానుని వెన్నుఁ ‡ జఱచి నాఁడు

---

1. A కృష్ణవెణ్యా B. కృష్ణవేణ్యై
2. A, B అఖిలదానవులసొంపడచినాఁడు, B. V. C p 117 యఖిలదారుణుల సొం. పడచినాఁడు.
3. The correct form is చెలఁగి
4. B V C p 117 శలభమై
5. „ గోరంట్లను । చారఖానుని.

... ...

భువిలోన ననవేమ ఽ భూపాలుఁ జెఱవెట్టి
యతనిని వేడ్కతో ఽ నంపినాఁడు

... ...

చలమర్తిగండఁడై ఽ సంబెట పిన్ననిఁ
బ్రౌఢుఁ డెఱుంగను ఽ బఱపినాఁడు

... .

నూతనగిరి నుగ్గు ఽ నూచంబుగా నెక్కి
యన్నగన్నని గర్వ ఽ మణఁచినాఁడు
ధరణీవరాహుఁడై ఽ తల్లడిల్లఁగఁ బొంచి
చెంచువలయ మెల్లఁ ఽ జెండినాఁడు
సింహాఘాతకుఁ బారఽసించి సంగరకేళి
మస్తఖానుని గెల్చి ఽ మసలినాఁడు
నాణెంబుగా సబ్బిఽనాటి రాజ్యంబెల్ల
నద్భుతంబుగఁ జూఱఽలాడినాఁడు
కృష్ణవెణ్ణా[1] జలఽక్రీడావినోదుఁడై
యఖిలదానవుల సొంఽపడరినాఁడు[2]
జగనొబ్బగండఁడై ఽ చలఁగి[3] రేచర్లను
దురకదళ౦, తలల్ ఽ ద్రుంచినాఁడు
చటులోగ్రగతి రాయఽశరభమై[4] యవలీలఁ
దిరుగ సింహాద్రి సాఽధించినాఁడు
పరదళంబులు పటాఽపంచలై పాఱంగ
నెన్న గౌరవకొండ ఽ నెక్కినాఁడు
కేళాదిరాయఁడై ఽ కెరలి పోరట్లను[5]
చామఖానుని వెన్నుఽజఱచి నాఁడు

---

1. A కృష్ణవెణ్యా B. కృష్ణవేణ్యే
2. A B అఖిలదానవులసొంపడచినాఁడు, B V. O p 117 యఖిలదారుణుల సాధ
పడచినాఁడు.
3. The corıect_foım ıs చెలఁగి
4. B V O p 117 శలభమై
5. ,, గోరంట్లను ; చారఖానుని.

వెలుగోటివారి వంశావళి.

నల్లగొండటుల విసన్నాణంబుగా[1] నెక్కి
కపటాహితుల నేలఁ గలిపినాఁడు
గంగ సాక్షిగ మీటి[2] కదిసి రాజమహేంద్ర
వరము చూఱలుగొని వచ్చినాఁడు
సురథానుకొలువులోఁ బొరసెడు[3] బిరుదుడై
ముద్దుఖక్కని వెన్ను మొత్తినాఁడు
తేజంబుగాఁ బ్రౌఢదేవరాయలచేత[4]
నరుదుగా బిరుదండె నందినాఁడు[5]
ఇనతనూజుని భంగి నినుగుర్తికోటలో
లీల శత్రుల విభాళించినాఁడు
ధీరుఁడై యల్లావుదదీ[6] సురథానుతో[7]
నెమ్మిగా భువనాద్రి నెక్కినాఁడు
గెంటించి బలిమి సిఖేంద్రఖానుని దోలి
యెలమి రాజ్యంబుఁ దా నేలినాఁడు
యొడవంక[8] బలవంక నేచి[9] తాఁకినయట్టి[10]
బలిదఖానుని భంగపఱచినాఁడు
రణకేళి నెఱుకవరప్రాంతమునఁ గొట్టి
మన్నె జంగిలి[11] నేపుమాపినాఁడు

---

1. R.V.C. నల్లకొండలను సన్నాహంబుగా నెక్కి ;
A. B. నల్లగొండటులు సన్నాణంబు నెక్కి
2. ,, p 117 ; A.B. మీరసి
3. ,, ,, ; ,, వొరశెడు
4. ,, దేవప్రౌఢరాయలచేత
5. ,, బిరుదండె లందినాఁడు
6. A. అల్లాడధీ ; B. ఆవాడధీ
7. A. B. చే
8. ,, యలవంక
9. R.V.C. p 118 బలువంకలార్చి
10. ,, బట్టి
11. ,, జంగుల

మాణుగూరికోటలో | మందువమల్నేఁడు[1]
ప్రతిఘటించిన నిల్చి | ప్రామినాఁడు[2]
కరణుఁ జొచ్చిన నొచ్చి[3] | సరిమఖానునిఁ బట్టి[4]
గౌతమీతటమునఁ | గాఁచినాఁడు
పోరిలోనని గన్న | భూపాలుఁ జెఱవెట్టి
ధృతిఁ గొత్తకొండ | సాధించినాఁడు
మొదిరి విర్గమరాజు[5] | కదనోర్వి గర్వింప
నణఁచి యింద్రునివీటికి | కంపినాఁడు
సింహావిక్రమపురి | సింగమపలె గొని[6]
గోపాలకృష్ణుని | గొట్టినాఁడు
మెండుగ వీఁకమైఁ | గొండపల్మన్నీలు
పూని వచ్చిన నూన | పుచ్చినాఁడు
ఎదిరించ నేలూర[7] | నెల్లూరితిప్పని
ముదలించి[8] పటుగతి | మోఁదినాఁడు
కుంట్లూరికోటపై | గుంద్రాతురాజులు[9]
మొత్తమై మొదిరిన | మొత్తినాఁడు
బాణాలకోటపైఁ | బ్రకటించి యుగ్రతఁ
గాలాగ్నిరుద్రుఁడై | కాల్చినాఁడు
తొరగంటిబాదావి[10] | తురకలఁ బరిమార్చి
పట్టణంబుల రెంటఁ[11] | బరఁగినాఁడు

---

1. R V C p 118 మన్నీడు
2. R V C 118 తూలబరచినాఁడు A B తిరిమినాఁడు
3. , మెచ్చి
4 A సరిమఖానునిగొట్టి B సరణిభానునిగొట్టి , R V C p 118 సరిమఖానునిబట్టి
5 R V C p 118 అదిరి విధమరాజు
6 V R (Ac m. p 104) సింగమపలెకాని
7. A B వేలూర
8 R V C p 118 మొదలింటు
9 A B రాజుల
10 R V C p 118 దాబాజి
11. „ వెంటఁ బ్రబలినాఁడు

వెలుగోటివారి వంశావళి.

ఎంగరస్థలమున ʃ సింగళదేవుని
శిరము ద్రుంచటు[1] కీర్తిఁ ʃ బరఁగినాఁడు
మలకపోలార్జును ʃ మద మెల్లఁ గ్రక్కించి
యన్నయాదవకొండఁ ʃ గొన్న వాఁడు
గర్వించి తలపడ్డ ʃ గండరగండని
మెట్టఁ గదిసి తల ʃ మెట్టినాఁడు[2]
కుటిలశాత్రవకోటిఁ ʃ గోవిలకొండఁ దా
మగతనంబున[3] బిల్కు ʃ మార్చినాఁడు
ఉచ్ఛిళ్లకోటకై ʃ యుద్రేకమునఁ బోయి
చెలఁగటు[4] నీరుగాఁ ʃ జేసినాఁడు
ఉర్విలోఁ బాగడొందు ʃ నుపనూరి సింహంబుఁ[5]
జెనకిన రిపుకోటిఁ ʃ జెండినాఁడు
శాంతభిక్షావృత్తి ʃ జగమెల్ల నెఱుఁగ శ్రీ
శైలపట్టంబునఁ ʃ జాటినాఁడు[6]
బుక్కరాజునుఁ బట్టి ʃ పొడిచేటికోటలో
గజపతి మెచ్చఁగాఁ ʃ గాఁచినాఁడు
దొరయు[7] సల్కయవారిఁ ʃ దోలి తొప్పరలాడి
బాగవాడొద్దను ʃ బఱపినాఁడు[8]

---

1. R V C p 118 ద్రుంచెటు
2 A, B మెట్టఁగదిసిన శిరముల మెట్టినాఁడు. R V C p 118 మెట్టఁగదియ తలఁగొట్టి నాఁడు.
3 B తామసతినంబున
4 R.V.C చెంగటి
5. ,, బాగడొందు । సుభ్వారి చెంగటు
6. ,, (p 119) has the following correction
' శాంతశిక్షావృత్తి జగమెల్ల నెఱుఁగ శ్రీశైలపట్టణము దానేలినాఁడు
A. B శ్రీ । శైలపట్టంబు దానిల్పినాఁడు
7. A B దొంగి
8. ,, బాపినాఁడు

చాటిచెన్నయగారిఁ జదిపి చట్టలు చీరి
కొండమల్లయగారిఁ గొట్టినాఁడు
గోరంట్లతిప్పనిఁ గొట్టి కోటెక్కయు[1]
వేఁగడికులమెల్ల వెదకినాఁడు
చిటివల్లభయ్యను జెట్లను బడఁదోలి
పాణెమురాజును బఱపినాఁడు
రంగయభీముని రాజసంబునఁ దోలి
సాళ్వతిప్పని నేలఁ జదిపినాఁడు
పాండూరియడవిని బరఁగు మన్నీలను
దూల్చి[2] గొందులు చొరఁ దోలినాఁడు
ముచ్చుకంపయ కుత్కి మునుపుగాఁ బడ మోఁది
పూలగంగు దళముఁ[3] బొడిచినాఁడు
రాజు లెప్పుడు మెచ్చ రామరాజ్యంబుగా
నెసఁగి[4] రాజాచలం బేలినాఁడు
దండిమై ముప్పది రెండు దుర్గంబుల
నేకఘాటీగతి నెక్కినాఁడు
వీరభద్రుని దొడ్డ విభు వేమనృపతుల
రట్టడై కాలందెఁ బెట్టినాఁడు
ఘనమూరురాయర గండపెండారంబుఁ
బెనుపొంద డాకాలఁ బెట్టినాఁడు
గీ రాజమాత్రుండె ఖడ్గనారాయణుండు
చారుతరమూర్తి రాజులచక్రవర్తి
గాయగోవాళుఁ డుర్వ్యత్తు[5] గండఁ డనఁగ
లీల నొప్పారు మాదయలింగవిభుఁడు 126

1. A B కోటయునెక్కి
2 ,, తోలి
3 R V C p 119 పూలసంగనిఘోంజు
4 A B యసంగ, R V C p 119 ఎలఁగి
5 R V C p 119, A గోపాళుడురవత్తు, B గండగోపాలుడురవత్తు

ఉ. ఆర్గురు చక్రవర్తులు పదార్గురురాజులు దక్క నన్యరా
డ్వర్గము నీసమాన మనవచ్చునె బాహుపరాక్రమక్రియా
భర్గసమాన[1] సోమకుల భార్గవరామ కొమారలింగ స
న్మార్గపరంపరాభిమత మంగళమూర్తి విశాలకీర్తులన్. 127

సీ. మోమ్మాడదేవుని నేపారఁ జూటూరి
సూరుసిఁ బాశము ధారుణీశు
గోవర్ధనుని సోమ దేవభూవల్లభుఁ
దెగువచెందువ రాయ దేవనృపతి
నప్పచిచెన్రాజు నారాఘువాఖ్యుని
నేచి విర్గలదేవు రాచవారిఁ
దిరుమలేంద్రుని నన్నదేవు శ్రీనాథుని
వీరాదిగాఁ గల విభులఁ దొల్లి

గీ. చంపి జయముఁ గొనియెం[2] జాళిక్యభూపాల
విదళనుండు[3] సింగవిభునిమాదు
సమరమందు గెలువు సంబెటపిన్నని
విభవసంగ మాద విభునిలింగ. 128

క అంభోనిధివలయములోఁ
గుంభినిఁ గల రాజులెల్లఁ గూలిరి నీచే
రంభాతిలోత్తమాదుల[4]
సంభోగముకొఱకు మాద జనపతిలింగా. 129

క. సురథాను గెల్చినాఁడవు
నరవరు ధట్టించి పంచినాఁడవు మున్నే
కరిరాజుఁ దోలినాఁడవు
సరిమెవ్వరు నీకు మాద జనపతిలింగా. 130

వ ఆలింగమ[5] నేఁడె యశ్వపతి గజపతుల గెల్చి మూరురాయరగండబిరుదు

1. A B భలర్గ
2 ,, చేకొనియె
3. ,, విదళితుండు
4 ,, రంభాదిమేనకాదులు
5 ,, సింగమ

వహించెను. ఆలింగమనేనికిఁ బర్వతనాయఁడును[1] నతనికిఁ గుమారలింగమ
నేఁడును[2] గలిగిరి. 131

వ. సంతతికి ననపోతక్ష్మాపాలుండు మొదలు. 132

క. అందు ననపోతవిభునకుఁ
బొందుగఁ బెదసింగవర్య । భూమీశుండున్[3]
గందర్పరూపరేఖా
వందితుఁడగు ధర్మవిభుఁడు । వరుస జనించెన్.[4] 133

వ. అం దగ్రజుండు. 134

ఉ. సోమకులంబు రాజులను । శూరత మించిన రెడ్డిరాజులన్
సామజనాధు కొల్వునను । సారెకుఁ గొండెము పల్కు రాజులన్
వేమలు రావుసింగధరణీశ్వరుఁ డందియఁ బెట్టి యుండఁగా[5]
భామలు వ్రేళ్లఁ జూపుదురు । పాదము లొత్తుచు వారివారికిన్. 135

వ. అతని యనుజుండు 136

చ. కదనము బొమ్మరిల్లు చెలికత్తెలె వీరజయాంగనామణుల్
మదకరి మస్తకుంభములు । మాటికి దొంతులు సంగరస్థలిన్
గుదికొని వడ్డె[6] రాహుతుల । క్రోవులు గుజ్జనకూళ్లు బాపురే
పోదలెడు రాయరావు ననపోతయధర్మని ఖడ్గపుత్రికిన్. 137

వ. మఱియుఁ[7] బెదసింగమనేని పరాక్రమం బెట్టిదనిన. 138

సీ. నూనూఁగుమీసాల । నులిచి హుంకారించి[8]
కపటించు బహురాచకోగములఁ గొంగ[9]

---

1. A B న్న
2. ,, లింగమనేఁడుగల్గి
3. ,, భూవరముఖ్యుండు
4 A జనించిరి
5 A B యున్నగా
6. B వడ్డ,
7 A B మరిన్ని
8 ,, హుంకారించు
9. A. చాపు, B మావు

యొరసి యొరయ లేక | యొరయుచు[1] వాహ్యాలి[2]
మెండొడ్డ రాజుల | మిండగీడ[3]
తారసించిన చోటఁ | దారసించఁగ లేక
అంపిల్లు రాజుల | అంకుబాజుఁగ
యొగిలేనిబిరుదుల | వొగడించుకొని చాల
నిక్కుడురాజుల[4] | ముక్కుఁగోయ్య

గీ. యొరయ సీతోడ బిరుదుకై | యొరయ[5] వెఱచి
గజపతికిఁ గొండెముల్ చెప్పి | కలకలించు
జూటుకూటువ[6] రాజుల | చుక్కవాల
రాజహృద్భంగ త్రిభువనీ | రావుసింగ 139

సీ. కులము చాలని రాచ | గూటిడ(?)కుడ్డెలు
(?)బోటి కోతుల రాచ | బోగుబడులు[7]
పట్టఁగ బతిమాలు | నట్టి రాచకుమార్లు
పూరిపిట్టలు రాచ | బుడిదవిల్లు[8]
సిగ్గెఱుంగని రాచ | చివురులు గునిసెలు
గూబచంకల రాచ | కొఁకుగాంద్రు[9]
దడ మెఱుంగని రాచ | తాటవేటనిగాండ్లు
ద్రోహబుద్ధులు రాచ | దుడుకుగాండ్లు[10]

---

1 A B వొరశియగ లేక వొరయుచు
2 B దాహ్యాలి
3 A B మిండ గీడు
4. ,, మొరసి నిక్కుడురాజుల
5 ,, వరసి సీతోడ బిరుదుకై వరయ వెరచి
6. ,, వ(స)నకూటు
7 ,, బోటికాంతలరాచబోగిబల్లు
8 ,, పట్టువడి బురికిపిట్టలు రాచ్చబుడిద వెళ్లు
9 ,, సిగ్గరంగనిరాచ చివు(కు)రులు గునిశెలు గూబజంకల రాచ కొంకగాళ్లు
10. ,, దాళి మెరుగనిరాచ తాటవెట్టు గాండ్లు ద్రోహబుద్ధులు రాచదుటుకుగాండ్లు

లోకమున రాజు లౌలాక లోకగాండ్లు(?)[1]
యొరయఁ జూతురు బిరుదుకై యూర్వ్యలేక
లాలితంబగు సింహతలాటమునకు
రాజహృద్భంగ త్రిభువనీరావుసింగ. 140

ఉ. పాలితకీర్తి సోమకుల భార్గవరాముఁడు రావుసింగభూ
పాలుఁడు సోమవంశ నరపాలురఁ గొట్టి వధింప సోముఁ డా
శైలము లెక్కి త్రుమ్మలతియు[2] శంకరు జూటముఁ జొచ్చి వచ్చి పా
తాళముఁ దూఱి యబ్ధిఁ బడి ఘాటికి నోర్వక పోయె నింటికిన్.[3] 141

క. సోమకులపరశురాముఁడు
భూమీశుఁడు రావుసింగపుడమీశుఁడు దా
సోమకుల మెల్లఁ జంపఁగ
సోముఁడు భయమంది శివునిజూటముఁ జొచ్చెన్. 142

శా. ఏమీ శేషుఁడ, యేమి నారద, ముదం బేపారునా? తొంటి వి .
శ్రామం బేమియు లే ద దేమి? మహీ మీఱెఱిన్[4] రావుసింగాంకుఁ డు
ద్దామప్రౌఢిమఁ దోల[5] సోమకుల గోత్రాధీశ్వరుల్ జోగులై
భూముల్ దాఁగను భూముల న్వదరఁగాఁ బాతాళముల్ దూఱితిన్. 143

ఉ. భైరవకుక్క[6] బంగాగుల[7] శ్వాంత కుమార్లను గన్నతల్లి నీ
పేరు ప్రసిద్ధిగాఁగ మానుపెద్దలచే విని చూడవచ్చితేఁ[8]
గోరెడు [illegible] గుసుముఁ గూరయుఁ[9] బెట్టు మటంచు జోగికై
నారస [illegible] దలచు [illegible] రావుసింగసంహా సిరిపుల్ 144

1. A లోకమునరాజు తొలాక లోకనగాండ్లు
   B „ లోకగాండ్లు
2. A. B త్రుమ్మరికు
3. V V C (p 61) has an additional line
   [illegible] సింగభూపతి.
4. V P Sastri [illegible] p 57, A B, [illegible] త్రిభువనిరావు సింగాంకుడు.
5. „ [illegible]
6. A. B. [illegible]
7. „ [illegible]
8. „ [illegible]
9. „ [illegible]

క పుడమిని నాకాశంబునఁ
బిడుగు కరణి రావుసింగ[1] ‡ పృథ్వీశుఁడు దాఁ
బొడుపొడు మని వెను దగిలిన
వెడవెడ జగనొబ్బగండ ‡ వేముఁడు పాఱెన్. 145

వ. ఆపెదసింగమనేనికిఁ బినసింగమనేఁడును[2] నన్నమనేఁడును[3] గలిగిరి. ఆయన్న మనేఁడే యూరక చేను బయట గండికోటకు ముట్టడిగా దిగఁగఁ[4], బోలెపల్లి బుక్కరాజు రాత్రియుద్ధంబున నన్నమనేనిఁ జంపఁగ[5] నతనితమ్ముఁడు[6] సింగమనేఁడు దనమఱఁదిఁ జూపల్లికొండభూపాలుని నప్పనవెట్టిన[7] [నాతఁడు] కరవాలభైరవ, గండభేరుండ, సంగడిరక్షుపాలక[8] దక్షిణదోర్దండమండితంబైన సేనఁ గలమేటిగాన నాబుక్కరాజు పొడచేటికోటఁ జొచ్చినఁ, గోట యెక్కి బుక్కరాజున కభయం బిచ్చి తెచ్చెను జూపల్లికొండసుజనఘనుఁడు.

క. ధాటిం బొడచే డెక్కితి
హాటకముగ బుక్కరాజు ‡ కభయమొసఁగి తా[9]
మేటి విభీషణునకువలె
సూటిగ నీజియము నిండఁ ‡ జూపలికొండా. 147

వ ఆపినసింగమనేని వంశావతారం బెట్టిదనిన. 148

సీ వీరాగ్రగణ్యుండు ‡ వెన్నభూపాలుండు
ఖ్యాతి నేరాజు ముత్తాతతాత
నెఱిపాండ్యగజసింహుఁ ‡ డెఱదాచభూపతి
ధాత్రి నేరాజు ముత్తాతతండ్రి
సంగరాభంగుండు ‡ సింగభూనాథుండు
తనరంగ నేరాజు ‡ తాతతాత

---

1. A B పిడుగుదనుదారావుశింగ
2 ,, న్న
3. ,, అన్నమనేఁడు
4 ,, దిగితె
5. ,, జంపితె
6 ,, 'తమ్ముఁడు' అనుటతప్పు, 'అన్న' యనుట యొప్పు అని తోఁచుచున్నది
7 ,, వప్పుపెట్టిన
8 ,, నంగడిరక్షుపాలక
9 ,, కభయంబిచ్చితి

ఆదిగర్త్వైశ్వర్యుం డనవోతభూపతి
తల్ప్రాంప నేరాజు తాతతండ్రి[1]
ఘనకీర్తి యగురావు సింగావనీశుండు
ధట్టింప నేరాజు తండ్రితాండ్రి
బిరుదభీకరుండైన పినసింగనరపతి
చెన్నొంద నేరాజుఁ గన్నతండ్రి
శూరుఁ డారాజదైతేయశోషణుండు[2]
సారసస్వాంతసేవావిశాలుఁడైన[3]
యన్నమాంబాతనూజాతుఁ డనఘమూర్తి
రాయరావన్నపోతధరాధిపుండు[4] 149

ఉ. మేదినిరాయరావనెడు[5] మేటి మహాబిరుదప్రతాపసం
పాదన మన్నపోతజనపాలుఁడు సేసినఁ జెల్లుఁగాక యీ
పాదలి మన్నెబాదల[6] కపాత్రపురాజుల కేల గల్గుఁ దా
నాడటఁ[7] దాండవంబు శివుఁ డాడిన జోగుల కాడఁ జెల్లునే. 150

సీ. చప్పన్నరాజన్యసంగరస్థలిలోన
వాఁడె రా జని కాన వచ్చు నిన్న
బిరుదనూపురరాజభీకరస్థలిలోన
వాఁడె రా జని కాన వచ్చు నిన్నఁ
ఒరజెదనాటోపపట్టభద్రులలోన
వాఁడె రా జని కాన వచ్చు నిన్న
సర్వసర్వంసహాచక్రవర్తులలో-
వాఁడె రా జని కాన వచ్చు నిన్నఁ

---

1 A తండ్రి తండ్రి, but the word తాత is transcribed over the line above the first తండ్రి by the scribe
B తాత తండ్రి
2. A B నవుదనాంత్రి
3 ,, దిశాలుఁడైన
4 ,, ధరావిభుండు
5 ,, రావుయను
6 ,, పాదరి మంన్యబదలకు
7 ,, నే ఆదల

జండభుజదండఖండిత।సకలవైరి
మండలేశ్వరనుత వైరి।పుండరీక
పరిమళాపూర్ణదిగ్దంతి।జలవిహార
యహితనిర్ఘాత రాయరా।వన్నపోత 151

క. ఒకమెతుకున నొకనాఁకలి
ప్రకటితముగఁ దీర్పరాదు । పదివేవుర నీ
వొకమెతుకున రక్షింతువు
అకలంకా రాయరావు । అనపోతాంకా. 152

క. సమ్మెటసోముని సరెపలి[1]
తిమ్మని నలకొండవీటి । దిక్కున మెఱయఁ
దమ్మటము వేసి గెలిచితి
వమ్మక్కా రాయరావు । అనపోతాంకా 153

సీ. పౌరుషంబున నీవు । పానగల్లాదిగాఁ
గోటరాజ్యంబెల్లఁ । గొల్లలాడి
యేపుమై రాజమ।హేంద్రంబు మీరగా
రెడ్డిరాజ్యంబెల్ల । రేఁగఁ గొట్టి
బాహుబలిమ్మినిఁ జెన్న।పట్ణంబుమీరగాఁ
దిగుటురాజ్యంబెల్ల । దెబ్బఁ దీసి
మొక్కలంబునఁ[2] జొచ్చి । ముద్దోగి[3] గీటుగ
బోయరాజ్యంబెల్లఁ । బొడిచివైచి
నేర్పు నెఱపించి[4] రాయల । నిగ్రహించి[5]
యట్లు సంబెట్ల గెలిచితి । వాహవమున
విమలచారిత్ర సింగభూ।విభుసుపుత్ర
వర్ణితాటోప[6] రాయరా।వన్నపోత 154

---

1 B నరెపలి,
2. R V.C p 123 A B మొక్కరంబున
3 „ ముద్దోజి
4 „ నెలపించి, A B నేర్పున రప్పించి
5. A B నిర్వహించి
6 B ఘోర, R V C p 123

సీ. [1][పటుసోమకులరాజ। పరశురామాంకుఁడై
సమ్మెలుసోమునిఁ । జక్కఁజేసె
ఖడ్గనారాయణ। గాయగోవాళుఁడై
సరిషల్లెరాజుల । సంహరించెఁ
బట్టుతలాటాంక। బల్లరగండఁడై
యనవేమరెడ్డిని । నాజిఁ దునిమె
జగఁమొంటు రాయవే।శ్యాభుజంగాంకుఁడై
సురధానిబలముల । సొరిది గెలిచె

ధరణి నాతఁడు భీమప్ర।తాపవిజయ
బాహుబలశాలి నిత్యసౌ।భాగ్యశీలి
లలితసుగుణుండు రేచర్ల।కులపవిత్రుఁ
డనఁగ వెలసెను సింగయ[2]।యన్నవిభుఁడు.] 155

వ ఆయనవోతమనేనికి సర్వజ్ఞసింగమనేఁడును[3] వసంతరాయఁడును బుట్టిరి. అం దగ్రజుండు 156

సీ. సకలవిద్యాభ్యాస। సాహసగరిమంబు
సూటి మీఱఁగఁ దోఁడు । సూపినాఁడు
కఠినశాస్త్రవయూధ। ఘనకంఠరక్తంబు
వేడ్కఁ గాళికి భుక్తి । పెట్టినాఁడు
సాధుమార్గక్రియా। సౌజన్యమున నీతి
చెలఁగ సద్వర్తనల్ । చేసినాఁడు[4]
సంతతార్థివ్రాత। సముదయంబుల తోడ
వెలయ బాంధవము గా। వించినాఁడు
అతఁడు భూపాలమాత్రుఁడే । చతురవిభవ
విజితజంభారి[5] సర్వజ్ఞ। విగ్రహంబు

---

1 This verse is not found in the Velugotivari Vams'avali, but is quoted both in V V C and R V C

2. V V C p 63, R V C p 12 పిననింగ

3 A B న్ను

4 ,, తతహేతిచెలగి వర్తనలుగా జేసినాడు

5 ,, వితతజంభారి

వాసికెక్కిన రేచర్ల ƒ వంశవార్ధి
శీతకరుఁడగు రేచర్ల ƒ సింగవిభుఁడు. 157

సీ. రాధేయుదానంబు ƒ ప్రాభవం బంటిమా
యూడునో యూడదో ƒ యూడరాదు[1]
సురభూజములవార్త ƒ సొబగు పొమ్మంటిమా[2]
యెందునో పందునో ƒ యెఱుఁగరాదు
జలదంబు[3] చాగంబు ƒ చర్చింత[4] మంటిమా
మెఱచునో పఱచునో[5] ƒ మెచ్చరాదు
కామధేనువుసీగి[6] ƒ గణుతింత మంటిమా[7]
కట్టునో పట్టునో[8] ƒ కానరాదు
తోలు చూపక యుడివోక ƒ తూలిపోక
కొమ్ము గ్రుచ్చక[9] కయికొందు ƒ కోర్కు లనుచుఁ
బ్రథనవిజయుండు ఖడ్గనా ƒ రాయణుండు
ఇచ్చుఁ గవులకు సింగభూ ƒ మీశ్వరుండు. 158

వ. శ్రీనాథుఁడు సర్వజ్ఞునిసముఖమునకుఁ[10] బోవుచు శారదాంబను ప్రార్థన చేసిన పద్యము 159

సీ దీనారటంకాలఁ ƒ దీర్థమాడించితి
దక్షిణాధీశు ము ƒ త్యాలశాలఁ
బలుకుతోడై తాంధ్ర ƒ భాషామహాకావ్య
నైషధగ్రంథసం ƒ దర్భమునను

---

1. A పూంటలోదాటబోదూరాదు, B పూటలోదాటిలోవూరాదు
2. A B వోమ్మట్టిమా
3 ,, జలజంబు
4 ,, చర్చింతదంటిమా
5 ,, మెరచునో వరచునో
6 ,, కావదినువయీగి
7 ,, గణుతించదంటిమా
8. ,, పట్టునో
9. ,, తోలుచూపక పుడిబోకతూ(లి)డివోక(కొ)మొమ్ము రె(ంప్ప)వ్వక
10. ,, సముఖానకు

బగులఁగొట్టించి తుఽర్ఘటవివాదప్రౌఢి[1]
గౌడడిండిమభట్టు ఽ కంచుఢక్క
చంద్రభూపక్రియాఽశక్తిరాయలయొద్దఁ
బాఢుకొల్పితి సార్వఽభౌమబిరుదు
ఇంతకాలంబువలెఁ గాదు ఽ వింతరీతి
నెట్లు మెప్పించెదో కదా ఽ యింకమీఁద
రావుసింగాంకభూపాలు ఽ ధీవిశాలు
సకలసద్గుణనికురంబ ఽ శారదాంబ 160

సీ. ఏమిచ్చెరా యోరి ఽ యెమ్ము లిచ్చె దధీచి[2]
యెమ్ము లర్థులకుఁదా ఽ సొమ్ము లగునె
మహిమ చెప్పెద వోరి[3] ఽ మాంస మిచ్చెను శిబి
కండ లర్థులకు బంఽగార మగునె
జీమూతవాహనుం ఽ డేమిచ్చెరా యోరి
యడిగినఁ బ్రాణముల్ ఽ విడిచె నపుడు
కర్ణుని త్యాగంబు ఽ వర్ణించెదవు భట్ట
వర్మ మర్థికి పట్టుఽవల్వ యగునె[4]
పూని యవి చెప్పఁ జూపఁగా ఽ రాని యీవు[5]
లెన్నఁడో నాఁటి వార్తల ఽ కేమి చెప్పఁ
బ్రధనవిజయుండు ఖడ్గనాఽరాయణుండె
యిచ్చుఁ గవులకు సింగభూఽమీశ్వరుండు. 161

వ. సర్వజ్ఞసింగమనేఁడు శ్రీనాథునకు సమస్య యిచ్చినపద్యము 162

ఉ. తక్కక రావుసింగవసుఽధావరుఁ[6] డర్థుల కిచ్చుచున్న చో[7]
దిక్కులలేని కర్ణుని దఽధీచిని ఖేచరు వేల్పుమ్రాఁకుఁ బెం

---

1 A B దుర్ఘటవివాహప్రహుడినవు(మ)ర
2 ,, తనయమ్ములిచ్చెదంచు
3 ,, చెళదవోరి
4 ,, వర్మమర్థులకు పట్టుశాల(ల్వ)లగునె, V P Sastri Si. Sr App p 5 చర్మమర్థికి పట్టుసాలువగునె
5. ,, పూనియ(క)విచెప్పచూపరానియీవు, V P Sastri, Sr Sr App p 5 పూనికలిఁ జెప్పఁజూపఁగా రానియీవు
6 ,, ధరణీశ్వరుఁడు
7. ,, అర్థులకిచ్చునన్నచో, V P. Sastri Si Sr p 193 అర్థులకర్థమిచ్చుచో

పెక్కన కామధేనువు శిబీంద్రుల నెన్నదు భట్టు దిట్టయై[1]
కుక్కవో నక్కవో ఫణివొ క్రోతివొ పిల్లివొ బూతపిల్లివో 163

ఉ. ఇమ్మహి రావుసింగమనుజేంద్రవసంతుని[2] యీవు లెన్నఁ జోఁ
గ్రమ్మి దధీచిభానుసుతకల్పకమేఘులఁ జెప్పనేల యా
బొమ్మల పెట్టులాటలును బూని కళాసపు మొత్తులాటలున్
దుమ్ములచల్లులాటలును దూకొని నీళుల చల్లులాటలున్. 164

వ. అతనియనుజుండు. 165

క. భట్టనఁగ రుద్రరూపము
భట్టనఁగా రాచవేల్పు పాటించనియా
తొట్టరిరాజుల కబ్బునె[3]
రట్టడి సత్కీర్తికాంత రావువసంతా 166

చ. నడవడి చక్కగాద రొకనాఁడును[4] బుక్కటఁ జేసమాన దే
ర్పడ వినఁ జెప్ప లేదు పెనుబందువునందును గాలిద్రావు నీ
బడుగును నేల పొంద నని పాసి పెసం[5] జనుదెంచి కాదె యీ
పుడమి వరించె వేడ్క నృపపుంగవు రావువసంతరాయనిన్. 167

వ. సంతతికి ధర్మానేఁడు మొదలు 168

చ. కదనమొ బొమ్మరిల్లు చెలికత్తెలె వీరజయాంగనామణుల్
మదకరిమస్తకుంభములు మాటికి దొంతులు[6] సంగరస్థలిన్
గుదికొని పడ్డ రాహుతులు[7] క్రోవులు గుజ్జనగూళ్లు బాపురే
పొదలెడు[8] రాయరావు ననపోతయ ధర్మని ఖడ్గపుత్రికిన్. 169

---

1 A B నెన్నదు భట్టదిట్టయై
2 ,, వసంతములీవులెన్నఁజో
3. ,, కబునె
4 , నడవడిచక్కగాదు(వో)నొకనాడును, cf V P Sastri, Si Si App p 5.
5. V V C. p 70 ఫణిజ
6. A దొత్తులు
7 B రాహువుల
8. A B పొదలంచు

చ. పొలుపుగ రాయరావు సర్వోత్తమధర్మకుమారచంద్ర నీ
చెలువపు వామపాదమునఁ । జెల్వు వహించినయందె ప్రోఁత[1] దా
ఘులుఘులు ఘుల్లుఘుల్లు మనఁ । గంపిలు రాజుల గుండె లన్నియున్
ఝులుఝులు ఝుల్లుఝుల్లు మని । చల్లిక గుబ్బటిలంగ[2] నెప్పుడున్. 170

వ. అతని కుమారుండు. 171

సీ. సోమకులంబు రాజుల నీవు సాధింప
శంకఁ జంద్రుం డొక । వంక వోయె[3]
హేమాద్రిదానచింతామణి వని ప్రోఁగఁ[4]
గనకాద్రి యొకవంకఁ । గదలకుండె
గజదళసంహారవిజయంబు గైకొన్న
గజిబిజి మాని దిగ్గజము లాడిఁగె[5]
రూపనారాయణరూఢి నీ వెచ్చిన
హరి నరసింహత్వ । మాచరించె
నీకు నేరాజు లీడు వివేకచరిత
కలితమూవరురాయర[6] । గండబిరుద
భవ్యచారిత్ర ధర్మభూపాలపుత్ర
రాయరావైన మేదిని । రావుతిమ్మ[7] 172

సీ. నారసింహ స్తంభసారంబు లోహంబు
బడబానలజ్వాల । పాదుకొల్మి[8]
మందరశైలంబు । మానైన దాఁకలి
బలురాహుదంష్ట్రలు । పట్టుకార్లు

---

1 A B పోఁత
2 ,, గుబ్బగలంగె
3. ,, వంకనోర (వంక)వోయె
4. ,, పోఁగి
5. A లాడవె, B. పొదలె
6. A B గలిగినమూగురరాయరగండబిరుద
7 A రాయతిమ్మ, B రాయరావుతిమ్మ
8. A కొల్పి

ఒత్తిన[1] సత్తవాఽయువులు తిత్తులగాడ్పు
భుజగాధినాథుండు ఽ బొగ్గుఁబ్రోవు
నిటలాక్షుడమరు వాఽర్భట[2]మైన సంబెట
డంబైన కాలకూఽటంబు పదను
మిహిరబింబంబు నిద్దంపు[3]ఽమెఱుఁగుసాన
వీరభద్రుండు నెఱవాదిఽకారుకుండు[4]
సృష్టిమించిన నీఖడ్గఽసృష్టి నార
రాజసముకొమ్మ మేదినీఽరావుతిమ్మ. 173

ఉ. ఈతఁడు గూర్జరాధిపతి ఽ యీావలివారలు చోళపాండియుల్
ఆతల నంతె భూపతుల[5] ఽ టావల సోమకులేశు లంచు వి
ఖ్యాతుల[6] రావుధర్మనివఽరాత్మజు[7] తిమ్మనియందెరాజులన్
జేతులఁ జూపి చెప్పుదురు ఽ చేడెలు పాదము లొత్తు నత్తఱిన్. 174

వ. ఈతిమ్మానేనికి ధర్మానేఁడును[8] చిటిదాచనేఁడును[9] గలిగిరి. అందగ్రజుండు.

క. కారాకు డుల్లి తరువులు
మారాకులఁ బెట్టుఁగాక ఽ మాటికి మగఁడన్[10]
మారాకు పెట్టఁ జెట్టా
ధారుణి పతికేల రావు ఽ ధర్మనృపాలా 176

వ ధర్మానేనిసంతతి రావువారు 177

---

1 A వొత్తుఆన, B వొత్తున
2 ,, నిటలాక్షుడమరుగార్భటుమైన
3 ,, యిద్దుర
4 ,, కారకుండు
5 V V O. p 71 చోళపాండ్య భూ। నేతలు వారు వింధ్యధరణీపతు
లావల సోమవంశ వి।ఖ్యాతులు నంచు
6 A సోమకులేశలయ్యెవిఖ్యాతులు, B సోమకులేశు లయ్యెవిఖ్యాతులు
7. V V O. p 71 రావుధర్మనృపునాత్మజు
8. ,, న్ని
9. ,, న్ని
10. A* మెగుడన్

9

సీ. కట్టునో వట్టునో కామధేనువు దాను[1]
మూఁడిదో పాఁడిదో చూడరాదు
కాచునో కావదో[2] కాక వేలుపుఁజెట్టు
ఎండునో పండునో యేటిఫలము
చిక్కునో తక్కునో చింతామణిశ్రేణి
త్రవ్వమో రువ్వమో[3] రాళ్లతోడ
మెఱయునో పఱమునో మేఘుఁ డొక్కొకచోటఁ
దేలునో వాలునో తెలియరాదు
అనుచుఁ దమలోనఁ దలపోసి యర్థివరులు
ఈఁగి నీతోడ నితరుల నెన్నలేక
రాజనిర్భంగ రణరంగ రాఘవేంద్ర,
రాపుచిటిదాచభూపాల రసికలోల 178

వ. తద్వంశోద్భవుండు 179

ఉ. అక్కటరో, తోడితెమ్ము సుగుణాకరు[4] దాచయయన్నపోతు, నే
మ్రొక్కక కాని రాఁ డెటులు మ్రొక్కదు రాజులు వానియందియున్
గ్రిక్కిఱుచున్నవార లదె కీడ్పడి మ్రొక్కిన యాలతాంగికిన్
అక్కట! మానవోని యగు నంతకుఁ జాలినఁ జాలు మ్రొక్కెదన్. 180

వ. అనపోతానేనికి మాదానేఁడు పుట్టెను 181

ఉ. దాచయయన్నపోతవసుధావరమాదయనాయకేంద్ర, నీ
వేచిన[6] రాయరావు బిరు దెక్కువగా రిపులైనయట్టి యా
రాచకుమారవర్గముల రాసి యురంబుల డాగులొత్తినన్[7]
జూచినవారు నిర్దరియుఁ జూడరు[8] నీబిరుదప్రసిద్ధికిన్. 182

---

1 A B జనువదా
2 ,, కాయదో
3 ,, రవ్వమో
4 B అక్కటెతోడి తెమ్మసుగుణాకరు
5 A B వారయిడె
6 V V C p 74 మాదననాయకుండు తా । సేచిన
7 రాచధరాధినాధులయురంబుల డాగులనొత్తగానెదల్
8 A B చూచినవారు నిం తనుని చూడరు V V.C p 74 చూచినప్పుడింప కయ్యరుల సుందరులా

వ. ఆమాదానేనికి నెఱసూరానేఁడును[1] నలసూరానేఁడును[2] గలిగిరి. నలసూరానేనిసంతతివారు సూరానేనివారైరి[3] ఎఱసూరానేనికి నేచమనేఁడును[4] మాదానేఁడును[5] గలిగిరి, మాదానేనిసంతతి పోలూరివారును,[6] నేచమనేనిసంతతివారు వెలుగోటివారును[నైరి][7] ఆయేచమనేనివంశావతారం బెట్టి దనిన. 183

క. ఆయెఱసూరపకును గరు
ణాయనుఁడు విరోధిభూపకోరార్పితవివిధో
పాయనుఁడు పుట్టె నేచమ
నాయఁడు కవినవిధ[8]కల్పకసగసు ధరిత్రిన్. 184

ఉ [9]శ్రీలలరంగఁ బాండ్యగజకేసింహుఁడు గానఁ జలంబుపెంపునన్
లాలితపట్టభూషణతరలాటము సూరనరేంద్రు[10] నేచఁడున్[11]
ఆలములోన సర్వమున కాదటఁ బెట్టినఁ బెట్టుఁగాక యే
జాలియు మాలి యాబిరుదు[12] క చయ్యన నన్యులు పెట్ట శక్యమే 185

వ అతనికుమారుండు. 186

ఉ సంగరసవ్యసాచి[13] దృఢకసత్యధురంధరుఁ డేచభూమి భృ
త్పుంగవునందు[14] భూభువనకభూషితభూరిగుణాంబురాశియై
సింగన సంభవించె నతికచిత్రము దాని నెఱింగి వైరిమా
తంగము లేఁగి కొల్చు సతతంబును మన్నె మెకంబు లన్నియున్ 187

---

1 2 న్న
3 వారున్న
4 5, 6, 7, A B. న్న
8 A B కవినవిధ
9 This short prose passage అతనికుమారుండు seems to have been wrongly inserted here by the scribe.
10 A B సూరనరే
11 V V C p 75 substitutes మాధవుం। డా
12. A మాలియుంబిరుదు, B మాలియుం
13 ,, సారసనవ్యసాచి
14. ,, భూ। పుంగవునందు

వ. ఆపినసింగమనేనికుమారుఁడు నిర్వాణరాయపనేని పరాక్రమం బెట్టిదనిన.

మ. ఖలఁపెల్లన్ హరిభక్తియుక్తి దినకృత్యం బెల్ల ధర్మక్రియల్[1]
నిలువెల్లన్ దయరూప మెల్లయెడలన్ § నిర్గర్వ మశ్రాంతమున్
గొలువెల్లన్ గవిగాయకావళి[2] పర[3]క్షోణీశ్వరుల్ సాటియే
వెలుగోటీచమశౌరి[4]సింగసకలోర్వీనాధరాయన్నకున్. 189

క. వెలుగోటి కోటపై గోడు
గలవడఁ బట్టించుకొన్న § యగ్గజపతి[5] దా
వెలుగోటిరాయవిభుఁ డన
నలఘుతరంబైన నామ § మతనికి గలిగెన్. 190

గీ. పాడుకొన్న యనావృష్టి § పరిహారముగఁ
బ్రతిన వానలు గురియింప § బ్రాహ్మణులకు
నగ్రహారంబు లొనరించె § నడిగినట్లు
ధీయుతుండైన వెలుగోటి § రాయఘనుఁడు. 191

సీ. మాటాడితప్పెడు § మన్నీఁడు మన్నీఁడె
పాటిమాలిన లజ్జ § బడుగుగాక
నమ్మించి చెఱిచెడు[6] § నరపతి నరపతే
గుఱిలేని[7] గుఱ్ఱాల § గురువుగాక
రప్పించి చెఱిచెడు[8] § రాజును రాజటే[9]
మానంబులేనట్టి § మాలగాక
పలుకు సత్యములేని § ప్రభువును ప్రభువటే[10]
ముక్కుసెవులులేని § మొఱ్ఱిగాక

---

1 V V C p 80 దినకర్తవ్యంబులున్ ధర్మముల్
2. V V C p 80 and V P Sastu, (Cmm 1 p 58) గాయకాళి
3 A B దర V V C p 80 యితరుల్, V P. Sastu (Cmm p 58) యితర
4 V P. Sastu (Cmm p 58) వెలుగోట్యన్వయనారసింహ
5 A B యొగ్గజపతి
6 „ చెరిచేటి
7. B గురులైన
8. A B చేరిచేటి
9. „ రాజారయే
10 „ ప్రభువరయే

వేరు నీసాటి మన్నీలు ƒ విశ్వమునను 2
శత్రునిశ్శంక, వెలుగోటి ƒ శాసనాంక,
భాగ్యచారిత్ర, సింగభూ ƒ పాలపుత్ర
మనుజవిభుధేంద్ర, పెదరాయ ƒ మండలేంద్ర 192

సీ. ఎలమిత్రో మాటప ƒ ట్టిచ్చి నిల్వఁగలేని
యల్పుల విటుఁడు నీ ƒ యడపవాఁడు
పరదళంబులఁ గని ƒ భయమంది పాఱెడు
కోఁచల బొజుఁగు నీ ƒ గొడుగువాఁడు
కొలిచిన వారల ƒ కొలఁదెర్గి[1] నడపని
లండీలవిటుఁడు నీ ƒ గిండివాఁడు
అర్థులనెల్లఁ గృ ƒ తార్థులఁ జేయని
కూళల బొజుఁగు నీ ƒ కుంచెవాఁడు
వేరు నీసాటి మన్నీలు ƒ విశ్వమునను 2
శత్రునిశ్శంక, వెలుగోటి ƒ శాసనాంక,
భాగ్యచారిత్ర, సింగభూ ƒ పాలపుత్ర,
మనుజవిభుధేంద్ర, పెదరాయ ƒ మండలేంద్ర. 193

సీ మద మహీనాథుల[2] ƒ మెదడు బోనము సేసి
ప్రత్యర్థి దంతముల్ ƒ పప్పుసేసి
[3]యుగ్రాహితులగుండె ƒ లూరుఁగాయలు సేసి
శత్రుబాహువులు పచ్చడులు[4] సేసి
యరిరాజరక్తంబు ƒ లానవాలుగఁ జేసి[5]
విద్ధరాజులక్రొవ్వు ƒ నేయిసేసి

1 B కొలతెర
2 ,, మదేభాదుల
3 This line is not found in B
4 A బాహులుపచ్చళ్లు
5 B రానీహాముగ

... .[1]

... ...

మొనసినీఖడ్గ భేతాళƒముఖ్యులకును
విందుసేతురు సంగ్రామƒవీథులందు
[వేరు నీసాటి మన్నీలు ƒ విశ్వమునను [2]]
శత్రునిశ్శంక, వెలుగోటి ƒ శాసనాంక,
భాగ్యచారిత్ర, సింగభూƒపాలపుత్ర,
మనుజవిబుధేంద్ర, పెదరాయ ƒ మండలేంద్ర. 194

సీ. శ్రీవారి నత్తటిఁ ƒ జిత్తాబ్జమున నుంచి
మానంబుఁ జాఁగు[2]గా ƒ మేన నలఁది
తన సహాయంబుగా ƒ ధర్మంబు సమకట్టి
కోపంబు చూపుల ƒ కొనలఁ దాల్చి
బిరుదును దెగువయుఁ ƒ బెనఁగొన సంధించి
కరుణయుఁ దాల్మియుఁ ƒ గట్టి పెట్టి
ప్రతిపక్ష ధారుణీ ƒ పతుల గుండె లగల్చి[3]
లీలమైఁ గరవాలుఁ ƒ గేలఁబూని

యడుగు తడయకఁ[4] దడఁబడు ƒ నడుగు లిడక
తలఁపు చెదరనీయక లేకఁ[5] ƒ దలఁచు కొనక
తురగరేవంత చాతుర్య ƒ గరిమ మెఱసి
రణముఁ బొడఁగనె సింగయ ƒ రాయవిభుఁడు. 195

వ. ఎటు[6] వలెను. 196

---

1 A line is omitted
2. A B జాడు
3. ,, గుండెలుపగుల
4 ,, తడ బడక తడబడ
5. ,, చదరక లేక
6. A ఇటు

సీ. రాతుసావళి డాయు రామచంద్రుని రేవఁ
గురుబలంబు నెదుర్చు[1] నరుని పగిది
భండనంబున నిల్చు భార్గవు భంగిని
హాలాహలము జుఱ్ఱు[2] హరుని మాడ్కి
సురగేంద్రు వెనుకొను గరుడుని చాడ్పున
నసహాయుఁ డగు[3] విక్ర మార్కు పోల్కి
ధరను గేసరిఁ జూచు[4] శరభంబు రీతినిఁ
గరితండములఁ గన్న హరి విధమున[5]
రణజయోత్సాహలక్షణ రభస మెసఁగ
నిలిచె[6] మహానంది పదమట నిఖిల మెఱుఁగ
వంశపావన రేచర్ల వంశజుండు[7]
రాజతిలకుండు వెలుగోటి రాయఘనుఁడు 197

వ అప్పుడు 198

క. పరిపంథికోటి విచ్చఁగఁ[8]
దఱుముచుఁ జెండాడి ఖడ్గధారావీధిన్
దురమున సింగయరాయం
డరిమిలి[9] జయలక్ష్మీకాంత నాకర్షించెన్ 199

వ ఆసమయంబున 200

---

1 A జూచు రామచంద్రుని బలంబు లకెదుర్చు
B జూచురామచంద్రునిలేవ
2. A ఆలాహాలము చెరుని చెరు
3. ,, అసహాయుండగు
4 ,, ధరకేసరిని
5 ,, హరియుభాతి
6. ,, నిలిచ , B నిచిచ
7 A B వంశపావనుడు రేచర్ల వంశజుండు
8. ,, లిచ్చగ
9 ,, రాయుడు అరిమెను

సీ. నారదుం డాహరి । నామకీర్తనసేయ
వ్యాసప్రహ్లాదులు[1] । డాసి రాఁగ
వరుస విష్వక్సేన । వాసుకుల్ పొగడంగ[2]
జయవిజయాదులు । సాగి[3] కొలువఁ
బన్నగాశనుఁడు పెం । పార[4] ముందఱఁ జన
నంజనాసూనుఁ డం । తంత నడవ[5]
నింద్రాదిదేవత । లెల్ల నుతింపంగ
గంధర్వకిన్నర । గాన మెసఁగ
సకలవైష్ణవ సన్నాహా । సమితి చేరి
పరిణమింపంగ వైకుంఠ । పదముఁ గాంచెఁ
ద్రిజగముల వెల్గు[6] సంగ్రామ । దీక్షగురుఁడు
రాయభూపుఁడు[7] రెండవ । రాఘవుండు. 201

వ తదనంతరంబున. 202

సీ. ఘనతరమందార । కల్పకంబులనీడఁ
గడువేడ్క విశ్రాంతి । నడచి నడచి
ప్రాకారవిలసిత । ప్రౌఢరత్నద్వార
ములు సొచ్చి మదిలోనఁ । జెలఁగి చెలఁగి
సురుచిర[8] మణిమయ । సోపానములకాంతి
తఱచైన వీధుల । మెఱసి మెఱసి
వైకుంఠసౌభాగ్య । వైభవస్ఫురణలఁ
జూచుచుఁ బలుమాఱు । సొక్కి సొక్కి
వచ్చి వైకుంఠ నగరంబుఁ । జొచ్చి రాఁగ
దేవభామలు[9] స్వర్గము । త్రోవ నిల్చి

---

1. A వ్యాసప్లంప్లాదులు
2 ,, విష్వల్ సేనవాసుడిగి ప్రముఖులు
3. A B జయవిజయాదులు చేరికొలువ
4 ,, పన్నగశయనుడింపార
5 A. అంజ్జనిసూరుడు అందపొంద, B అంజనాసూనుండు అందపొంద
6 A B వెలయు
7. ,, భూవరుడు
8 ,, కమనీయ
9 A భామినులు B భామునులు

భూనుతంబుగఁ దమలోనఁ ఽ బొగడి రెలమి
రమణ నిట్లని సింగయఽరాయవిభుని. 203

ఉ. పాయక శంఖచక్రములుఽ బాహులఁ జెన్నుగఁ దాల్చి యాదినా
రాయణుఁ రేవ ముక్[1] దివికిఽ రాఁ గనుఁగొంటిమి రంభ, యెవ్వరే?
తోయజనేత్ర, యాజి భయఽదోషము నొందనివాఁడు ఖడ్గనా
రాయణుఁడైన సింగవిభుఽరాయప విష్ణునిఁ గొల్వ వచ్చెనే 204

మ. అవురా కే నిట నీదుపల్కు నిజమో?[2] ఽ యామాట తథ్యంబెకా
భువిలో నాజిని నీల్గువీరుల సదా ఽ భోగింపమా, క్రొత్తకే,
యవునే యూర్వశి,[3] చూడఁ డన్యసతులఽ ఆవార్త ము న్వింటి మే
ధవళాక్షీ, వెలుగోటి రాయప మహాఽధర్మిష్ఠి ధీరుండటే. 205

సీ పరులు పెట్టిన వృత్తి ఽ పరనారివ్రతముగాఁ
జూచిన చూపుగాఁ[3] ఽ జూచినాఁడు
తాత పెట్టినవృత్తి ఽధరయెల్ల నెఱుఁగను
తల్లిభాగంబుగాఁ ఽ దలఁచినాఁడు
తండ్రి పెట్టినవృత్తి ఽ తబ్బిబ్బుసేయక[4]
చెలియలిమాఱుగాఁ ఽ జేసినాఁడు
తాను బెట్టినవృత్తి ఽ తలఁపులో నెప్పుడు
నాఁడుబిడ్డలరీతి ఽ నరసినాఁడు
అతఁ డిన్నిగుణంబుల[5] ఽ ననుసరించుఁ
జెలఁగి యెప్పుడు నాచార్య ఽ సేవఁజేయు
వసుధలోపల[6] సింగభూఽవరుసుతుండు
రాయనుతుఁడైన[7] వెలుగోటిఽరాయఘనుఁడు. 206

---

1. B దేవము
2. ,, యూర్వశి
3. A B జూచినయాచూపు
4. ,, తంబిచ్చుశాయక
5 ,, అతడు యిన్నిగుణంబుల
6 A వసుధలోనవెలయు B వసుధలోవెలయు
7. B రాయనుతుడైన

క. ధనమును బ్రాణము రెండును
ధనరంగాఁ బాత్రములను[1] దాఁచిన వాఁడే
వినుమా సింగయరాయఁడు
చనఁగాఁ బోడఁగంటి మింతఁ జాలదె మనకున్. 207

క. అనవిని సింగయరాయఁడు
కనివిని వైకుంఠనగరిప్రాంతముఁ జేరెన్
ఘనసురమునియతి[2]నికరము
వినుతింపఁగ నర్థి కోటివేల్పులఁ బొగడన్. 208

వ అప్పుడు. 209

చ. రవిశతకోటితేజమున[3] రాజితమై తను వొప్పు[4]లక్ష్మితో
నవకముఁబాల్చి[5] కౌస్తుభమునవ్యపదస్థితి మించుదేవునిన్
సవినయభక్తిఁ గాంచి యటు సాగిలి దండము వెట్టి నిల్చినన్
దివిరిన వేడ్క మూలమగుదేవుఁడు రాయనిఁ జూచి యిట్లనెన్. 210

ఉ. ఈతఁడు నారదా, వినుమ యెంతయు మత్ప్రియుఁడై[6] జగంబునన్
ఈతఁడు నాదుదాసులకు నెచ్చినసేవ ఘటించు నెప్పుడున్
ఈతఁడు మామకస్మరణనేమముఁ డెన్నఁడు[7] భావ వీథిలో
నీతఁడు మత్పురాణముల నెన్నుచు[8] మేలు ఘటించు నెప్పుడున్. 211

వ అనుచు నానాయకరత్నంబు నాలోకించి 212

సీ. వచ్చితే రేచర్లవంశపవిత్రుండ,
సత్యవచోల్లాస, నిత్యయశుఁడ,
రావయ్య[9] ఖడ్గనారాయణబిరుదాంక,
పరధనవర్జిత, పావనుండ,

---

1. A B చోట
2. ,, యెతి
3. ,, మను
4. ,, వప్పు
5. నవకముచాల్చి
6. ,, మత్ప్రియుఁడై
7. ,, మాధవస్మరణ యేమరకెన్నఁడు
8. ,, నెన్నెటు
9. ,, రమ్మయా

కుశలంబెకా గాయగోవాళ నీకును,[1]
నోపరనారీసహోదరుండ,
పరిణామమే[2] నీకుఁ బద్మవంశపవిత్ర,
పరమశ్రీవైష్ణవపారిజాత,
యనుచు సంతోషచిత్తుఁడై యభినుతించి
యిష్ట మెయ్యెది వేఁడుమీ యిత్తు ననిన
ఫాలమునఁ గేలు కీలించి ప్రస్తుతించి
రసికతను[3] బల్కె సింగయరాయవిభుఁడు. 213

ఉ. సింగయరాయభూవిభుఁడు శ్రీహరిఁ జూచి నుతించి దేవ శ్రీ
రంగములోనఁ బూని ధనరాసులు విప్రుల కిచ్చి యాగముల్
సంగతిగా నొనర్చినను సద్గతి గల్గుట మర్లభంబ యీ
సంగరభూమివంక మిము సందరిసింపను గల్గెఁ జాలదె 214

క. ఇల బ్రహ్మచర్య మాదిగ[4]
వలసిన యాశ్రమము లెల్ల వ్రతనిష్ఠలతో
సలిపిన పుణ్యులు నినుఁగనఁ[5]
గలుగుదు రే నీదు[6] చరణకమలముఁ గంటిన్ 215

చ. అనిన సరోజలోచనుఁడు నాదర మొప్పఁ[7] గటాక్షవీక్షలన్[8]
గనుఁగొని రాయభూరమణ, కాంచితి నిన్ను[9] సదానురక్తి నీ
వనయము నాదు సన్నిధిని నర్జునభీష్మవిభీషణాది స
జ్జన[జన]పాల[10] భాగవత సంఘములోపల నుండు మెప్పుడున్ 216

---

1. A B నీకునో
2 ,, పరిణామతో
3. ,, (న)శితను బెలికె
4. ,, మొదలుగ
5 ,, పుణ్యమున హితము
6. ,, కల(రె)దెమిము గాన
7 ,, యాదరించి
8 ,, కటాక్ష(లో)చేచనుc
9 ,, మిమ్ము
10. ,, సజ్జనపాల

క. శ్రీవిభుఁడు నాదరించిన
న్నావిధమున భక్తితోడ - నతిరమ్యముగన్
గైవల్య మేటి[1] కనుచును
సేవించుచు నున్నవాఁడు - సింగయసుతుఁడున్[2]. 217

క. శ్రీకాంతుని నిజదాసుని
ప్రాకటమగు[3] సింగవిభుని - రాయపజయమున్
శ్రీకరముగఁ గవిమల్లన
వైకుంఠారోహణంబు - వరుస రచించెన్. 218

శా. ఆరాయక్షితిపాలవర్యాళికి విపక్షాద్రీంద్ర[4]దంభోళికిన్
శూరశ్రేష్ఠుఁడు సింగభూమివిభుఁడున్ - సూకూరి[5]తిమ్మప్పయున్
సారోత్సాహి కుమారతిమ్మధరణీశక్రుండు[6] రంగప్పయున్
శ్రీరామేశచతుర్భుజంబు లన నర్థిం[7] బర్వి రత్యున్నతిన్. 219

[వ సంతతికి రంగపనేఁడు మొదలు].[8] 220

గీ. అతని పుత్రుండు రంగక్ష్మాధిభర్త
చెలఁగి ఖడ్గంబు నిశ్రేణిఁ - జేసినాఁడు
స్వర్గపురమున కరిగెడు - శాత్రవులకు
మార్గమై కనిరాఘాట - మార్గమునను. 221

ఉ. రంగపనేనియబ్బనృపరత్నము గోపనృపాలు ధాటికిన్
సంగరరంగభూములను - శాత్రవకోటులు నిల్వలేక సా

---

1. A B మెచటి
2 ,, సింగయరాయడు
3 ,, ప్రాకటితగ
4 ,, వలిక్షాదింద్ర
5. V V C p 82, A B నోకూరి
6. A. B పాలుండు
7 ,, నర్తిం
8 In the place of this passage, సంతతికి కుమారతిమ్మానేఁడు మొదలు is found in the Mss, but the verses that follow describe the descendants of Rangapa
9. A B యనుజుండు

రంగముఖిలలాములను ౯ రాజ్యకపీంద్రతురంగసంపదల్
సంగతి నప్పనం బొసఁగి ౯ శైలములన్ విహరింతు రెప్పుడున్ 222

వ. సంతతికిఁ గుమారతిమ్మానేఁడు మొదలు [1] 223

చ. కుదురుగ మిమ్ముఁ గొల్చి[2] వెలుగోటిపురీంద్రకుమారతిమ్మ మేల్[3]
గడియఁగ[4] నగ్రహారములు ౯ గైకొనఁ జాతురు భూసురోత్తముల్
బెదరక మాకరాసి[5] హతిఁ ౯ బెల్కుటి[6] వైరులు పోయి యూర్వశిన్
గదిసి కుచాగ్రహారములు ౯ గైకొనఁజూతు రదేమి చిత్రమో. 224

క. ఘనుఁ డాకుమారతిమ్మన
కు నయార్ణవగాశి పెద్దకొండవిభుంకున్
గనితిమ్మభూకశత్రుఁడు
పినకొండవిభుండు గల్గి ౯ పెంపొందిరిలన్ 225

వ. అందగ్రజుండు. 226

ఉ. ధీవిభవుండు రాయవిభుకేతిమ్మధరాతలనాథుపెద్దకొం
డావనిభర్త మన్నియసురాధిపుఁడో నటుగాకయున్న సం
భావితలోకపాలన మ ౯ భంగురభోగవిభూతి వజ్రభూ
షావృత[7]బాహుదండ మరకొయన్ నృపమాత్రుల కేల కల్గెడున్.[8] 227

క. ధరణిఁ బెదకొండభూవరు
వరతనయుఁడు తిరుపతీంద్రకోవర్యునకున్ శ్రీ[9]
వరుఁడును నరుఁడును మరుఁడును
సరియగుదురు నీతిచాపకసౌందర్యములన్. 228

---

1. A B తద్వంశోద్భవుండు కుమారతిమ్మ ప్రభుండు But this would make Kumāra Timma a descendant of Gōpa of the preceding verse
2. V V C p 83, కుదురుగ నాశ్రయించి
3. V P Sastri, Cmm. i p 57 కొమార తిమ్మనిన్
4. V. V C p 83 గడియించు
5. B కరాశి
6. A B బెట్టిన, cf V P Sastri (Cmm i 57)
7. A లోకపాలిత. .భూషాయత, B లోకపాలిత...భూషాయత
8. A B. కల్గునే
9. ,, వరతనయ్యవశుం

వ. [ఆగనితిమ్మానాయని పరాక్రమం బెట్టి దనిన.][1] 229

సీ. చండరోషస్ఫూర్తి తొండమారయ గుర్ల
  కోట నిర్ఘాటధాటిఁ గూల్చి
నచ్యుతదేవరాయలు రాయమన్నీల
  బోజుఁ గితండని పొటుఁ[2] బొగడ నెగడె
గడిఁ దాఁటిరాకుండ వడిఁ దాఁకి మలకకా
  ల్బలముల నేల కాల్బలముఁ జేసె
నెఱదిమ్మఁ గొనసారి నెరదిమ్మ బిగఁ[3] బట్టి
  ఘటియించె గృధ్రకంకాలి[4] బ్రమోలఁ
దోలి తొప్పరలాడి చేఁబ్రోలి[5] తిమ్మ
నృపుని వధియించె నాబాలవృద్ధ మగను
సోమకులముఖ్య భార్గవరామభీమ
బిరుదములు మించఁ గనితిమ్మనరవరుఁడు. 230

సీ ఒకసారి కందవోలు హొన్నప్పనాయనిఁ
  జెండవె కుచ్చెల చేనిమేర
వీరయశాంతభూవిభునిఁ దోలాడవె
  తలఁకి పాఱంగ[6] నుద్దండవృత్తి
నన్నూరిరొద్ద నున్నతవిక్రమంబునఁ
  జాయని గెల్వవె జగము లెఱుఁగ
శాంతభూధవలింగజనపాలుఁ గొట్టవె
  రాణ మీఱఁగఁ గృష్ణరాయ లెఱుఁగఁ
జేఁబ్రోలి[7] తిమ్మయఁ జెండి చెండాడవె
  చెలు వొదఁగా మట్టచెఱువు నొద్ద

1 A, B తద్వంశోద్భవుండు. But this would suggest that గనితిమ్మ was a discendant of Tiiupatēndra of the preceding verse.

2. A బోటు B బోటి

3. A B బిగు

4. „ ఘుడ్పిచ్చ గ్రోధకంకాలి

5 „ చాబోలి

6. „ తరుప (వ) యినగు నుద్దండవృత్తి

7. „ చేబోలి

బయిరువఖానునిఁ । బాఱంగఁ దోలవె
పరఁగంగ నిదె రాంపి । చెరలయొద్ద
ఖానఖానుని హిత । ఖానుని మొదలుగాఁ
గొట్టి సప్తాంగముల్ । గొనవె జగతి
ఆంధ్రదేశాధీశు । లయిన మన్నలఁ బోర[1]
రాల్పవె[2] మల్లాపు । రంబు బయట
నీవు జయశాలివైన ని । న్నెదుర నెఱచి
సూరినాయనిసూరుఁడు । సురుఁగు టరుదె
చారుమీనాంక రేచర్ల । శాసనాంక
రాయభూపాలుతిమ్మ భూ । రమణుతిమ్మ 231

సీ. గాయగోవాళుఁడు । కదలి దండెత్తెనో
యెడమక న్నదరెనో । యిందువదన,
ఖడ్గనారాయణ । ఘనుఁడు కోపించెనో
తుమ్మి రొవ్వనివంకఁ[3] । దోయజాక్షి,
దానచింతామణి । తమకు వేయించెనో
గుండె జల్లనియెనే । కోమలాంగి,
పీశెపట్టుతలాట । విభుఁగు దా వెడలెనో
దబ్బాటు వెట్టెనే । తలిరుబోఁడి,
అంచుఁ దమకులసతులతో । ననుదినంబుఁ
గాని శకునంబులం దెల్పి[4] । కల్వరించి
దాఁగియుందురు కానల । దర్పమణఁగి
చిత్ర మిది గొమ్మ వెలుగోటి । చిన్నతిమ్మ 232

సీ. చెనసి యేదులఖాను । సేనలఁ గొట్టవే
వెనుక ముందయి గముల్ । విచ్చి పాఱ
నొరసి కందనవోలి । హొన్నప్పనాయని
మర్దించవే విఱుపు । మందు లిచ్చి

1. A B పోరి
2. A గడుగవె, B గడుసవె
3. A B రొవ్వనిపక్క
4. ,, శకునబలందించి

మఱియు[1] భిక్షావృత్తి ʃ ముక్తికాంతయు లింగ
జననాథుఁ గొట్టవె ʃ జగ మెఱుంగ
నాలంబులోనఁ జేఁʃబ్రోలితిమ్మయఁ జంపి
పంపవె దేవేంద్రుʃపట్టణమున
కెన్నఁ[2] జిత్రంబు లిటువంటి ʃ వెన్ని లేవు
ప్రజ్ఞతో నీవు సేసిన ʃ పౌరుషములు
గాయగోవాళ బల్లరʃగండ బిరుద
రాయభూపాలుతిమ్మభూʃరమణుతిమ్మ 233

సీ. ఎనరేఁగి[3] రిపుల భూ ʃ మేలనీయవుగాని[4]
యింద్రుపట్టణము వాʃరింపలేవు[5]
ఒదిఁగి రాజుల నీడ ʃ నుండనీయవుగాని
మందారముల[6]నీడ ʃ మాన్పలేవు
సింహాసనము వైరిఁ ʃ జేరనీయవుగాని
చింతామణుల గద్దెఁ[7] ʃ జెఱుపలేవు
అరుల నెచ్చెలులఁ గూʃడాడ[8]నీయవుగాని
యల రంభతోడిపొం ʃ దాఁప[9]లేవు
ఇడుమలకు మాఱు సంపద ʃ లినుమడయ్యె
నీడ వలదన్న స్వర్గాని ʃ కేగవలసె[10]
గాయగోవాళ గండరʃగండబిరుద
రాయభూపాలుతిమ్మభూʃరమణుతిమ్మ. 234

---

1. A B మెఱసి
2. ,, అన్న
3. ,, ఎనరేగి
4 ,, నీయడు. The next three lines end similarly
5 ,, వేరింపలేదు
6 ,, మందానిలము
7 A గంద , B గంటె
8 A అరులనిచ్చెరులగూడెడ , B అరులనిచ్చెలులగూడెడ
9. ,, అనువలేదు
10 A యిదుగోవారికి మప్పుదోగియనుమడయ్యె , యీడ వలసైన స్వర్గానికేడవలను B యిదుగోవారికి పుప్పుదోగియను మడయ్యె

మెఱయు రాహుత్తుల మెదడు గండపుఁబూఁత
మత్తారిరాజచర్మంబు కాసె
సమదారిమాంసఖండములు పువ్వులదండ[1]
విమలభూపతి జడ వీరగోల
ఘనరక్తభీకరాకార మావేశంబు
బెడిదంపుదాఁటులు పెద్దసివము
నాహవాటోపనిర్హ్రాదంబు బొబ్బలు
మెఱుఁగైన చాయలు మిట్టగుడ్లు[3]
కదనమున మన్నెపోతుల గాఁపుపట్టి[4]
పోరఁ జరియించు నీఖడ్గపోతురాజు[5]
గాయగోవాళ బల్లరగండబిరుద
రాయభూపాలుతిమ్మభూరమణుతిమ్మ. 235

6. పొలుపొందు తలకాయపూజె కుండలు[6] సూచి
ప్రధిత విద్వేషుల[7] ప్రభలు సూచి
కర మరిఖడ్గాళి కిడిఁదిరేటులు[8] సూచి
వెలుపైన[9] రణరంగవేది సూచి
మేలిమి నెసఁగిన[10] మెదడు గండము సూచి
శత్రురక్తంపుటక్షతలు[11] సూచి
భీకరజయఘోష పెండ్లికూఁతురుఁ జూచి
పెంపొందు మత్తారిపీఁటఁ జూచి

1 V V C p 85, A సముగారిమోమున ఖండములపూలదండ
B సముదారిమాముున ఖండములపూలదండ
2. A B కారమాకారంబు
3 ,, సంహారంబు. మిట్టగుండ్లు
4 B గామబట్టి
5. V.V C p 85, A B ,పోతురాజు
6 A B భూచిగుండేలు
7. A B విగ్వేషిత
8 A ఖడ్గాగ్రకత్తిమొత్తులు, B ఖడ్గాదికత్తిపేతలు
9. A B వెడువైన
10 ,, నొసగిన
11 ,, యయుల రక్తప్రదక్షతలు

పేరెములు వా ఊ సీఖడ్గ ఽ పెండ్లికొడుకు
అహాహా! రేచర్లసింహాఽసనాధినాథ
గాయగోవాళ బల్లర ఽ గండబిరుద
రాయభూపాలుతిమ్మభూఽరమణుతిమ్మ. 236

సీ. పగతుల నెత్తురుఽపైనూనెఁ బట్టించి
ఘనత సత్కీర్తియఽ కాసెఁ గట్టి[1]
మొనసిన వైరుల ఽ మొగసాలఁ దానాడి[2]
యుదిరిన దిక్కులఽయురువుఁ జూచి[3]
యహితభూపతులపై ఽ నారంగములు[4] గాని
తిపురు[5] భూపతులపై ఽ తిరుపుగట్టి[6]
కొసరు మన్నీలపైఁ ఽ గోలల[7] వెసనాటి
చెలఁగు[8] భూవరులపైఁ ఽ జింప లాడి
వారి సప్తాంగములు చాగఽ[9] వహులు గొనిరె
నిట్టి సీఖడ్గపుత్రికి ఽ సీడు గలరె
గాయగోవాళ బల్లరఽగండబిరుద
రాయభూపాలుతిమ్మభూఽరమణుతిమ్మ. 237

సీ. కదనవారాశి రఽక్తమున స్నానము చేసి
వైరి[10] చర్మంబు దోఽవతిగఁ గట్టి
సమదారి[11] ప్రేవులు ఽ జన్నిదంబులు వేసి
తగవైరి మెదడు చంఽదనము[12] దీర్చి

---

1 A ఘనతసత్కీర్తియుగాఁగ, B సత్కీర్తియుగాఁగ.
2 A B మొనసినవైరుల మొగచాలి గానాడి
3 ,, వురువుచూచి
4 B భూపతులై సారంగములు
5 A తిరిరిభూపతులపై, తిమ్మభూపతులపై
6. A తివురు, B తివుర
7. A B కోవల
8 ,, చలగు
9 ,, త్యాగవహులు
10. ,, విమత
11. ,, సమరవైరి
12. ,, మెదడుగోపిచందనము

యొరసిన రౌద్రంబు । హోమకుండము సేసి
　　　　తలచైన నరములు। దర్భ చేసి
విమతుల దంతముల్। వెల్లక్షతలు[1] చేసి
　　　　క్రొవ్వును గఱఁగించి । ఘృతము చేసి[2]
సొబగుతో[8] వేల్చు నీఖడ్గ। సోమయాజి
యహహా! రేచర్ల సింహాసనా।నాధినాధ
గాయగోవాళ బల్లర । గండబిరుద
రాయభూపాలుతిమ్మ।భూ।రమణుతిమ్మ 238

సీ నీవు పుట్టినవేళ [। నీ*] శత్రువరులకు[3]
　　　　దిగు లెత్తి [మఱి] పుట్టు[4] । దినము తాఁగ్రొ
నీ వాకించుక[5] నగ । నేర్చినఁ బగవారి
　　　　బ్రదుకు లెల్లను నగు।బాటు లాయెఁ
గ్రమముగ నీవు వి।ద్దెము సేయనేర్చిన[6]
　　　　విద్దెల[7]వా రైరి । విమతవరులు
ప్రభుశిఖామణి నీవు । పరువాఱ నేర్చినఁ
　　　　బరువు లెత్తిరి పర।బంధు లెల్ల
హయము నీ వెక్కనేర్చిన । నహితవరులు[8]
కొండ లెక్కిరి తమయిండ్ల । నుండ వెఱచి
రూఢి నీ వాదిగ శ్రీశ్వ।రుఁడవుగాను
దాయభూపాలుతిమ్మ।భూ।రమణుతిమ్మ. 239

---

1 A. B వెల్మక్షతలు
2. ,, 'క్రొవ్వుగరగించటు క్రముతముచేసి.' 'క్రొవ్వ' 'ఘృతము' అనుచోట 'ఘృ'ను 'క్రు' గా బవి భ్రమచే గ్రహించి 'క్రొ' 'ఘృ' లకు యతి మైత్రిగల్గించెను ఇట్టి ప్రయోగములు 'నవనాథ చరిత్రము', 'భాస్కరరామాయణము' మొదలగు గ్రంథములయందు గానవచ్చుచున్నవి.
3. B శత్రువీరులు
4. A B పుట్టిన
5 ,, నీవువకించుక
6. ,, క్రమవిగాద నీవు విద్యముశాయ నేర్చిన
7 ,, విద్యల
8. ,, నీవు గాయు మెక్క నేర్చిన యుహితవరులు

మ. ఘనతన్ బర్వతకందరస్థలములన్[1] గాల్చిల్పి[2] పైకొన్నచోఁ
గిరులన్ గన్నడరాజఘోటమృగకంఠీక్తిన్ గూల్చె నుద్వృత్తిమైఁ
జెనకెన్ మత్తమతంగజప్రభు నదల్చెన్ రాచుతే నేపునన్[3]
గనితిమ్మక్షితిపాలసింహులఁ బొగడంగాఁ బోలదే[4] యెరికిన్. 240

సీ. కల్పవృక్షంబులు గణుతింపఁ బడెఁ జెట్లు[5]
వడిఁ గామధేనువు వట్టిసావు[6]
తుది నప్పావడి గాలిఁ[7] దూలె నామీఘుండు
రమణఁ జింతామణి రాతిగుండు[8]
పాతాళగతుఁ డయ్యె బలిచక్రవర్తి దా
భాపింపఁ జాగ్రుఁడు పక్షపాతి
యర్కనందనుఁడు దానరయ దరిద్రుండు[9]
శిబిమేని మాంసంబు చెప్ప రోఁత
యిట్టి దాతలవితరణ లేల చెప్ప[10]
నిన్నుఁ గొనియాడఁ దగుఁ గాని చేర్పుతోడ
నర్థి దారిద్ర్యతిమిర దోషాపహరణ
దినకరాటోప[11] వెలుగోటి తిమ్మభూప 241

ఉ. గోపతితుల్యభోగ వెలుగోటపురీంద్రకుమారతిమ్మ [సీ]
రూపము విక్రమాంకు[12] నిజరూపముగాక మనుష్యరూపమే
యూపలు కట్ల, కాసివిధమైన మనుష్యుల కేల గల్గుఁ [గ్రే]
చూపుల రాజ్యలక్ష్మి యరిఁ జూచిన[13] చూపుల వీరలక్ష్మియున్. 242

---

1. A. కంధరస్థలమున్ , B కంధరస్థలిని
2 A B గాల్చిల్చి
3. ,, చామశేయేపునన్
4 ,, పొగండబోలఁడే
5. ,, బడిశెట్లు
6. ,, ఒగికామదేనువు వొర్యగురుపా
7. ,, గాని
8. ,, గుండె
9 ,, ద్యార్క దారిద్రుడు
10. ,, వితరణుడేమిచెప్ప
11 ,, ధీరతాటోప
12 ,, విక్రమార్క
13. ,, వీరలక్ష్మి నలిగిచూచిన

శా. శ్రీమత్కాంతిఁ గృపం బ్రతాపమున వాక్శ్రీధీవిలాసంబునన్[1]
సామర్థ్యంబున భాగ్యసంపదలఁ జంచద్బాహుగర్వంబునన్
సోమున్ రాము రవిన్ గవిన్ మురహరుం సుత్రామునిన్ ధేనున్
... ...[2] 243

క. మొక్కని రాజులు నీచేఁ
జిక్కని మన్నీలు సేవ సేయని దొరలున్
లెక్కించి చూత మేరీ
దిక్కులలో రాయవిభుని తిమ్మయ తిమ్మా. 244

వ. అల గనితిమ్మభూభుజునకు వేదత్రయ శిఖత్రయ రామత్రయంబు లనందగిన కుమారులు పెదతిరుమలవిభుండు నాయనేంద్రుండు తిమ్మక్షమాణియుఁ[3] గల్గిరి[4]. అం దగ్రజుండు. 245

చ. వినువక పెద్దతిమ్మపృథివీధవుచేతి[5] పయోధరంపు వి
ల్లడరు గుణస్వనంబులురుమై[6] జడిమై శరవృష్టు లీనఁగన్
జడిసి నభోధ్వగాము లయి చయ్యన శాత్రవరాజహంసముల్
కడువడి నేగుదెంచె వనికా[7] వనజాకరతీరభూమికిన్. 246

వ. ఆనల్లగండ్లనాయని[8] సహోదరుండు. 247

సీ. తగువారిలోఁ జౌకోదనము గాంచిన వార్థి
యింద్రుచేఁ దూలిన హిమనగంబు
పురహరాలోకనంబునఁ గ్రాఁగిన మరుండు
పగటికైనను[9] లేని భానుసుతుఁడు

---

1. A, B. వాచీక్రధీవిలాసంబునన్
2. A line is missing.
3. ,, తిమ్మధీమణి
4. ,, గల్గెనందగ్రజుండు
5. ,, చేత
6. ,, A. తెల్లడరు...వరమ్మె; B. వెల్లడరు...వరమ్మె
7. ,, డేరవనికా
8. According to the prose passage above, the name ought to be Peda Tirumala. Nallagandla Nāyadu is probably an alias of the same chief.
9. A. 'పగలింటికిని'

సడుగు పేదతికంబు ఽ వడసిన కరివైరి
పీచివాఱైపాఱు ఽ వేల్పు టేఱు
చిట్టాడి మడుఁగుఁ జొచ్చిన నాగకేతుండు
పలలాశిచేఁ బట్టు ఽ వడిన వజ్రి
తనదు గాంభీర్యధైర్యసౌందర్యదాన
శౌర్యకీర్త్యభిమానని ఽ స్తంద్రభోగ
ములకుఁ దులయె నా[1] భూమిని ఽ బొగడ నెగడె
నాయనేంద్రుండు సౌఖ్యసంధాయకుండు.[2] 248

సీ. పటహభేరీఢక్కా ఽ భాంకృతి ధ్వనులచేఁ
జగతురగుండెలు ఽ పగులువాఱు
హయఖుర ఘట్టనోద్ధతరేణురాగంబు
గగనభాగం బెల్లఁ ఽ గప్పికొనును[3]
బలపరాక్రమవీర ఽ భటరాహుతులచేతఁ
దోరంపు టడవి తుత్తుమురు లగును[4]
కరిఘటాప్రకటసంఘటిత ఘీంకరణముచేఁ
కుంభికుంభీంద్రముల్ ఽ గొణఁగు పడును
నీవు రణరంగభూమిలో ఽ నిలిచినపుడు
గాయగోవాళ ఖడ్గనారాయణాంక
భాగ్యచారిత్ర, తిమ్మభూపాలపుత్ర
నయహరిశ్చంద్ర, వెలుగోటి ఽ నాయనేంద్ర. 249

సీ. నిచ్చకల్యాణంబుఁ ఽ బచ్చతోరణమును
గలిగెఁబో నిర్జర ఽ కామినులకు
సర్వకాలంబును[5] ఽ సరిలేనిసంక్రాంతి
బోగియు గలిగెఁబో ఽ భూతములకు

1. A. B సౌర్యకీర్తియభిమాన నిస్తంద్రభోగములకు దులయన
2. ,, సంధాయనుండు
3 ,, కొనగ
4. ,, తుత్తుమురుగాగ
5. ,, సార్వకాలంబును

లేములు[1] విడిచి చ | ల్దియు వేఁడియును నిండ
సమకూడెఁ బో మృగ | జాతి కెల్ల
నవత లన్నియుమాని | భువిచారములచేత[2]
వింతమై యొప్పెఁ బో | విహంగకులము
ఆహవంబున నాగార్జు | నాద్రిపైటఁ
గొసరి[3] జయలక్ష్మి నిన్నుఁ జే | కూడినపుడు
సోమకులరాజవర్గని | ర్ధూమధామ
నాయకోపేంద్ర వెలుగోటి | నాయనేంద్ర. 250

సీ. పరశురాముఁడు రాజ | పటలంబు ననిలోనఁ
జదిపిన[4]నాఁటి మాం | సంబురుచులు
కినిసి రాముఁడు దశ | గ్రీవాదిదైత్యులఁ
దునియించు[5] నాఁటి నె | త్తురులరుచులు
కవ్వడి గాంగేయ | ఘనయోధముఖ్యులఁ
జంపిననాఁటి మ | జ్జ[6]పురుచులు
వాసవుఁ డుగ్రజం | భాసుర[7] ప్రముఖులఁ
దునిమిననాఁటిమే | దోరసంబు[8]

... .

నాయకాధీశు వెలుగోటి | నాయనేంద్రుఁ
జేరి యనిలోనఁ జిరకాల[10] | జీవులైన
భూతములు సాక్షిదశదిశా | భూమాలంక 251

---

1 B వేములు
2. A B. చవిచారముల
3 ,, మరియునాగార్జునాద్రిపైటకడగి
4. A రాజ్యపటలంబు బొరిగొన్న
5 A B సమయించు
6 ,, మజ్యంపు
7 ,, వాసవుదుగ్రాజి భాసుర
8 ,, మేదురరసంబు
9 A line is missing
10. ,, చరితమాలోన స్థిరకాలజీవులై

సీ. పద్మనాయకు లైన ౯ బాంధవు లొకవంక
నుత్తమక్షత్రియు ౯ లొక్కవంక
దండనాధులు[1] మేటి ౯ దళవాయు లొకవంక
నుభయప్రధానుఁ ౯ నొక్కవంకఁ
గవులు విద్వాంసులు ౯ గణితజ్ఞు లొకవంక
[నుర్విపతులదూత ౯ లొక్కవంక][2]
భటనటగాయక ౯ భామిను లొకవంక
నుచితజ్ఞులగువైద్యు ౯ లొక్కవంకఁ
ప్రభులుఁ బరివారములు మిమ్ము ౯ బలసికొలువ[3]
మహిని శోభిల్లు నాస్థాన ౯ మంటపంబు[4]
విమలచారిత్ర తిమ్మభూ౯విభుసుపుత్ర
నయహరిశ్చంద్ర వెలుగోటి ౯ నాయకేంద్ర 252

మ అరయ౯ దిమ్మయనాయకేంద్రుఁడు భుజా ౯ యత్తాసిచేఁ గార్యభా
సురపారాభవభాద్రశుద్ధవితి ౯ సోమాఖ్యవారాన డ[5]
గ్గరి నాగార్జుని కొండయొద్ద రిపుల౯ ౯ ఖండించె నాఖండలే
శ్వరనాగేశ్వరలింగభూవినుతకృ౯ష్ణావాహినుల్ సాక్షిగ౯ 253

చ అలవునఁ దాళజంఘులను ౯ హైహయుల౯ ద్రుపదేంద్రుపుత్రుని౯[6]
దొలి సగరుండు భార్గవుఁడు ౯ ద్రోణతనూజుఁడు ద్రుంచినట్లు వి
హ్వలముగ సోమవంశజుని ౯ యావడి రోబళరాజు నాజిలో
నలిగి[7] వధించెఁ దండ్రిపగ౯ కై భళి మా వెలుగోటి నాయఁడు౯ 254

క. ఆవడి రోబ[8]నృపాలుని
నావడి నేనాయనయ్య ౯ యసిధారఁ దెగం

---

1. A B దండనాయక
2 The Mss repeat here the second part of the previous line
3. This line is not found in B
4 A B. నీయాస్థాన మంటపమున
5. ,, కార్యభానురుం డైపరాభవ సంవత్సర భాద్రపదాదిశుద్ధచవితి౯ సోమవార మంచాజిద, 'సురపారాభవభాద్రశుద్ధచతుర్థి గ సోమాఖ్యవారంబున౯ । ధర అనియు సవరించవచ్చును ఇందర్థి' తెల్పుపలుకవలయును
6. ,, పుత్రుఁడు౯
7. ,, తొడరి
8. ,, వోటు

గా వడిన రంభ చైకొనె
యావడి సేయంగ దివిజు ౯ లక్కడ బెదరన్[1] 255

క. సోమకులపరశురామా
ద్దామమహాబిరుదమునకుఁ ౯ దాతలకంటెం
బ్రేమమున వన్నెఁ దెచ్చును[2]
సీమహి వెలుగోటినాయ ౯ సేంద్రుఁడు దలఁపన్.[3] 256

వ. అతని యనుజుండు 257

సీ. ఆజీము ఖాను[4] వెన్నాడి పోఁడిమి బిట్ట
దర మట్టితివి[5] పాండ్య ౯ దళవిభాళ
కలనిలోన యఖూప ౯ ఖానుఁ బోఁ దోలవె
పరువెత్తఁ బ్రతిగండ ౯ భైరవాంక
కుదియించి యలచింత ౯ గుంటధర్మారావు
నడఁచవె[6] రాయవే ౯ శ్యాభుజంగ
బతి[7] మాలఁ జేసి భూపతిరావునాగనిఁ
గావవె[8] రణలయ ౯ కాలరుద్ర
చండించి దేవరకొండ రాణీలను
మర్దించవే[9] చలమర్తిగండ

1 A దివిజులక్కడబెదరిరీ, B. దివిజులక్కడజేరిరీ
2 B దెచుజ
3 A. B. ధాత్రిజ
4 ,, అజీముఖాన, V V C p 86 అజీజిజ్ఞాఖాను
5 A పోడిమిపెట్టదరమెట్టి, B పోడిమిపెంటదరమెట్టి
6 A B నడచెద
7. B లతి
8. B కాలవె
9. A B ధాణీలతలలు మొత్తించవే

మల్కిభరాము[1] భూ | మండలేశ్వరునిఁ జెం
డాడవె యవనకోలాహలాంక
మునుపుగా ముస్తఫా[2] | ఖానుఁ బోఁ దోలవె[3]
దండితో దానచింతామణీశ
ఘాటిచేఁ జిట్టెల | కోట మట్టించవె
యెలమితో మన్నెభ | ద్రేభమూర్తి
ధరయెల్ల నెఱుఁగంగ | దస్తురఖానునిఁ
జెండవె గండర | గండబిరుద
పశుగణంబులఁ గొల్ల | పట్టించవే శౌర్య
వైఖరి గాయగో | వాళబిరుద
ముగురురాజులు మెచ్చ | మగఁటిమిఁ జూపవె
గడిదుర్గమునఁ బరా | క్రమమృగేంద్ర
నీప్రతాపంబు మహిని వర్ణింప వశమె
సర్వబిరుదులకొమరవే | శ్యాభుజంగ
భళిర! వెలుగోటితిమ్మభూ | పతికుమార
మతిఫణీశ కుమారతి | మ్మక్షితీశ 258

సీ. సిరులిచ్చి[4] కర్ణాట | సింహాసనాధ్యక్షుఁ
డాదరింపఁగ నెవ్వఁ | డతిశయిల్లె
విఱిగినయని నుండు | కెఱుఁగఁ డెవ్వఁడు కల
నైన నేమఱుపాటు | తోననైనఁ[5]
దురకమూఁకలఁ బాఱఁ | దోలె నెవ్వఁడు మహో
గ్రాటోపమునఁ గొండ | వీటియొద్దఁ
దను భజించిన బంధు | తతి నెల్లఁ దనయంత
వారిఁగా నెవ్వఁడు | ధరణిఁ బెనిచె

---

1 B మల్కిభూరాము
2. A B ముస్తాఫ
3. ,, పాఱగదగవె
4 ,, సిరులిచ్చు
5. ,, తోడనైన

నతఁడు బల్లరగండ కే | శాదిరాయ
గాయగోవాళ గండర | గండ చండ
సర్వబిరుదుల కౌమరవే | శ్యాభుజంగ
బిరుదభరితుండు చినతిమ్మ | నరవరుండు. 259

సీ. తననేత్రనీరజ | ద్వయము సంపద లిచ్చు
నిగురుఁబోఁడికిఁ బుట్టి | నిల్లు గాఁగఁ
తనయశఃకందుకం | బానరు మాటమిటారి
యుబ్బుచన్గవకుఁ బె|న్నుద్ది గాఁగఁ
తనముద్దుమోము కాం|తాదృక్చకోరదం
పతులకు నెఱ చంద|మామ గాఁగఁ
తనప్రతాపాగ్ని కం|దర్పదర్పధ్వంసి
చుఱుకఁ గంటికిని నీడు | జోడు గాఁగఁ

వెలసె నెవ్వాఁడు మధుమదా | వృతతురుష్క-
వర్మ్మర క్తరసచ్ఛటా | వర్ధమాన
భంగసంఘాత[1] కృష్ణాత | రంగిణీశుఁ
డధిపమాత్రుండె పిన్నతి|మ్మవనివిభుఁడు. 260

సీ. శ్రీకరంబుగ నీవు | చిట్టేలఁ గైకొన్న
దేవరకొండకు | దివులు పుట్టె
భీకరంబుగ నీవు | పేరూరుఁ గైకొన్న
నానల్లగొండ శౌ|ర్యం బణంగె
దేవులపల్లీవు | రివితోఁ గైకొన్న
నరవపల్లెకు జయం | బల్లఁదోలఁగె[2]
నాగులపాడీవు[3] | వేగమె కైకొన్నఁ
దూలుంద్రగొండ[4] గ|గ్గోలువడియె[5]

---

1 A B గాధిసాధూత
2 ,, జయంబెల్లదోలగె
3. ,, నాగులపాడునీవు
4. ,, తూలిపుంఢ్రగొండ
5. ,, పడును

వాడపలి నీవు గైకొని ƒ వఱలువేళ
గడమ దుర్గంబు లన్నియుఁ ƒ గలుపరించె
నెన్న వెలుగోటితిమ్మయ ƒ చిన్నతిమ్మ
మహి మహేంద్ర కుమారతిƒమ్మక్షితీంద్ర. 261

సీ. రామరా జెఱదిమ్మ ƒ భూమీశుపంపున
మలఁజొచ్చి బోయల ƒ బెళుకుఁ దీర్చె[1]
ముస్తఫా ఖానుని ƒ ముస్తీదుఁ[2] జెడఁ దోలి
భద్రగజంబులఁ ƒ బట్టి తెచ్చె[3]
మొనసి దేవరకొండ ƒ మూఁకలు వచ్చిన
ఘోరాజి శిరములఁ ƒ గొట్టివేసెఁ[4]
జలపట్టి[5] యిభరాముƒ శాహు పంపుల నెల్ల
ధరఁ గృష్ణసాక్షిగాఁ ƒ దఱిమి గెల్చె[6]
నిట్టి విజయంబు లెన్నితే ƒ వెన్నిచూడ
రాజమాత్రుండె వెలుగోటి ƒ రాయపేంద్రు
తిమ్మఘను చిన్నతిమ్మధా ƒ త్రీశసుతుఁడు
మహితయశుఁడు కుమారతిƒమ్మప్రభుండు. 262

మ. అళిరామ ప్పెఱ[7] దిమ్మరాజమణియు ƒ న్నా వేంకటక్ష్మాపుఁడుం[8]
సెల వన్నంతనె యేఱు దాఁటి గడెలోఁ ƒ జిట్టేల పేరూరు దే

1. A B బెరకుదీర్చి
2 ,, ముస్తీబు
3 ,, తెచ్చి
4 ,, వేసి
5 ,, చనకి
6 ,, గెల్చి
7. A హరిరామప్పర
8. A, B క్ష్మాపతిఁ

వులప ల్నాగులపాదు వాడపలియు న్నువ్వొత్తుగాఁ[1] జేకొనన్
భళి! వెల్గోటికుమారతిమ్మఁడు ధరా భర్తల్ భయం బొందఁగాన్. 263

మ. రఘురాముం డెఆదిమ్మరా జనుపఁగా రంజిల్లహన్మంతుఁడై[2]
ఖగరాజై వెలుగోటితిమ్మఘనుఁడే గాంభీర్యశౌర్యంబులన్
బగవారిం దెగటార్చి రాజహితుఁడై బాసిల్లె నెల్లప్పుడున్
దగు నారాజుకు మన్నెశేఖరునకున్ దద్దైవఖడ్గిన్ బోల్పఁగన్. 264

చ. తివిరి నితాంతకుంతమునఁ దిమ్మయతిమ్మవిభుండు గ్రుమ్మినన్
యవనులు నేలఁ గూలు సమయంబున నాలుక సాఁచి తత్తను
స్రవదరుణంబుఁ గ్రోలి పెలుచన్ దిశ లల్లలనాడఁ ద్రేఁచు[3] భీ
మవిధిని గొండవీటికడ మండలదీవిని భూతజాలముల్. 265

వ. అతని కుమారుండు. 266

సీ. తన జనార్దననామమునకు భూషణముగా
జనులఁ బోషించు నాసక్తిఁ దొడరి
భూపతిత్వము దాల్చి భువనమోహనమైన
సౌందర్య[4]విభ్రమచ్ఛాయఁ బ్రబలి
బంధుమిత్రామాత్య సంధానసౌభాగ్య
పరమసంపత్కరప్రౌఢిఁ దనరి
సింహాసనమున విచిత్రకారణముగా
సకలపాండిత్యంబు సంగ్రహించి
పూని రేచర్లకులవార్ధి పూర్ణచంద్రుఁ
డనఁగ మారకపురిచెన్నుఁ డవతరించె
వేడ్క వెలుగోటిగనితిమ్మ విభుకుమార
తిమ్మయప్రభుచెన్న పృథ్వీశ్వరుండు. 267

1. A. B. ఉచ్చారణ సామ్యమువలన భ్రమపడి కవి 'వు' 'ఊ' లకు యతి మైత్రికల్పించి యుండవచ్చును.
2. ,, రఘురాముం డెరదిమ్మరాజు వద్దన్ రంజిల్లు హనుమంతుడై.
ఇందు వర్గప్రాసముపయుక్తము.
3. B. ద్రెచ్చు
4. A. B. సౌందర్య

వ. అతని యనుజుండు 268

ఉ. సంతతదానకర్ణుఁడు లసద్గుణపూర్ణుఁడు రూపరేఖకా
కంతుఁడు సర్వభూమిధవ కాంతుఁడు మారుతవేగవాజరే
వంతుఁడు నిర్వితర్క[1]బలవంతుఁడు మత్తగజాధిరోహణా[2]
క్రాంతుఁడు తిమ్మభూవిభుఁడు చక్రిసమానుఁడు రాజమాత్రుఁడే. 269

క. అల గనితిమ్మధరిత్రీ
తలనాథలలాము కూర్మి తమ్ముఁడు కరుణా
జలధి [3]పినకొండనరపతి
వెలయుఁ సకలార్థినిలయు విబుధద్రుమమై 270

సీ. హరివీరవరలంఘ నావమానంబున
గారవం బెడలని కంధిరాజు
జంభారిదంభోళి సారధారాహతిఁ
బతుముల్ గోల్పోని భర్మశిఖరి
పృథ్వీమరుజ్జయాపేక్షఁ 'గుంజర' యంచు[4]
బొంకు బొంకని ధర్మపుత్రకుండు
రాధేయుదృఢబాణబాధ పీటికి[5] భీతి
నొంది పాఱని శక్రనందనుండు
సాటి సవతు సద్వృత్తుంబు సన్నిభంబు
వితతగాంభీర్యధైర్యసూనృతపరాక్ర
మముల వెలుగోటిపినకొండమనుజనాథ
మకుటమాణిక్యమునకు భూమండలమున. 271

[6] *సీ. గంభీరమగు నంబు గర్భంబున ఘటిల్లి
కూర్మాసనంబుపైఁ గుదురు కొనియుఁ

---

1 A B నిర్వితర్క్య
2 ,, రోహణ
3. ,, జలనిధి
4. A మంత, B కుంత
5 A. భూదాపీథికి, B బాధవీథికి
6 The verses marked with * have been extracted by the compilers of this chronicle from the Bhānumatī pariṇayam of Renṭūri Rangarāju

దీక్షమైన వరాహ దేవదంష్ట్రాంకుర
సూచికాగ్రంబున సొంపు గనియు
ఘోరమైన యనంతకుండలి భోగ[1]ప్ర
దీప్తభాగంబునఁ దేజరిలియుఁ
గఠినంబులైన దిగ్గజమహా[2]శైలేంద్ర
వికటరూపంబుల విరివి గొనియు

ధీరత వసుమాచరించి ధాత్రీవధూటి
నిల్చె వెలుగోటిపినకొండ నృపశశాంకు
సంకుమదపంకసంకీర్ణ కుంకుమాంబు[3]
మిళితకేయూరమణిభుజాగ్రమునందు. 272

మ. అల ధీరుండగు పిన్నకొండపకు రమ్యాకార తిమ్మాంబ ని
ర్మలధర్మోజ్జ్వల[4] యక్కమాంబ తరుణీరత్నంబు పింగాంబయున్
గల రంచత్కరుణా[5]కమాపతిహితైక శ్రీల శ్రీ[6] భామిని
కలచందంబున నాత్మభర్తకు మనోల్లాసంబుఁ గల్పించుచున్. 273

శా. ఆతిమ్మాంబకుమారకుల్ మెఱసి రత్యాశ్చర్యమార్తాండలీ
లాతేజుండు కుమారతిమ్మపయు హేలావారకాంతామణీ[7]
చేతోజాతుఁడు కోనధీరుఁడు బుధశ్రేణీనుతాఖ్యాతి[8]వి
ఖ్యాతుండౌ పెదకొండశౌరి సుబలుం[9]డౌ రాయభూపాలుఁడున్ 274

శా. అక్కాంబామణి కాంచె రంగవిభు నేచాధీశుఁ దిమ్మక్షమా
భుక్కోటీరుని, సింగమాంబ మదనాభున్[10] బెద్దతిమ్మప్రభున్

1. A B యోగ
2. B P హేమ
3 A B కుంకుమంబు
4 B P ధర్మాఖ్యల
5 A B గలరంచత్కరుణ
6. ,, శ్రీ
7. ,, కుమారతిమ్మనృపుఁడేలాగంధచూడామణీ
8. ,, ఖ్యాత, B P. ఖ్యాతి
9. ,, సులభుండు
10 ,, మదనాభున్

దిక్కోటీయుతసాంద్రచంద్రరుచికీర్తిన్ బిన్నతిమ్మప్రభున్
వాక్కాంతాపతిఁ[1] గాండధీయుఁ గనియెన్ వారాశిగంభీరునిన్. 275

వ తత్కుమారవర్గంబునం దగ్రజుండు. 276

సీ. తనువాసనాధైర్య ధర్మాణిమానులఁ
గాంచనాచలధర్మ కలనవాఁడు
మతిభోగ[2]శక్తిసంతతవిష్ణుభక్తుల
శారదేంద్ర[3]కుమార సరణివాఁడు
నతపోషణారూప నయశౌర్యరేఖల
హారిభావభవగురు స్ఫురణవాఁడు
బలశౌభ్రి[4]దానకృపావిశేషంబుల
రామచంద్రఘనాభి రతులవాఁడు
నిహతసామంతసీమంతి సీనితాంత
తాంతహృదయాంత కాంతసంతాపదశది
శాంతవిశ్రాంతకీర్తిల కాంతకుంత
కాంతుఁడు కుమారతిమ్మభూకాంతుఁ డలరు 277

సీ. సంతతసత్యభాషణము లాతనిసొమ్ము
లతివేలతరధర్మ మతనిసొమ్ము
భవ్యప్రసాదసౌభాగ్య మాతనిసొమ్ము
ఆశ్రితావనఫల మతనిసొమ్ము[5]
దానవాహితపదధ్యాన మాతనిసొమ్ము
మితిలేని సంపద లతనిసొమ్ము
వలరాజుఁ బురుడించు చెలువ మాతనిసొమ్ము
ఆహవకౌశల మతనిసొమ్ము

---

1. A B వాక్కాంతామతి
2 ,, మరిభాగ
3 ,, శారదేందు
4 ,, శౌర్య, 'శౌచ' అనియుం బఠింపవచ్చును
5 ,, ఆశ్రితానఖలమతనిసొమ్ము

యన్వయోచితసంవృత్తి ॥ యతనిసొమ్ము
అఖిలవృద్ధోపసేవ[1]నం ॥ బతనిసొమ్ము
అనుచు లోకులు వినుతింప ॥ ఘనత కెక్కె
సుప్రభుండు కుమారతిమ్మప్రభుండు. 278

క ఆనయసీరధియనుజుఁడు
కోనయ శాత్రవులఁ దృణముఁ ॥ గొటికింపఁగఁ[2] ఖా
ఛైన యవసంబు[3] దన్మహి
శానయనాంబువులఁ బశువుగలకుఁ గాఁ బెరుఁగున్. 279

చ తదనుజుఁ బెద్దకొండవసుధావరు మాన్యుని త్రెవ్వి[4] నెవ్వడిన్
ద్రిదశపురంబుఁ జొచ్చిన యరిక్షితిపాలురనెత్తు రుత్పత
త్పదనఖలాక్షలై కటికిఁ ॥ బావడలై వలిగుబ్బదోయికిన్
గదురు జవాదులై రతి నొకానొక చెల్వొడఁ గూర్చు రంభకున్.[5] 280

ఉ. ఇమ్ములఁ బెద్దకొండధరణీశ్వరచంద్రుఁడు దాడివోవుచోఁ
గమ్మలు వ్రాయ సర్వకటకంబుల కాఁపులు దారిఁ బాతిలో
కమ్మలు బోయమూఁక లనఁగా నిలు పోపక పోదు రానినన్
గుమ్ములు పోవు లోక మెఱుఁగున్ దదుపార్జితహేతిధారలన్[6] 281

సీ. మాంసల[7] ప్రతిపక్ష ॥ మండలేశ్వరమహా
న్నతకంధరంబుల ॥ నటికి నటికి
వికటాభియాతి పృథ్వీనాథఘనవిగ్ర
హోరుచర్మంబుల ॥ నొలిచి యొలిచి[8]

---

1 A B వృద్ధావసేవ
2. „ గొరికింపంగాఖా
3 „ యవసరంబు
4. „ త్రెల్వి
5 „ రతినాకానాకచల్వడగూర్చురంభకున్
6 „ కమ్మలు పోయి సర్వకటుకంబులకొ ఘనుదాకి పారి లో
కమ్ములు బోయమూకలనగా నిలుపోపకపోదురానినన్
కమ్మలు పోవులోక మెరుగున్ తదుపార్జితధారాలికిన్
7 „ మాంసల
8 A వికటాభియతపృథ్వినాయక విగ్రహఘనహోరుచర్మంబులు వొలిచి వొలిచి
B .. హేమ

ఖలవైరి[1] ధారుణీ తలనాథమృదులాంగ
తతులను[2] జక్కఁగాఁ దఱిగి తఱిగి
ముష్కరారాతిమ స్తిష్కాస్థికర్పర
కోటిఁ దుత్తుమురుగాఁ[3] గొట్టి కొట్టి
రూఢి నీఖడ్గసూపకారుఁడు రణోర్వి
వివిధభూతావళికి విందు వెట్టు నౌర
వెలయ వెలుగోటిపినకొండ విభుకుమార
భువననుతశౌర్య పెదకొండ భూపవర్య. 282

క. ఆయన కూరిమి యనుజుఁడు
రాయనరాధిపుఁడు దానరాధేయుఁడు భూ
నాయకరత్నము కన్నడ
రాయార్పితరాజ్యసుఖనిరతుఁడై యొప్పెన్. 283

సీ. సత్యభాషాసమ జ్జ్వలుఁ డౌట సంఫుల్ల
రాజీవనయనవి రాజి యగుట
నలఘుగోత్రధురీణుఁడగుట నగణ్యకా
రుణ్యదాక్షిణ్యని రూఢుఁ డగుట
సంపూర్ణసత్త్వనిశ్చలుఁ డౌట సదసంత
భోగివిహారవి స్ఫురితుఁ డగుట
నురుపుణ్యజనదుఁడై యుంటఁ గృష్ణావర
జీవనసంగతిఁ జెన్నుగనుట
సిద్ధకృతవర్మరక్షణ శీలుఁ డౌట
నాప్తమిత్రకృతాక్రూరుఁ డగుట విలసి
తాధికానకదుందుభి యగుట వెలసె
రాయనరపతి ఖడ్గనారాయణాఖ్య 284

సీ. కట్టించె లోకవిఖ్యాతంబుగా వారి
వారణంబులు వారి వారణములు
నిలిపె నెల్లెడల నెన్నిక కెక్కఁగా భూమి
సురగృహంబులు భూమి సురగృహములు

---

1. A B ఘనవైరి
2. ,, తరలంబు
3. ,, మస్తిష్కాస్థి కపాలకోటి తుత్తునలుగా

చేపట్టి నూర్జిత ఽ శ్రీ లెసంగఁగ[1] ధర్మ
శాస్త్రంబులును ధర్మ ఽ శాస్త్రములును
గాంచె నక్షీణల ఽ క్షణయుక్తి సుకృతిసం
తతులును సుకృతిసం ఽ తతులు వెలయ
నిచ్చె విద్వత్కవీంద్రుల ఽ కెలమి నగ్ర
హారములు పేరుగల యగ్ర ఽ హారములును[2]
సవిధగుండాలవేంకట ఽ స్వామిగాక
రాజమాత్రుండె వెలుగోటి ఽ రాయఘనుఁడు. 285

సీ. ఘోటనిరాఘాటఽధాటిచేఁ బరిపంథి
పట్టణంబుల ధూళిఽపటల మాడ[3]
డమరఢమామిశా[4]ఽఢమఢమధ్వనులచే
గిరిదుర్గములు తల ఽ క్రిందు గాఁగ
ఘనధైర్యగుణధుర్యఽగతిశౌర్యములఁ జేర్చి
ముగురురాజులు కప్పఽములు వహింప[5]
స్వామితంత్రద్రోహిఽజననాయకుల నాజిఁ
దఱిమికొట్టును వనాంఽతరములఁ బడ
భీమసైన్యబలోద్ధూతఽభూమిరేణు
రాజిచుళుకితనిఖిలధఽరాధరుండు[6]
విభవభరితుండు పినకొండఽవిభుసుతుండు
రసికసులభుండు వెలుగోటిఽరాయఘనుఁడు 286

---

1 A. B శ్రీలెసంగుచు
2 ,, కాంచన[క్షీ]ణలక్షణయుక్తి సుకృతిసంతతులు వెలయవిద్వత్కవీంద్రులకెలమి నగ్రహారములు పెరుకల నగ్రహారములను
3 ,, ధూరిపటములాడ
4 A రణఢమామిా ఢమాధ్వనులచే B రణఢమాఢమఢమధ్వనులచే
5. A B. వహించె
6. ,, నిఖిలధరాధురుండు

సీ. ఇమ్మైన సొమ్ముకా[1] ఽ యింతిపే శే మది
ఒొకగొందిపేరింటి ఽ యువిద యేది
మేడపేరన నగు[2] ఽ మించినసఖి యేది
తగఁజేతిపేరిటి ఽ తరుణి యేది
వివరించుమాటలు ఽ వినుపేరి సఖి యేది
మొకములపేరింటి[3] ఽ మెలఁత యేది
నలుదిక్కులకు నొక్క ఽ నలినాక్షిపే రేది
రత్నంబుపేరిటి ఽ రమణి యేది
రమణులకు [నెల్ల] నొక్కఁడె ఽ రాజురాజు
దశమినవముల లెక్కింపఁ ఽ దగిన సతులు
అందులను[4] గల్గుభావంబు ఽ లానతిమ్ము
సరసనత్కవిసద్గోష్ఠి ఽ సార్వభౌమ
వెలయ వెలుగోటిపింకొండ ఽ విభునిరాయ 287

సీ. కలికి సొంపున[5]ఁ బల్కు ఽ విలుకోపునను బూని
వృక్షమా పేరిట ఽ వెలయు నొకటి
వదరుఁ గూఁతలపేరఁ[6] ఽ బాదలి చెట్టుగ నిల్చి
నదితోడఁ గూడంగ ఽ విదిత మొకటి
యరికట్టుమాటలోఁ ఽ గగఖడ్గ మొనరించి
రాజాన్న[7]రుచులలో ఽ రమ్య మొకటి
వలనుగా దని పిల్వఁబోవచ్చిన పేరితో
నరయ ఝుంకారించు ఽ గరువ మొకటి[8]
తివిరి భావంబు చతురత ఽ తేటపడఁగ
నర్థ మిది నాల్గుదెఱఁగులు ఽ నానతిమ్ము

1 A సోమ్మురా
2 A B మెడపెరసనగుచు
3. ,, మెకముతల
4 ,, అందరను
5 ,, సొమ్మున
6 వదురుగూతలపేరు
7 B రాతాన్న
8. A B వచ్చుచు పేరిలో......గురుతుదాని

సరససత్కవిసద్గోష్ఠి సార్వభౌమ,
వెలయ వెలుగోటిపినకొండ విభునిరాయ [1] 288

సీ. కుంతలావంతిక కురు [విదేహ] విదర్భ
[2]మోహనభూముల మొలక మొల్కి,
కాశ్మీరకాంభోజ కరహాటకర్ణాట
వింధ్యదేశములందు వేళ్లు పాఱి
పాంచాలబర్బర బాహ్లికఘూర్జర
సింధుదేశములందుఁ జిగురు లొత్తి
అంగవంగకళింగ బంగాళనేపాళ
పుణ్యదేశములందుఁ బూచి కాచి

ఘనత కెక్కెను నీదానకల్పతరువు
లరిజమోహాయ పట్టితలాటరాయ
ప్రకటధారేయ వెలుగోటిపార్థివేయ
విక్రమోపాయ పినకొండవిభునిరాయ. 289

సీ. మదవిరోధుల[3] శిరోమణులు నేత్రంబులు
దర్పితారాతికేతనము పడగ[4]
దుర్మదవిద్విషచ్చర్మంబు కఁబుసంబు
శత్రువరాట్టహాసంబు మ్రోంత
శాత్రవరాజన్యశల్యముల్ కోరలు
సమదారివీరరసంబు విషము
బిరుసైనపగతుర ప్రేవులు జిహ్వాలు
వినుతరాడ్జీవానిలములు భుక్తి[5]

---

1 A B. రాయవిభుని
2. ,, విదర్భమోహాన భూములలదు
3 ,, మదవద్విరోధుల
4. ,, పడిగ
5. ,, మదితరాడ్జీవానలముభుక్తిగాగ

గాఁగ[1] సోలుచు నాడుచుఁ గడిమి[2] మెఱసి
రణశిరంబున[3] నిల్చి ఘోరాహి యనఁగ
సరగఁ[4] గ్రీడించు నీఖడ్గసర్పరాజు
విమలచారిత్ర పినకొండవిభుసుపుత్ర. 290

సీ. కరమెత్తి నీకు మ్రొక్కనిరాజు లెవ్వరు
గర్జించు బల్లర గండబిరుద
కలనిలో[5] నీకుఁ జిక్కనిరాజు లెవ్వరు
మదవైరివీరదుర్మదవిదారి
అనిలోన నీకు నోడనిరాజు లెవ్వరు
రమణీయఖడ్గనారాయణాంక
వసుధలో నిన్నుఁ గొల్వని రాజు లెవ్వరు
కొసరక రేచర్లగోత్రధీర
అనుచుఁ గొనియాడుదురు నిన్ను నాంధ్రయవన
మగధమాళవనేపాళమత్స్యసభలఁ
బ్రకటధారేయ వెలుగోటిపార్థివేయ
విక్రమోపాయ పినకొండవిభునిరాయ 291

క. మతి నభ్యసింపవచ్చును
బ్రతి లే దన సకలకళలు[6] రానివి రెండే
యతిదుర్లభములు విక్రమ
వితరణములు పిన్నకొండ విభురాయనృపా. 292

ఉ. రాయపనాయఁ డాసుకవి రాజమరున్మణి తిమ్మధారుణీ
నాయకుఁ డాసమస్తజన నాధశిరోమణి పిన్నకొండధా
రేయుఁడు నంతకంటె సుచరిత్రుఁడు తత్తనయాగ్రగణ్యుఁడా
రాయపనేఁడుఁ బూర్వుల తెఱంగునఁ బ్రస్తుతికెక్కె ధారుణిన్ 293

---

1 A B కణగి
2 B కరిమి
3 A B పురంబున
4 ,, చెలగి
5 ,, కదనమున
6 ,, కథలు

వ. అతనియనుజుండు. 294

గీ. ఆమహాబలు సోదరుం ఽ డతిశయిల్లఁ
ప్రతిభటుల గెల్చి నక్రూర ఽ భావ మలర
మెలఁగి యుద్ధవినీతుల ఽ మే లెఱింగి[1]
ధరణి వెలుఁగోటిరంగభూ ఽ వరవిభుండు 295

క. రంగక్షితిపతి సాక్షా
ద్రంగపతిం దెలిపె నతడు ఽ రంగైకదయా
సంగతి నతిసాత్త్వికబు
ద్ధిం గమలావిభవసంభృ ఽ తిం బరికింపన్ 296

*స్రగ్ధర. స్తంభీభూతక్షితీశా ఽ తతపటహధణం ఽ ధాణశబ్దంబు మింటన్
గంభీరాయోధనప్రాం ఽ గణహతయవన ఽ గ్రామణీ కోటిహృద్య[2]
ద్రంభాపై వాహవేళా ఽ ధ్వనితనిబిడవా ఽ ద్య[3]స్వనంబై తగం బ్రా
రంభించున్ రంగభూపా ఽ గ్రణి పటుజయయా ఽ త్రల్ బలోద్దండలీలన్.

వ. అతనియనుజుండు 298

ఉ. ఈక్షితిఁ గాశికానగరి ఽ నీల్గిన మాత్ర లభించు నెంచఁగా
భిక్షుపుఁ గూడు మోచపృథి ఽ వీ[4]తలనాథవతంసు ఖడ్గధా
రాక్షతి మేను వీడిన య ఽ రాతికిఁ గల్గు సుధారసంబు త
ద్భైక్షము మంచిదో యమృత ఽ పానము మంచిదొ యెంచి చూడఁగన్.

సీ. పటికంపు శిలలలో ఽ పలినీడ నీవెంట
వచ్చునె పిలిచిన ఽ వామనయన
పువ్వారుఁ దీగెలు ఽ బోంట్లె నీబడి నిట్టు
లనుచరింపఁగ[5] ధవళాబ్జగంధి
శృంగంబుపై నున్న ఽ సింగంబు లాప్తులె
తలయెత్తి[6] చూడను ఽ దలిరుఁబోఁడి

---

1 A B. మేలెరింగ
2. B P, A B హతయవనకోటిహృద్య
3. A B. తూర్య
4. ,, ధరణీ
5 ,, పువ్వారు దీగెలబోండ్లు నీబడిరొట్లు ననుచరింపగ
6. ,, లాప్తులై తలలెత్తి

కన్నగానసము క్తి పవనంబు శీతమె
సేదార్చుకొనఁగ నోసింహమధ్య
యహహ వశమె పురాకృతమవ ఘటింప[1]
యనుచు సఖి పల్కునీశత్రు సబలఁదెలియ
సమరరఘురామ రేచర్ల సార్వభౌమ
కొండభూపాలయాచభూమండలేంద్ర. 300

సీ. జంభారితనుజాత జంభారితనుజాత
సమభోగరూపశౌర్యములవాఁడు
గంధవాహకుమార గంధవాహకుమార
సమవేగశక్తిసత్వములవాఁడు
కుంభినీధరరాజ కుంభినీధరరాజ
సమరమాశౌర్య[2]ధైర్యము లవాఁడు
రాజశేఖరమిత్ర రాజశేఖరమిత్ర
సమభూతిరుచినిధానము లవాఁడు
జగతి నితఁడనఁ బరఁగుఁ బ్రస్థానసమయ
కల్పితాఖీల[3]పటహభాంకారనినద
ఘటితపటుకర్ణకుహరదికటమదావ
ళేశ్వరుండైన[4] యాచధాత్రీశ్వరుండు 301

వ అతనివనుజుండు. 302

సీ చెలపాది[5]కుటిలుండు చేఁదు[6]పుక్కిటనుండుఁ
జుట్టుగాఁ దిరుగాడుఁ బుట్టనుండుఁ[7]
బామరిరాలలోఁబడి పావనుఁడుగాఁడు[8]
నిర్దయుం డెప్పొద్దు నిద్రపోతు

1 A పురాకృతంబా ఘటింప
2 A B శౌర్య
3. B, P కల్పితాఖిల
4 „ మదాపథీశ్వరుండైన
5 A B 'చదిపాద' 'చలపాది' సరియైనరూపము
6 „ చెఁదు
7. „ చుట్టులాడిదిగాడుపుట్టగుండు
8 „ వామరిరాలలో (A బా) పరిపవనుడుగాడు.

నయ మెఱుంగఁడు ప్రజాభయకారి నడవడి
చక్కఁగా దెంతయు[1] నిక్కలాఁడు
గబ్బి క్రూరుఁడు భయంకరుఁడు దబ్బఱకాఁడు
గణుతింపఁ బెక్కు నాల్కలుగలాఁడు[2]
శేషుఁ డని రోసి భూకాంత చేరి యాఁడు[3]
ప్రేమ మీఱంగ నీబాహు[4]పీఠ మందు
భవ్యచారిత్ర కొండభూపాలుపుత్ర
ధీరతాటోప వెలుగోటితిమ్మభూప 303

క. అమ్మనుజనాథుకూరిమి
తమ్ముఁడు పెదతిమ్మభూమిధవుఁ డుగ్రసమి
త్సమ్మూర్ఛితభూభువనక
కుమ్మద[5]వద్వీరవైరి కులుఁడై వెలసెన్. 304

క. వినుతనయవినయరేఖా
తనుఁడగు[6] పెదతిమ్మవిభుని తమ్ముఁడు వెలయున్
చినతిమ్మక్షోణీపతి
ఘనదానత్యాగవిజితకల్పక మగుచున్ 305

*సీ. కలధౌతకలధౌతకలధౌతనిలయుండు
ఘనసారఘనసారగంధయుతుఁడు
నరసింహనరసింహనరసింహశౌర్యుండు
భారతిభారతీపాటవుండు
వాహినీవాహినీవాహినీశ్వరమంత్రి
సుకుమారసుకుమారశోభితుండు
మణిరాజమణిరాజమణిరాజనిభకీర్తి
కల్యాణకల్యాణకలితతేజుఁ

---

1. A B దింతయు
2. ,, ప్రణుతింప వెక్కునాలుకలవాడు
3 ,, యాడి
4 ,, మీఁబాహు
5. B క। కుమ్మద
6. A. B ఘనుఁడగు

కనుచు జగములు వొగడంగ నలరుచుండు
సమదవిమతవసుంధరారమణసింధు
మంథ[1]జగతీధరేంద్రాయమానబాహు
దండబలహారి వెలుగోటికొండశౌరి. 306

ఆ. ఇలఁ బ్రసిద్ధిఁగన్న యీపదుగుండ్రలో[2]
పలఁ గుమారతిమ్మపార్థివుండు
కొండవిభుఁడు రాయమండలపతియేచ
ధీధనుండు పిన్నతిమ్మనయును. 307

వ. కుమారవంతులై వర్ధిల్లి రందు. 308

చ. ధరణిఁ గుమారతిమ్మవసుధాపతి లక్కమదేవిఁ బెండ్లియై
శరధిశయాను భూరిభుజసాగర వేదములంచు నెన్నఁగాఁ
దిరుపతినేని కొండజగతీరమణుల్ బెదవేంకటావనీ
శ్వరుఁ జినవేంకటాధిపరసారమణుం గనియెన్ గ్రమంబునన్. 309

క. నిరవధికలక్ష్మీ నీప్సిత[3]
వరదానగుణాతివైభవమున ధరిత్రిన్
దిరుపతినాయకుఁ డొప్పెన్
దిరుపతినాయకునిభంగిఁ దేజోధికుఁడై 310

వ. అతనియనుజుండు. 311

మ. పినకొండక్షితిపాలశేఖరుభుజాభీలప్రతాపాగ్ని వై
రినికేతంబులు సొచ్చుఁ దచ్చతురనారీభూరిధమ్మిల్లబం
ధనముల్ నెవ్వడి వీడ్చు నాననసుగంధం బానుఁ జుంబించు న
క్కన రాయన్ వలువూడ్చుఁ[4] జన్నుఁగవ నొక్కన్ బల్లవప్రక్రియన్.

క. అతనియనుజాతు లార్యా
ర్చితు లాపెదవేంకటయ్య చినవేంకటభూ

1 A B మంథ
2 „ పరగ బ్రసిద్ధిగన్న యీ పదుగిండ్రలో
3 „ లక్ష్మీప్సిత
4 „ వలవూడ్చు

పతి జనతానతులై [ధర]
నుతికెక్కిరి [1]రామలక్ష్మణులు చందమునన్. 313

వ సంతతికిఁ దిరుపతినేఁడు మొదలు. 314

క. కురుపతి మానోన్నతికి న [2]
మరపతి తద్ఘటితారిమహిమకు[3] విలస
ద్గురునకుఁ బ్రతి మతి[4] [గిరిపతి]
తిరుపతినరపతి మహాధృతిగా నుతికెక్కెన్. 315

క. తిరుపతినరపతి యుల దా
మర[5]ధర్మక్షోణిపతికిఁ గోమారిత ధర్మాం
బ రమాసమఁ బరిణయమై
పరఁగఁగ[6] బినకొండతిమ్మప్రభువులఁ గనియెన్.[7] 316

వ. అం దగ్రజుండు 317

చ తిరుపతినేనికొండజగతీతలనాథు మహోగ్రఘాటికా
తురగఖురోత్థధూళిజము దూరవిరాగముఖోజ్వల[8]ద్విష
త్కరిగమనాపరంపరకుఁ గంచెలయై పటవాసమై మనో
హరపరిధానమై యహరహం బలుకించుఁ[9] దదీయవల్లభున్ 318

సీ నలువ నెమ్మోము మేడలనాడు[10] తెలిపాప,
పాఁపజందెమునఁ జూపట్టుసామి

1 A B నుతు లొప్పిరి
2. ,, వను
3 ,, మరుపతి తద్వైభ్రతుతారి మహీపతి
4 ,, ప్రతినది తిరుపతి
5 ,, దామెర
6 ,, నరమతు
7. ,, ప్రభుగనియెగా
Though Pinakonda and Timma are mentioned in this stanza as the only sons of Tirupati, he had also two other sons, Ranga and Krishna, whose valour is described below in stanzas 322-327
8 ,, దూరతిరాగముఖాజ్వల
9 ,, యహరహంబులకించు
10. ,, మెడల

గాఁగ[1] సోలుచు నాడుచుఁ గడిమి[2] మెఱసి
రణశిరంబున[3] నిల్చి ఘోరాహి యనఁగ
సరగఁ[4] గ్రీడించు నీఖడ్గసర్పరాజు
విమలచారిత్ర పినకొండవిభుసుపుత్ర 290

సీ. కరమెత్తి నీకు మ్రొక్కనిరాజు లెవ్వరు
గర్జించు బల్లర గండబిరుద
కలనిలో[5] నీకుఁ జిక్కనిరాజు లెవ్వరు
మదవైరివీరదుర్మదవిదారి
అనిలోన నీకు నోడనిరాజు లెవ్వరు
రమణీయఖడ్గనారాయణాంక
వసుధలో నిన్నుఁ గొల్వని రాజు లెవ్వరు
కొసరక రేచర్లగోత్రధీర
అనుచుఁ గొనియాడుదురు నిన్ను నాంధ్రయవన
మగధమాళవనేపాళమత్స్యసభలఁ
బ్రకటధారేయ వెలుగోటిపార్థివేయ
విక్రమోపాయ పినకొండవిభునిరాయ 291

క. మతి నభ్యసింపవచ్చును
బ్రతిలేదన సకలకళలు[6] రానివి రెండే
యతిదుర్లభములు విక్రమ
వితరణములు పిన్నకొండ విభురాయనృపా. 292

ఉ. రాయపనాయఁ డాసుకవి రాజమరున్మణి తిమ్మధారుణీ
నాయకుఁ డాసమస్తజన నాథశిరోమణి పిన్నకొండధా
రేయుఁడు నంతకంటె సుచరిత్రుఁడు తత్తనయాగ్రగణ్యుఁడౌ
రాయపనేఁడుఁ బూర్వుల తెఱంగున బ్రస్తుతికెక్కె ధాత్రిపైన్. 293

---

1 A B కణఁగి
2. B కరిమి
3 A B పురంబున
4 ,, చెలఁగి
5. ,, కదనమున
6. ,, కథలు

వ. అతనియనుజుండు. 294

గీ. ఆమహాబలు సోదరుం । డతిశయిల్లఁ
ప్రతిభటుల గెల్చు నక్రూర । భావ మలర
మెలఁగి యుద్ధవిసీతుల । మే లెఱింగి[1]
ధరణి వెలుగోటిరంగభూ । వరవిభుండు 295

క. రంగక్షితిపతి సాక్షా
ద్రంగపతిం దెలిపె నతదు । రంతైకదయా
సంగతి నతిసాత్త్వికబు
ద్ధిం గమలావిభవసంభృతిం బరికింపన్ 296

*స్రగ్ధర. స్తంభీభూతక్షితీశాతతపటహధణంధాణశబ్దంబు మింటన్
గంభీరామోధనప్రాంగణహతయవన । గ్రామణీ కోటిహృద్య[2]
ద్రంభావైవాహవేళాధ్వనితనిబిడవాద్య[3]స్వనంబై తగం బ్రా
రంభించున్ రంగభూపాగ్రణి పటుజయయాత్రల్ బలోద్దండలీలన్.

వ. అతనియనుజుండు. 298

ఉ. ఈక్షితిఁ గాశికానగరి । సీల్గిన మాత్ర లభించు నొంచఁగా
భిక్షువుఁ గూడు మోచపృథివీ[4]తలనాథవతంసు ఖడ్గధా
రాక్షతి మేను వీడిన యరాతికిఁ గల్గు సుధారసంబు త
ద్భైక్షము మంచిదో యమృతపానము మంచిదొ యెంచి చూడఁగన్.

సీ. పటికంపు శిలలలో । పలిసిడ నీవెంట
వచ్చునె పిలిచిన । వామనయన
పువ్వారుఁ దీగెలు । బోండ్లు నీబడి నిట్టు
లనుచరింపఁగ[5] ధవళాబ్జగంధి
శృంగంబుపై నున్న । సింగంబు లాప్తులె
తలయెత్తి[6] చూడను । దలిరుఁబోడి

1 A. B మేలెరింగ
2. B P, A B హతయవనకోటిహృద్య
3. A B. తూర్య
4. ,, ధరణీ
5 ,, పువ్వారు దీగెలబోండ్లు నీబడియిట్లు ననుచరింపగ
6. ,, లాత్మలె తలయెత్తి

వన్నగాననము క్తి ౯ పవనంబు శీతమె
సేదార్చుకొనఁగ నోకసింహమధ్య
యహహా వళనె పురాకృతకమవ ఘలింప[1]
ననుచు సఖి పల్కు-నిశత్రు ౯ నబలఁదెలియు
ననురఘురామ రేచర్ల ౯సార్వభౌమ
కొండభూపాలయేచభూకుండ లేంద్ర. 300

సీ. జంభారితనుజాత ౯ జంభారితనుజాత
సముభోగరూపశౌర్యములవాఁడు
గంధవాహకుమార ౯ గంధవాహకుమార
సమవేగశక్తిసత్త్వములవాఁడు
కుంభినీధరరాజ౯కుంభినీధరరాజ
సమరమాశౌర్య[2]ధైర్యము లవాఁడు
రాజశేఖరమిత్ర ౯ రాజశేఖరమిత్ర
సమభూతిరుచినిధానము లవాఁడు
జగతి నితఁడనఁ బరఁగుఁ బ్రస్థానసమయ
కల్పితాభీల[3]పటహాభాంకారనినద
ఘటితపటుకర్ణకుహరదిక్కటమదావ
శేశ్వరుండైన[4] యేచధాత్రీశ్వరుండు 301

వ అతనియనుజుండు. 302

సీ. చెలపాడి[5]కుటిలుండు ౯ చేఁదు[6]పుక్కిటనుండుఁ
జుట్టుగాఁ దిరుగాడుఁ ౯ బుట్టనుండుఁ[7]
బామరిరాలలోఁబడి పావనుఁడుగాఁడు[8]
నిర్దయుం డేప్రొద్దు ౯ నిద్రపోతు

1 A పురాకృతంబా భరింప
2 A B శార్య
3. B P కల్పితాఖిల
4. ,, మదాపధీశ్వరుండైన
5 A B. 'చదిపాడ' 'చలపాడి' సరియైనరూపము
6. ,, చేందు
7. ,, చుట్టులాడిదిగాడుపుట్టగుండు
8 ,, పామరిరాలలో (A జా) పరిభవనుడుగాడు.

నయ మెఱుంగఁడు ప్రజాక్షయకారి నడవడి
　　　　చక్కఁగా దెంతయు[1] నిక్కులాఁడు
గబ్బి క్రూరుఁడు భయంకరుఁడు దబ్బఱకాఁడు
　　　　గణుతింపఁ బెక్కు నాల్కలుగలాఁడు[2]
శేషుఁ డని రోసి భూకాంత చేరి యాడు[3]
ప్రేమ మీఱంగ నీబాహు[4]పీఠ మంగు
భవ్యచారిత్ర కొండభూపాలుపుత్ర
ధీరతాటోప వెలుగోటితిమ్మభూప　　303

క. అమ్మనుజనాథుకూరిమి
తమ్ముఁడు పెదతిమ్మభూమిధవుఁ డుగ్రసమి
త్సమ్మూర్ఛితభూభువనక
కుమ్మద[5]వద్విరవైరి కులుఁడై వెలసెన్.　　304

క. వినుతనయవినయరేఖా
తనుఁడగు[6] పెదతిమ్మవిభుని తమ్ముఁడు వెలయుఁ
బినతిమ్మక్షోణీపతి
ఘనదానత్యాగవిజితకల్పక మగుచున్　　305

*సీ. కలధౌతకలధౌతకలధౌతనిలయుండు
　　　　ఘనసారఘనసారగంధయుతుఁడు
నరసింహనరసింహనరసింహశౌర్యుండు
　　　　భారతిభారతిపాటవుండు
వాహినీవాహినీవాహినీశ్వరమంత్రి
　　　　సుకుమారసుకుమారశోభితుండు
మణిరాజమణిరాజమణిరాజనిభకీర్తి
　　　　కల్యాణకల్యాణకలితతేజుఁ

---

1 A B దింతయుం
2. „ ప్రణుతింప పెక్కు నాలుకలవాడు
3. „ యాడి
4 „ మీబాహు
5 B క। కుమ్మద
6. A B ; ఘనుడగు

డనుచు జగములు పొగడఁగ - నలరుచుండు
సమదవిమతవసుంధరా-రమణసింధు
మంథ[1]జగతీధరేంద్రాయ-మాన బాహు
దండబలశౌరి వెలుగోటి-కొండశౌరి 306

ఆ. ఇలఁ బ్రసిద్ధిఁగన్న - యీపదుగుంద్రలోఁ[2]
పలఁ గుమారతిమ్మ-పార్థివుండు
కొండవిభుఁడు రాయ-మండలపతియేచ
ధీధనుండు పిన్న-తిమ్మనయును. 307

వ. కుమారవంతులై వర్ధిల్లి రందు. 308

చ ధరణిఁ గుమారతిమ్మవసు-ధాపతి లక్కమదేవిఁ బెండ్లియై
శరధిశయాను భూరిభుజ-సాగర వేదములంచు నెన్నఁగాఁ
దిరుపతి నేని కొండజగ-తీరమణుల్ పెదవేంకటావనీ
శ్వరుఁ జినవేంకటాధిప-సారమణుం గనియెన్ గ్రమంబునన్. 309

క. నిరవధికలక్ష్మీ నీప్సిత[3]
వరదానగుణాతివైభ-వమున ధరిత్రిన్
దిరుపతినాయఁకుఁ డొప్పెన్
దిరుపతినాయఁకునిభంగిఁ - దేజోధికుఁడై. 310

వ అతనియనుజుండు. 311

మ పినకొండక్షితిపాలశేఖరుభుజా-భీలప్రతాపాగ్ని వై
రినికేతంబులు సొచ్చెఁ దచ్చతురనా-రీభూరిధమ్మిల్లబం
ధనముల్ నెవ్వడి వీడ్చు నాననసుగం-ధం బానఁ జుంబించు న
క్కన రాయుల్ పలువూడ్చెఁ[4] జన్నఁగవ నొ-క్కన్ బల్లవప్రక్రియన్.

క. అతనియనుజాతు లార్యా
ర్చితు లాపెదవేంకటయ్య - చినవేంకటభూ

1 A B మంథ
2 „ పరగ బ్రసిద్ధిగన్న యీ పదుగిండ్రలోఁ
3. „ లక్ష్మీప్సిత
4. „ పలవూడ్చు

పతి జనతానతులై [ధర]
నుతికెక్కిరి [1]రామలక్ష్మణుల చందమునన్. 313

వ. సంతతికిఁ దిరుపతినేఁడు మొదలు. 314

క. కురుపతి మానోన్నతికి న [2]
మరపతి తద్ఘటితారిమహిమకు [3] విలస
ద్గురునకుఁ బ్రతి మతి [4] [గిరిపతి]
తిరుపతినరపతి మహాధృతిఁ నుతికెక్కెన్. 315

క. తిరుపతినరపతి యుల దా
మర [5] ధర్మక్షోణిపతికి మారిత ధర్మాం
బ రమాసమఁ బరిణయమై
పరఁగన్ [6] బినకొండతిమ్మప్రభువులఁ గనియెన్. [7] 316

వ. అం దగ్రజుండు 317

చ. తిరుపతినేనికొండజగతీతలనాథు మహోగ్రఘాటికా
తురగఖురోత్థభూరజము దూరవిరాగముఖోజ్వల [8] ద్విష
త్కరిగమనాపరంపరకుఁ గంచెలయై పటవాసమై మనో
హరపరిధానమై యుహారహం బలుకించుఁ [9] దదీయవల్లభున్ 318

సీ. నలువనెమ్మోము మేడలనాడు [10] తెలిపావ,
పాఁపజం దెమునఁ జూపట్టుసామి

---

1 A B నుతు లొప్పిరి
2 „ వను
3 „ మరుపతి తద్వైభ్రతుతారి మహిపతి
4 „ ప్రతినది తిరుపతి
5 „ దామెర
6. „ నరనుతు
7 „ ప్రభుగనియెన్
Though Pinakonda and Timma are mentioned in this stanza as the only sons of Tirupati, he had also two other sons, Ranga and Krishna, whose valour is described below in stanzas 322-327
8 „ దూరతిరాగముఖాజ్వల
9. „ యుహారహంబులకించు
10. „ మొదల

సామిచ్చి బలుజెట్టిఁ[1] ఽ జంపి నాతనియన్న
యన్నల్లదేవుని ఽ యనుఁగు[2] పట్టి
పట్టిముల్ చెఱసాలఁ ఽ బెట్టిన దొరమావు
మావులపూవిల్తు ఽ మామకొమరు[3]
కొమరుమాటలకు మార్గొట్టిన[4] రావగ
పగరేవ[5] పేరుబ్బు ఽ వాయుపాలు
పాలుగెల్వనఁ గొన్న సేర్పరి వలమురి
మురిపెమున వేల్పుపెద్దను ఽ మోచు పులుఁగు
పులుఁగుచెప్పెడితపసిచే ఽ పుడుకురాయి
రాయతిరుపతితిమ్మ నీర్జాఁగయశము. 319

సీ. ఉబ్బురెప్పలు విచ్చి ఽ బిబ్బిన సొర నేర్చి[6]
యూరుపుగాలికి[7] ఽ నోసరిలదు
కవుదుదేరకవాసనవుర చేతుల నప్ప
ళించి స[8]గ్గటనిటఁగొంచెపడదు
కైఁజుట్టుకొన్న సైకపుకసీను రుమాలు[9]
తుడుపులకోడి[10] గొందులకు డిగదు

---

1 A B జట్టి
2 A యన్నల్లదేవర యడ్గుపట్టి, B యన్నల్లదేవర యడుగపట్టి
3. B మామరుకొమారు
4 B మాటలకుమార్గొట్టిన
5. A B రేవపెరుబ్బు
6. ,, నొరనేర్చి
7. A ఖాలి, B. భాలి
8. A B కవుదు దేరకవాసన వురచేతులనప్పళించి సగ్గట నిటకొంచపడదు
9 ,, కశిదురూమాలు
10. A. గొరకు, B గొడకు

దవులతా బాదు[1] గంధపుకాశితంబుఁ[2]
బలుమారుసద్దిఁ[3] బాసపడక
మధురసాస్వాదమదఘూర్ణ మానయువన
పరివృఢా[4]పేక్షణాశ్లిష్ట పవనజనన
తిరుపతినృపాలుతిమ్మభూవర త్వదీయ
ఘాటికాఘోటకఖురోత్థ[5] ధరణిధూళి 320

ఉ నీచిరదానవారితటినీపతి నాని పయోధి మించుఁ ద
త్సేచన[6]వర్ధమానతృణసేవ సమస్తము నిచ్చు దేవతా
నైచికి తత్కరీమభజన స్మృతి[7]కల్పక మిచ్చు సర్వదా
త్రాచరణంబు నీవలన నైనది[8] తిమ్మనృపాలశేఖరా. 321

ఉ దేవమహీజ మందె నొకదిక్కున మంజరి[9] చంద్రుఁ డందెఁ దా
రావళి వార్షికాంబు[10]ధరయందె నుదాహరణంబు వీతసం
భావన మింటివార్తలవి మన్నన నీవలె నెవ్వరందిరెం
తే వసుధాస్థలిన్ దియపతిప్రభుతిమ్మ మహాప్రబంధముల్. 322

సీ శ్రీరామపాదరాజీవయుగ్మమరంద
రసమి[11]శ్రమత్తసారంగ రంగ
పరవరాధిన్యుత్థపటహాదంధణవిస్ఫు
రద్రావనృత్యత్తురంగ రంగ

---

1 B దవులతో బాదు
2. ,, కాశితంబున
3. ,, సధిన
4. A. B. పరివృఢా
5. A ఖురాద్ధధరణిధూళి
6 ,, త । చ్చేచన, B చ్చేచన
7. A B భజన్మణి
8 ,, ధా । త్రీచరణంబు నైనధి
9 A మంజలి
10. A B కంబు.
11. ,, సమ్మిళ

రిపువపుర్విగళితాఽశ్రితజయశ్రీపరి
రంభశుంభద్ద్రోణఽరంగ రంగ
కీర్తినిర్జితకార్తిఽకీచంద్రభవమహీ
ధ్రపటీరగంగాతఽరంగ రంగ
సకలసుకవీంద్రగాయకఽసరసవిబుధ
రక్షదక్షిణవిమలాంత[1]ఽరంగ రంగ
తరుణలావణ్యవిజితకంఽదర్పదర్ప
నిరతశోభాంగ తిరుపతిఽనేని రంగ. 323

సీ. వినవచ్చె నదె ఏరఽవేశ్యాభుజంగుని
జయభేరికాస్ఫురఽచ్ఛంఖరవము
కన్పట్టె నల్లదె ఽ గాయగోవాళుని
ధవళాతపత్రకేఽతనచయంబు
చనుదెంచె నదె రాయఽచౌహత్తమల్లుని
గజతురంగానేకఽఘనబలంబు
మార్కొనె నదె మీఱటి ఽ మన్నెహంవీరుండు
గాండివి వైఖరిఁ ఽ గదనమునను
ననుచు నీధాటికిని నోడి ఽ యహితు లెల్లఁ
గాన కేఁగిరి నిను నాజిఁ ఽ బూనలేక
సూనశరగాత్ర తిరుపతిఽనేనిపుత్ర
సంగరాటోప వెలుగోటిఽరంగభూప. 324

సీ. గర్వదుర్వారభీఽకరశత్రునాయక
భూధరంబులకు దంఽభోళిధార
శుంభద్భుజారంభఽదంభశాత్రవరాజ
కుంభీంద్రహర్యక్షఽడింభకంబు
కుటిలప్రచారవిఽస్ఫుటవైరిభూపాల
జలధరోద్ధూతజంఽఝానిలంబు
సంగరపాటవోఽత్తుంగారిభూనాథ
పాథోధిజిద్బడఽబాగ్నికీల

---

1. A రక్షణ రక్ష విమలాంత, B రక్షణక్షణవిమలోత్త

నీకరాబ్జాతసంభూతనిబిడహేతి
యార! యుద్దండవృత్తివీరాగ్రగణ్య
భళిర! వెలుఁగోటితిరుపతిప్రభుకుమార
రంగధీర మహాహవాగ్రశాత్రవవిదార 325

చ. దురమున వైరిరాజులను దోర్బలశక్తిని ఖడ్గధారచేఁ
గరకరి గాఁగఁ జంపుదువు ఖండితవిక్రమ రాముకైవడిన్
గురుతరకీర్తిహార వెలుఁగోటిధురంధర మేలుమేలురా
తిరుపతినేనిరంగ సుదతీనవమోహనపంచసాయకా 326

సీ. మత్తారిభూపాలమస్తకంబులె కాని
ఖండించ దార నీఘనకరాసి[1]
వైరిధాత్రీనాథవక్షంబులే కాని
వరుస మెట్టదు నీదు వరహయంబు
విరసావనీంద్రుల వెన్నుపైనే కాని
తాఁకదు నీచేతి తఱటుపెట్టు
గర్వితాహితరాజగాత్రంబులే కాని
కాలరాయదు[2] నీదుగంధగజము

శత్రుమదభంగ రాజవేశ్యాభుజంగ
దండితారాతి బల్లరగండబిరుద
ప్రకటచారిత్ర తిరుపతిప్రభుసుపుత్ర
కీర్తివిస్తార వెలుగోటికృష్ణధీర. 327

సీ. మత్తవిద్విషబాహుమధ్యవిధులఁగాని
వేడెంబు లిడదు నీ విజయతురగి
కిల్బిషాహితగర్భకీలాలములఁగాని
పానంబు గొనదు నీభద్రకరటి[3]

---

1 A B కరాళి
2 ,, ఖండించదార
3. ,, కరము

గంధాంధ[1]శాత్రవకంధరంబులఁగాని
చేరదు రోఁజకు నీచేకరారి
ప్రతిభటోద్భటవీరభటకోటిపైఁగాని
కదియుడు నీసముత్కటభటాళి
భళిర ! ప్రతిగండ భైరవపంచపాండ్య
దళవిభాళనుహాబిరుదప్రసిద్ధ
విజయవెలుఁగోటి తిరుపతి విభు[2] కుమార
విమలచారిత్ర కృష్ణపృధ్వీకళత్ర 328

వ. ఆపెదకొండప్పనేని వంశావతారం బెట్టి దనిన. 329

క. ఘనుఁడు పెదకొండభూపతి
ఘనకైశిక యల్లమాంబికం బరిణయమై
కనియెఁ బెదతిమ్మవిభుఁజె
న్నన రేశుని వేంకటాద్రి నాధవతంసున్[3]. 330

వ. అం దగ్రజుండు 331

ఉ. ధే యని పెద్దకొండజగతీవరు తిమ్మనృపాలుఁ డాగ్రహా
ప్రాయమనీషి వాజిఁ బఱపన్ వెలి వగ్గలమై[4] తెరల్పఁగాఁ
బోయి విరోధు లుగ్రవనభూములు సొచ్చి ఫలచ్ఛదోదక
స్వీయ[5]విధేయులై యనుభవింపుదు రుగ్రతపస్విధర్మముల్ 332

వ. అతని యనుజుండు 333

సీ. అరిమనోమండలం బర్కమండలమును
భయమంది పటపటపటనఁ బగుల
రణభోగసంవ్యాప్తి రంభావధూప్రాప్తి[6]
తమకించి తటతటతటను నదర

---

1 B గంధాంబ
2 A B ప్రభు
3 B. తిమ్మబరువిభుచన్నవరేశు వెంకటాద్రినాథవతంసున్
4 ,, వెలవగ్గలమై
5 ,, స్థేయ
6. A. రంభావసవ్యాప్తి B రంభాపసవ్యాప్తి

భటపంతరవము సుఽద్భటకుంభరవమును
బెనఁగొని పెటపెట ఽ పెటను నగడ[1]
శరనికాయంబును ఽ శాత్రవనయనాశ్రు
తోయంబు తొటతొట ఽ తొటను దొఱఁగఁ[2]

జిత్రమైయుండు నీదండఽయాత్రమహిమ
ధాత్రి ముక్తాతపత్రితోఽద్దండకీర్తి
విభవవిస్తార పెదకొండఽవిభుకుమార
సింధురాటోప వెలుగోటిఽచెన్నభూప. 334

వ. త దనుజుండు. 335

చ. కలగలరాజు నిండుదయ ఽ గల్గినరాజు మొగంబునందు న
వ్వలరెడురాజు నీతి వినఽయంబుల మించినరాజు శాంతిచే
బలసినరాజు పాడియును ఽ బంత మెఱింగినరాజు కీర్తులన్
వెలసినరాజు కొండవిభుఽవేంకటనాథుఁడు రాజమాత్రుఁడే. 336

ఉ. శ్రీలలితుండు వైరిగజఽసింహుఁడు దాతలచక్రవర్తి ది
క్కూలితకీర్తి నీతిపదఽఖేలనలోలుఁడు ధర్మకర్మసం
శీలుఁడు సుప్రసన్నగుణఽసింధువు మాపెదకొండధారుణీ
పాలుని వేంకటాద్రి ధృతి ఽ పాకహిమాద్రి నృపాలమాత్రుఁడే. 337

వ సంతతికిఁ జెన్నప్పనాయఁడు మొదలు. 338

సీ. గండికోటాదిదుఽర్గము లనర్గళశక్తిఁ
జలపట్టి సాధింపఁఽగలఁడె యొకఁడు
కుతుపనమల్కాపం ఽ పతిభయంకరవృత్తి
గదిసిన డీకొనఁఽగలఁడె యొకఁడు
కయ్యంబులో మన్నె ఽ కంఠీరవులకెల్లఁ
గన్నాకుగా నిల్వఁఽగలఁడె యొకఁడు
తననిజస్వామికి ఽ ఘనజయాంగనలను
గైకానుకలు సేయఁ ఽ గలఁడె యొకఁడు

1. A B లనుగొని పెటతటతటనునదుర
2 ,, తమకించితటతటనునదుర

15

నీవిధంబునఁ గరినరిశ్రీద్రయవన
వాహినీ ఘోరర క్తప్రవాహనివహ
నవ్యసంధ్యాయమానవిస్నాజలౌఘు[1]
చిత్రితాటోప వెలుగోటిచెన్నభూప 339

సీ. నీపేరు చెప్పిన నిష్ఠురారాతిబిం
బోష్ఠుల గర్భంబు లూడిపడును
నీడాకఁ జూపిన నిర్ధూమధామమై
పరభూము లూడనిబాడుచుండు
నీపంపుమాత్రాన నిజభుజాహంకార
మన్నరాజన్యుల మదము లణఁగు
నీవు ముట్టిదైన నిఖిలదుర్గాధిప
ప్రకరంబు గుండెలు పగిలిపాఱు
సాహసంబున నీయంత సార్వభౌముఁ
డరయ నెవ్వఁడు మూఁడు సింహాసనముల
భూరిగుణహార వెలుగోటిపురవిహార
భాగ్యసంపన్న కొండభూపాలుచెన్న. 340

ఉ. క్రొత్తలుగాఁగ నేఁడు వెలుగోటిధురంధర చెన్న నీవు దం
డెత్తినవార్త [మున్నుగను] పొంకించత వినంబడెనేని భీతిమై[2]
మత్తవిరోధిరాజు లభిమానము లూడిచి యెక్కడెక్కడేఁ
జొత్తురుగాక నీ కెదురు శూరులు లేరు ధరాతలంబునన్ 341

సీ. యక్షరక్షఃకులాధ్యక్షశిక్షణదక్ష[3]
దీక్షోపదేశి నీదృఢబలంబు
జంభసంభేదిదోస్తంభదంభోళిసం
రంభగుంభనము నీరణవిధంబు

---

1. A B నవ్య సంధానమానవిస్నాజితౌఘు
2 ,, దం।డెత్తినవార్త యొకింతవినంబడెనేనిభీతిమై
3 ,, అతులరక్షఃకులాధ్యక్షదీక్షణ

ఘోట ఘోటీనిరా ఘాటఘాటీసము[1]
త్పాటితక్షోణి సీప్రబలధాటి
భీమభీమాలికాఱామఘామధ్వజ
స్థేమధామంబు[2] సీతేజ మహహా.
ప్రస్తుతింపంగ దరమె దుర్భరవిరోధి
కంఠరక్తావగాహోగ్రఖడ్గజనిత
విజయరేఖాధరీభూత[3]విక్రమార్క
వీర్య[4]సంపన్న పెదకొండవిభుని చెన్న. 342

ఉ. బల్లిదమైన బెబ్బులికిఁ బాఱుమృగంబులరీతిఁ గాక యీ
చిల్లర మన్నెమూఁకలు విజృంభణవృత్తికి నానఁ బూనునా
బల్లరగండమూర్తి రణభార్గవరాముఁడు కొండధారుణీ
వల్లభుచెన్నుఁ డాజి కిదెవచ్చె నటంచు బరువెత్తు మృత్యువున్. 343

సీ. తారాధిపతియును దారాధిపతియును
దారాధిపతియు సీతరమువారు[5]
కమలాధిపతియును గమలాధిపతియును
గమలాధిపతియు సీకరణివారు
పద్మాధిపతియును బద్మాధిపతియును
బద్మాధిపతియు సీపగిదివారు[6]
ఖచరాధిపతియును ఖచరాధిపతియును
ఖచరాధిపతియు సీకడిమివారు[7]
శేముషీసత్కళాజ్ఞానిశేషమాత్ర
తాపసైర్మల్యవాగ్ధనుర్దైర్ఘ్యపుణ్యప్ర

1 A B ధాటీకనో
2 ,, దామంబు
3. ,, రేఖాదరీభూత
4. ,, వీర
5. A తరమువాడు, B కరణివాడు
6. A పగిదివాడు, B సీకరణివాడు
7. A B కరణివాడు

ఖితరణస్థేమభోగైకవితరణముల
జిష్ణుతాటోప వెలుగోటిచెన్నభూప 344

వ. అతనికుమారులు. 345

చ. అనుపమశీలఁ గొండవసుధావరు[1] చెన్నని వేంకటాద్రి పా
వనగుణశీలుఁడై యుభయవంశపవిత్రకుఁడై బలాఢ్యుఁడై
ఘనుఁడయి కీర్తిమంతుఁడయి గర్వితవైరివిభాళుఁడై జగ
జ్జనవరపూజ్యుఁడై నిజభుజాసముపార్జితరాజ్యుఁడై మనున్. 346

వ అతనియనుజుండు 347

సీ సకలవిద్యల భోజుసాటికి[2] వచ్చు స
ర్వజ్ఞసింగక్షమారమణుఁ డొకఁడు
బిరుదుమన్నీలపైఁ బనుతించు మ్రొక్కులు గొను
గనితిమ్మధారుణీకాంతుఁ డొకఁడు
శూరులు మెచ్చ నూఱాఱుగెల్పులు గెల్చి
మీఱు కస్తురిరంగశౌరి యొకఁడు
సింహాసనస్థులచేఁ బూజఁ గాంచు మీ
తండ్రి చెన్నప్రభూత్తంసుఁ డొకఁడు
అందఱను మించి పద్మనాయకకులంబు
వెలయఁ జేసిన మరువంపుఁ దొలక వౌర
బుధజనాధార వెలుగోటిపురవిహార
యతులగుణజాల వేంకటపతినృపాల. 348

మ. భళిరా! యప్రతిమానదానగుణశుంభన్మానుషఖ్యాతులన్
గలరా నీసరి రాయమన్నదొర లీకర్ణాటకక్షోణిలో
నలనాసత్యసుభాకృతీ విదళితోన్మత్తారిధాత్రీపతీ
వెలుగోటీపురధామ వేంకటపతీ విద్వన్నుతోద్యన్మతీ 349

---

1. B వసుధామర
2. A B భోజునికిసాటికి

సీ. రాజులలోఁ దిమ్మ రాజుదే ధైర్యంబు
మన్నీలలో నీదె మగతనంబు
పెనుగొండనుండి వచ్చిన దాడి[1] తెగువకు
గట్టైన బద్దలు[2] గాక యౌన
దొడ్డ కొంచెముఁ జూచు దొరల గండఁడు[3] వాఁడు
ప్రతిగండభైరవ ప్రతిభ నీది
ఎలగోలు చిల్లరబలము లానవు[4] వాని
పూని నీకై జీతమాని సార
వేడ్క నినుఁ జేరె సంగ్రామ విజయలక్ష్మి
రంభ కౌఁగిలిఁ జేరె నారాజవరుఁడు
భళిర ! వెలుగోటిచెన్నభూపాలపుత్ర
భవ్యగుణశీల వేంకటపతినృపాల 350

సీ. కరలెనా భారుల కుటికి యెంతటి దునే
దారి నైనను జెండి పాఱవైచు
నిచ్చెనా కోర్కెల నిచ్చి తాడోపతం
డములుగా నర్థిసంతతులఁ బ్రోచుఁ
జేరెనా హొయలు మిటారికత్తెలకు సా
త్తాన్మన్మథునివలెఁ గానుపించు
నవ్వెనా నిండుపున్నమపండువెన్నెల[5]
చల్లి కొల్వెల్ల[6] రంజిల్లఁ జేయు

---

1 A దాని, B దాగి
2. A గట్టైబద్దలుగాక, B గట్టైబథలుగాక
3. A. గంన్నడు, B గున్నడు
4. B లావు
5. A B వెన్నెలలు జల్లి
6. ,, కొలువెల్ల

సట్టరాహుత్త[1] సంతతత్యాగభోగ
భాగ్యశాలి పదానతపరనృపాల
పాళి[2] వెలుగోటిచెన్నమ[3] ప్రభుకుమార
హేళి[4] వేంకటపతిమహీపాలమౌళి 351

సీ. ఒకపాటికుట్ర[5] మన్నెకుమాళ్లు[6] నూటార్లు
గూడినఁ గన్నెత్తి చూడఁగలరె
యటుగాక రాయ లంతటి వజీరులు వేవు
రైనను నీవాటు కాఁగఁగలరె
డాక నంతటి[7] కిరీటముల రాజులు లక్ష
చేరిన నెదురాని పోరఁగలరె
మఱి పాకశాహులె మెఱసి కోట్లకొలంది
నిలచి పోరిన మీఱి గెలువఁగలరె
బలయు నీ దుముదారుపంపులకు నలుకు
హరు మరుత్సుతులైనను దుది నిజంబు[8]
విన్నవించెద వెలుగోటిచెన్నభూమి
పాలకుని వేంకటపతీంద్ర భాగ్యసాంద్ర 352

సీ. మునుమున్నె తనధమాధ్వని[9] విరోధినృపాల
కుల దుర్గములు పెళాపెళలు[10] సేయ
నటుచేరఁ దనతేజి పటుహేష లరిభూభు
జుల గుండియలు గులాగులలు సేయఁ

---

1 A B అట్టిరావింత
2 „ పాళి
3 „ చెన్న
4 „ హేళి
5 A కుట్ర, B కట్ట
6. A B కుమార్లు
7 „ నంతటి
8. „ యిది నిజంబు
9. „ ఢమామిధ్వని
10. „ పెళాపెరలు

దరి నెక్కఁ దనహేతి । తతవైరిరాజన్య
మకుటాగ్రములు వకా।వకలు సేయ
మఱి మీఱి తనధాటి । మహనీయబిరుదాంక
ములు వారిధుల బెళా।బెళలు సేయ
మించె నిదె గాయగోవాళ।పంచపాండ్య
దళవిభాళాదిజాగ్రదు।దగ్రబిరుద[1]
పాళి వెలుగోటిచెన్నప।ప్రభుకుమార
హేళి వేంకటపతి[2] మహీ।పాలమౌళి 353

సీ. సర్వజ్ఞసింగభూ।జాని సద్గుణవార్ధి
యాలవాలంబుగా । నంకురించె[3]
నిర్వాణరాయమ।హోర్వీరమణశౌరి
నవకృపావృష్టిచే[4] । ననలుసూపె
గనితిమ్మధరణీ।జననాథమూర్ధన్య
జిష్ణువైభవమునఁ[5] । జెట్టుగట్టె
మీతండ్రి చిన్నప।మేదినీశ్వరు[6] భుజా
శక్తిచే శాఖోప।శాఖ లయ్యె
నేఁడు భవదీయసద్గుణా।నీకగరిమఁ[7]
బూచి కాచి ఫలించె సం।పూర్ణకీర్తి
పండఁబాఱిన వెల్గోటి।వంశశాఖి[8]
ప్రకటితాటోప వేంకట।పతిమహీప 354

---

1 A జాగ్రదుదగ్ర, B జాదుదశ్రీ
2 A B వెంకటుమహీ
3. ,, నంకురించి
4. ,, నవకృపాదృష్టిచే
5 A మూర్ధన్యముజిష్ణు వైభవమున, B మూర్ధన్య ..ష్ణు వైభవమున
6. A B చెన్నపృథ్వీశ్వరు
7. ,, నీపగరిమ
8. ,, పాటువారుని శాఖవెల్గోటివారు

శా. భీషల్ వాతెను దిక్తటంబు నగముల్ బెట్టూఁగె నంభోనిధుల్
షేటుం బాసెను నీటఁ జుండరవిదీప్తిక్[1] మాసెఁ బో నీ దమా
మీటోకించిన శాత్రవుల్ చెదర కేమీ నిల్తురే యాజి వె
ల్గోటీచెన్ననృపాలువేంకటపతీ లోకైకరమ్యాకృతీ. 355

శా. అంధీభూతము లౌ దిగంతరము లుద్యజ్జంతుసంఘంబుతోఁ
గంధుల్ ఘూర్ణిలుఁ గొండ లుర్విఁ బడు దిగ్దంతుల్ వెసం గ్రుంగు నీ
ధంధంధాణధమామికార్భటికి నై దర్పారిదంభాటవీ[2]
గంధేభా వెలుగోటివేంకటపతిక్ష్మానాధకంఠీరవా. 356

సీ. అసిలోన గెల్చి తెచ్చిన గజంబులఁ[3]గాని
సజ్జారనములఁ గట్టి సాకఁబోడు
బిరుదమన్నెకుమాళ్ల బింబాధరలఁ[4] గాని
చెఱలఁ బట్టించఁ దుర్ధురత మెఱసి
గడివిరోధుల మాంసఖండంబులే కాని
భుక్తిసేయఁడు ఖడ్గభూతమునకు
సాహసోద్భటవీరరాహుత్తులనె కాని
పాటింపఁ[5] డితరభూపతుల సరణి

అతఁడు సగరగాంగేయవితతశౌర్య
గాయగోవాళఖడ్గనారాయణాది
బిరుద వెలుగోటి[6] చెన్నభూవరసుతుండు
ప్రధనవిజయుండు వేంకటపతిఘనుండు. 357

వ ఆరాయప్పనేని వంశావతారం బెట్టి దనిన. 358

క. వెలుగోటిరాయనరపతి
కలితమునక్[7] లింగమాంబికం బరిణయమై

---

1. A B జంధిరవిదీప్తుల్
2 ,, దంభావనీ
3 ,, గజంబులనె
4 ,, బింబాధరలె
5 ,, పాలింప
6 ,, బిరుదువెలయు వెలుగోటిచెన్న
7 ,, కలితమునలింగ

కులనగధీరుఁ బ్రతాపో
జ్జ్వలు వేంకటనృపు యశోవివర్ధనుఁ గాంచెన్ 359

*శా. ఆరాయక్షితినాథమౌళికి విపక్షాద్రీంద్రదంభోళికిన్[1]
ధీరోదాత్తునకున్ జనించి[2] గరుడాద్రిస్వామి విస్తీర్ణ తే
జోరాశి ప్రకటీకృతాంశుఁ డన మించెన్[3] వేంకటాద్రీశ్వరుం
డారత్నాకరకుంభినీవలయరక్షారూఢ కారుణ్యుఁడై. 360

*సీ. శేషాచలేంద్రవిశేషధామంబున
నెలకొన్న విఖ్యాతి నెఱపువాఁడు
బాలార్కరుచి గన్న పద్మరాగంబునఁ
గనుపట్టు నఱచేయి గలుగు[4]వాఁడు
లలితహారంబుల యలమేలు జిగిఁ గూడి
తళుకుమీఱిన యురస్స్థలమువాఁడు
విబుధకంటకరాజిఁ గబళించు చాయల
డాఁకొన్న పసిఁడి కటారివాఁడు
ధరణిదేవతలను బ్రసాదములఁ దనిపి
సంతతానంద [మును] గూర్పఁ జాలువాఁడు
వేంకటస్వామిగతి రాయవిభుకుమార
వేంకటస్వామి దిక్కుల వెలయుచుండు 361

సీ. పౌజు[5]లల్లంతనె పరిపాటిగాఁ జూచి
యుండ కేఁగెడువాని గుండెదిగులు

---

1. B P మంథాద్రికిన్
2 A B జనించు
3 ,, ప్రకటీకృతాంశుఁడై జనించెన్
4 ,, నరచాతిగలుగువాఁడు
5. ,, పంజాలు

తనసేన కొంచె మాఽతలి సేన[1] ఘనమని
పేఁగఁ జూచెడువాని ఽ వెన్నుతఱటు
తారసించిన చోటఁ ఽ దానెక్కి పొడువక
బంటుఁజూపెడువాని ఽ కంటుమగఁడు
అరిరాజకరిఘట ఽ లల్లంత నెదిరిన
నిలువని మన్నీల ఽ నెత్తిపిడుగు
అనుచుఁ గొనియాడుచుందు రిన్ను ఽ నర్థివరులు
కురుకురుకొంకణ కెంకణ ఽ ఘూర్జసభల[2]
వనధిగంభీర రాయభూఽవరకుమార
విక్రమోపేంద్ర వెలుగోటిఽ వేంకటేంద్ర 360

సీ. ప్రాణదానముసేయు ఽ ప్రతిగండభైరవ
యభయ మీ ఖడ్గనాఽరాయణాంక
నేరమెంచకుము హింఽదూ[3] రాయసురతాణ
దయఁ జూడు రిపుగజ ఽ దళవిభాళ
కాపాడుమీ యన్మఽగంటిపురాధీశ[4]
కరుణింపు[5] బల్లర ఽ గండబిరుద
రక్షింపు[6] కాకితఽరాజ్యసంస్థాపక[7]
బ్రదికింపు శశికుల ఽ పరశురామ[8]
యనుచు మ్రొక్కెద రెపుడు నీఽయరినృపాలు[9]
రాజికిని నోడి నిపదాంఽభోజములకు

1. A B మావలిసేన
2 A కురుకురుకొంకణ ఘూర్జరరాజన్యసభల, B కురుకురుకొంకణ కెంకణ ఘూర్జ రాజన్య సభల
3 ,, నేరంబులెంచకిందూరాయసురతాణ
4 ,, కాపాడుమనుమగంటి పురవరాధీశ్వర
5. ,, కరుణించు
6 ,, రక్షించు
7 ,, కాకితరాయరాజ్య స్థాపనాచార్య
8 ,, సోమకుల పరశురామ
9. ,, నీవైరిరాజు

ర్వబిరుదరరాయవే ఽ శ్యాభుజంగ
క్షమోపేంద్ర వెలుగోటి ఽ వేంకటేంద్ర. 363

ాలుఁ బెట్టనికమ్మఽ వ్రాలనర్గళముగా[1]
నడుప నేసింహాసఽనస్థుఁ డోపు
క్షితికార్యం బైనఁఽబట్టినఁ జలపట్టి
తుద నిర్వహింప నేఽదొర తనర్చు[2]
డియ నూఱాఱుఽవేలు గూర్చను విప్వ[3]
ఘనతమై నేనృపాఽలునకుఁ జెల్లు
రథాణి గజపతి ఽ నరపతు లాశింత్రు
బలిమి కేమన్నిని ఽ ప్రాపుదాపు
తేఁడు మన్నినిమాత్రుఁడే ఽ ప్రతినృపాల
క్షస్తంహారసమరోగ్రఽభార్గవుండు
ర్వభౌముండు వెలుగోటి ఽ శాసనుండు
యవిభువేంకటాద్రిభూ ఽ నాయకుండు. 364

తంబైన.ఽనీతమ్మటధ్వని విన్న
గడిమన్నెమూఁకలు ఽ కలఁగిపాఱు
రంబైన నీఽబిరుదుటెక్కెముఁ గన్న
రిపురాజసేనలు ఽ ఱిచ్చవడును
త్తరంబైన నీఽయుత్తమాశ్వముఁ గన్నఁ
బ్రతిపక్షనివహముల్ ఽ భగ్నమగును
దంబగు నీదు ఽ బాహాసిఁ బొడఁగన్న
ఘోరవిరోధుల ఽ గుండె లవియుఁ
లఁగి క్షితిధాటిఁ బుట్టిన ఽ చిత్రగతుల
రిదుర్గము లగజగ ఽ వణఁకుచుండు
ధగంభీర రాయభూఽవరకుమార
క్షమోపేంద్ర వెలుగోటి ఽ వేంకటేంద్ర. 365

---

1. A. వాలుపర్గంబుగా B. వ్రాలుపర్గంబుగా
2. A. B. తరంబు
3. A. విభుడియులోన నూరారుగూర్చనువిచ్చను

సీ. ఉదుటుమన్నకుమార § మదగర్వభంజన
గొంటు[1]మన్నకుమార § కంటినెరస
విరసమన్నకుమార § విపినదావానల
శత్రుమన్నకుమార § శంభమూర్తి
కంటుమన్నకుమార § కాలాగ్నిరుద్రుండ
వెగటుమన్నకుమార § వెన్నుతలట
... .
... ...[2]
కర్కశపుమన్నమూరకల § ముక్కుగొయ్య[3]
కూటువలు గూడుమన్నీల § గుండెదిగుల
వసధిగంభీర రాయభూ § వరకుమార
విక్రమోపేంద్ర వెలుగోటి § వేంకటేంద్ర 366

*సీ. కలిమి యేమి ఘటించుఁ § గమరేంద్రుఁ గూడిన
రమణికి నుదకపారణమె[4] కాక
యేవిశేషముగల్గు § నిభరాజుల వరించు
కాంతకుఁ బర్ణభక్షణమె కాక
పుణ్య మేమి ఫలించు[5] § భుజగవల్లభుఁ గోరు
వనితకు ననిలభోజనమె కాక
యేఫలం బొదవుఁ గిరీటీశు నందిన యంగ
నకును ముస్తాచర్వణంబె[6] కాక
అనుచు వారల నిరసించి § యవనికాంత
సిరుల రంజిల్లు రాయభూవరకుమార
వేంకటాధిప లోకమృగాంకుఁ గూడి
యనవరతభోగభాగ్యంబు § లనుభవించు. 367

1. A B. కంటి
2. The third line of the verse is missing in both the Mss
3. A ముగొయ్య B. ముకుగొయ్య
4 A. B వారణమె
5 " ఘటించు
6. " ముక్తాచర్వణంబె

*మ. మకరీతోరణపం క్తిమీఱ నవరంభాలీల రంజిల్లఁగా[1]
వికసత్కీర్తిపయోధిఁ బుట్టి ధరణీవిఖ్యాతయౌ చెన్నమాం
బిక య న్కల్మిచెలి న్వరించి[2] విబుధుల్ మెచ్చ సుధాబిందుమా
క్తికపుం బ్రా లలరంగ[3] వేంకటధరా ధీశుండు హర్షంబునన్ 368

ఉ రాయపనేని వేంకటధరాధిపుచే ననిఁ బ్రేవ్వి మింటికై
పోయిన వైరి సెంత వలపొ నిలుపోపక[4] చూచుఁ జూచి ర
మ్మా యని చీరుఁ[5]జేరి నిలయం బునకుం గొనిపోవుఁ బోయి పు
ష్పాయుధు కేళిఁ దేల్చు నవురా యలరంభ విజృంభితాంగియై[6] 369

వ. అతని కుమారుండు. 370

*క. వెలుగోటివేంకటేంద్రున
కలఘుగుణాలంబ చెన్న మాంబామణికిన్
గలిగెను రాయమహీంద్రుఁడు
వలరాయఁడు హరికిఁ బద్మవాసినికి వలెన్ 371

*మ. అధికారాతిమహీధురంధరమహా హంకారనిర్భేదన
ప్రధనోగ్రుండగు వేంకటేంద్రసుతుఁ డా[7]రాయక్షమాభృత్కళా
నిధిచంద్రుఁ డగు కీర్తిఁ గైకొని బుధానీకంబు మైత్రిన్ ధరిం
పు ధరిత్రిన్ సతతంబుఁ జూచు సుజనంబుల్ మ్రొక్కి కీర్తింపఁగన్. 372

సీ మొండొడ్డుమన్నీల దండుబారుల కెక్కి
గగ్గోలు పఱచు నీగబ్బితేజి

1. The reading adopted is that of B P
A మీరనపరమ్భాళిల రంజిల్లగా
B మీరిన పరమ్భాళిలరంజిల్లగ
2 A B వరించ
3. ,, బాలలరంగ
4. ,, నిలుపోపజూచు
5. ,, మహమ్మాయనిచేరు చేరినిలుచురిబునకుం
6 A విజృంభితాహీలణా
7 ,, సుతుండా

క్షితరణ స్థేమభోగైకవితరణముల
జిష్ణుతాటోప వెలుగోటి చెన్నభూప. 344

వ. అతనికుమారులు. 345

చ. అనుపమశీలఁ గొండవసుధావరు[1] చెన్నని వేంకటాద్రి పా
వనగుణశీలుఁడై యుభయవంశపవిత్రకుఁడై బలాఢ్యుఁడై
ఘనుఁడయి కీర్తిమంతుఁడయి గర్వితవైరివిభాళుఁడై జగ
జ్జనవరపూజ్యుఁడై నిజభుజాసముపార్జితరాజ్యుఁడై మనున్. 346

వ అతనియనుజుండు 347

సీ. సకలవిద్యల భోజుసాటికి[2] వచ్చు స
ర్వజ్ఞసింగక్ష్మారమణుఁ డొకఁడు
బిరుదుమన్నీలపైనుఱిమి త్రొక్కులు గొను
గనితిమ్మధారుణీకాంతుఁ డొకఁడు
శూరులు మెచ్చ నూఱాఱుగెల్పులు గెల్చి
మీఱు కస్తురిరంగశౌరి యొకఁడు
సింహాసనస్థులచేఁ బూజఁ గాంచు మీ
తండ్రి చెన్నప్రభూత్తంసుఁ డొకఁడు
అందఱను మించి పద్మనాయఁకకులంబు
వెలయఁ జేసిన మరువంపుమొలక వౌర
బుధజనాధార వెలుగోటిపురవిహార
యతులగుణజాల వేంకటపతినృపాల. 348

మ. భళిరా! యప్రతిమానదానగుణసంభన్మానుమఖ్యాతులన్
గలరా నీసరి రాయమన్నెదొర లీకర్ణాటకక్షోణిలో
నలనాసత్యశుభాకృతీ విదళితోన్మత్తారిధాత్రీపతీ
వెలుగోటీపురధామ వేంకటపతీ విద్వన్నుతోద్యన్మతీ 349

---

1. B వసుధావర
2. A B భోజునికిసాటికి

సీ. రాజులలోఁ దిమ్మ । రాజుదే ధైర్యంబు
మన్నీలలో నీదె । మగతనంబు
పెనుగొండనుండి వ । చ్చిన దాడి[1] తెగువకు
గట్టైన బద్దలు[2] । గాక పోని
దొడ్డ కొంచెముఁ జూచు । దొరల గండఁడు[3] వాఁడు
ప్రతిగండభైరవ । ప్రతిభ నీది
ఎలగోలు చిల్లర । బలము లానవు[4] వాని
పూని నీకై జీత । మూని సార
వేడ్క నినుఁ జేరె సంగ్రామ । విజయలక్ష్మి
రంభ కౌఁగిలిఁ జేరె నా । రాజవరుఁడు
భళిర ! వెలుగోటిచెన్న భూ । పాలపుత్ర
భవ్యగుణశీల వేంకట । పతినృపాల 350

సీ. కెరలెనా ఖారుల । కుటికి యెంతటి దునే
దారి నైనను జెండి । పాఱవైచు
నిచ్చెనా కోర్కెల । నిచ్చి తాడోపతం
డములుగా నర్థిసం । తతులఁ బ్రోచుఁ
జేరెనా హాయలు మి । టారిక త్తెలకు సా
క్షాన్మన్మథునివలెఁ । గానుపించు
నవ్వెనా నిండుపు । న్నమపండువెన్నెలల్[5]
చల్లి కొల్వెల్ల[6] రం । జిల్లఁ జేయు

---

1 A దాని, B దాగి
2. A గట్టైబద్దలుగాక, B గట్టైబధలుగాక
3. A. గంన్నడు, B గున్నడు
4. B లావు
5. A. B వెన్నెలలు జల్లి
6. ,, కొలువెల్ల

నట్టిరాహుత్త[1] సంతతత్యాగభోగ
భాగ్యశాలి పదానతపరనృపాల
పాళి[2] వెలుగోటిచెన్నమ[3]ప్రభుకుమార
హేళి[4] వేంకటపతిమహీపాలమౌళి 351

సీ. ఒకపాటిపుట్ట[5] మన్నెకుమాళ్లు[6] నూఱార్లు
గూడినఁ గన్నెత్తి చూడఁ గలరె
యటుగాక రాయ లంతటి వజీరులు వేవు
రైనను నీవాటు కాఁగఁ గలరె
డాక నెంతటి[7] కిరీటముల రాజులు లక్ష
చేరిన నెదురాని పోరఁ గలరె
మఱి పాదుశాహులె మెఱసి కోట్లకొలంది
నిలచి పోరిన మీఱి గెలువఁ గలరె
బలయు నీ దుముదారుపంపులకు నలుకు
దుఁరు మరుత్పతులైనను దుది నిజంబు[8]
విన్నవించెద వెలుగోటిచెన్నభూమి
పాలకుని వేంకటపతీంద్ర భాగ్యసాంద్ర 352

సీ. మునుమున్నె తనధమాధ్వని[9] విరోధినృపాల
కుల దుర్గములు పెళాపెళలు[10] సేయ
నటు చేరఁ దన తేజి పటుహేష లరిభూభు
జుల గుండియలు గులాగులలు సేయఁ

---

1 A B అట్టిరావింత
2 ,, పాలి
3. ,, చెన్న
4. ,, హేలి
5. A. పుట్ప, B పుట్ట
6. A. B కుమార్లు
7 ,, నంతటి
8. ,, యిది నిజంబు
9. ,, ధమామీధ్వని
10. ,, పెళాపెళలు

దరి నొక్కఁ దనహేతి తతవైరిరాజన్య
మకుటాగ్రములు వకావకలు సేయ
మఱి మీఱి తనధాటి మహనీయబిరుదాంక
ములు వారిధుల బెళాబెళలు సేయ
మించె నిదె గాయగోవాళపంచపాండ్య
దళవిభాళాదిజాగ్రదుదగ్రబిరుద[1]
పాళి వెలుగోటిచెన్నప్రభుకుమార
హేళి వేంకటపతి[2] మహీపాలమౌళి 353

సీ. సర్వజ్ఞసింగభూజాని సద్గుణవార్ధి
యాలవాలంబుగా నంకురించె[3]
నిర్వాణరాయమహోర్వీరమణశౌరి
నవకృపావృష్టిచే[4] ననలుసూపె
గనితిమ్మధారుణీజననాధమూర్ధన్య
జిష్ణువైభవమునఁ[5] జెట్టుగట్టె
మీతండ్రి చిన్నపమేదినీశ్వరు[6] భుజా
శక్తిచే శాఖోపశాఖ లయ్యె
నేఁడు భవదీయసద్గుణానీకగరిమఁ[7]
బూచి కాచి ఫలించె సంపూర్ణకీర్తి
పండఁబాఱిన వెల్గోటివంశశాఖి[8]
ప్రకటితాటోప వేంకటపతిమహీప 354

1 A జాగ్రదుదగ్ర, B జాదుదశ్రీ
2. A B వెంకటమహీ
3 ,, సంకురించి
4 ,, నవకృపాదృష్టిచే
5. A మూర్ధన్యముజిష్ణు వైభవమున, B మూర్ధన్య...ష్ణు వైభవమున
6. A B చెన్నపృధ్వీశ్వరు
7 ,, నీపగరిమ
8. ,, పాటవారుని శాఖవెల్గోటివారు

శా. బీటల్ వాఱెను దిక్తటంబు నగముల్ పెట్టూఁగె నంభోనిధుల్
  తోటం బాసెను నీటఁ జండరవిదీప్తిక్ష[1] మాసెఁ బో నీ దమా
  మీాటోకించిన శాత్రవుల్ చెదర కేమీాం నిల్తురే యాజి వె
  ల్గోటీచెన్నృపాలువేంకటపతీ లోకైకరమ్యాకృతీ. 355

శా. అంధీభూతము లౌ దిగంతరము లుద్యజ్జంతుసంఘంబుతోఁ
  గంధుల్ ఘూర్ణిలుఁ గొండ లుర్విఁ బడు దిగ్గంతుల్ వెసం గ్రుంగు నీ
  ధంధంధాణధమామికార్భటికి నై దర్వారిదంభాటవీ[2]
  గంధేభా వెలుగోటివేంకటపతిక్ష్మానాధకంఠీరవా. 356

సీ. అనిలోన గెల్చి తెచ్చిన గజంబులఁ[3]గాని
      సజ్జారములఁ గట్టి సాకఁబోడు
  బిరుదుమన్నెకుమార్ల బింబాధరలఁ[4] గాని
      చెలులఁ బట్టించఁ డుద్ధురత మెఱసి
  గడివిరోధుల మాంసఖండంబులే కాని
      భుక్తిసేయఁడు ఖడ్గభూతమునకు
  సాహసోద్భటవీరరాహుత్తులనె కాని
      పాటింపఁ[5] డితరభూపతుల సరణి

  అతఁడు సంగరగాంగేయవితతశౌర్య
  గాయగోవాళఖడ్గనారాయణాది
  బిరుద వెలుగోటి[6] చెన్నభూవరసుతుండు
  ప్రథనవిజయుండు వేంకటపతిఘనుండు. 357

వ. ఆరాయప్పనేని వంశావతారం బెట్టి దనిన. 358

క. వెలుగోటిరాయనరపతి
  కలితమునక[7] లింగమాంబికం బరిణయమై

---

1 A B జంధిరవిదీప్తుల్
2 ,, దంభావనీ
3 ,, గజంబులనె
4 ,, బింబాధరలె
5 ,, పాలింప
6. ,, బిరుదు వెలయు వెలుగోటిచెన్న
7 ,, కలితమునలింగ

కులనగధీరుఁ బ్రతాపో
జ్జ్వలు వేంకటనృపు యశో।వివర్ధనుఁ గాంచెన్ 359

*శా. ఆరాయక్షితినాథమౌళికి విప।క్షాద్రీంద్రదంభోళికిన్[1]
ధీరోదాత్తునకున్ జనించి[2] గరుడా।ద్రిస్వామి విస్తీర్ణతే
జోరాశి ప్రకటీకృతాంశుఁ డన మిం।చున్[3] వేంకటాద్రీశ్వరుం
డారత్నాకరకుంభినీవలయర।క్షారూఢకారుణ్యుఁడై. 360

*సీ. శేషాచలేంద్రవి।శేషధామంబున
నెలకొన్న విఖ్యాతి । నెఱపువాఁడు
బాలార్కరుచి గన్న । పద్మరాగంబునఁ
గనుపట్టు నఱచేయి । గలుగు[4]వాఁడు
లలితహారంబుల । యలమేలు జిగిఁ గూడి
తళుకుమీఱిన యుర।స్స్థలమువాఁడు
విబుధకంటకరాజిఁ । గబళించు చాయల
డాఁకొన్న పసిఁడి కో।టారివాఁడు

ధరణిదేవతలను బ్రసా।దములఁ దనిపి
సంతతానంద [మును] గూర్పఁ । జాలువాఁడు
వేంకటస్వామిగతి రాయ।విభుకుమార
వేంకటస్వామి దిక్కుల । వెలయుచుండు 361

సీ. పౌజులల్లంతనె । పరిపాటిగాఁ జూచి
యుండ కేఁగెడువాని । గుండెదిగులు

---

1 B P మంథాద్రికిన్
2 A B జనించు
3 ,, ప్రకటీకృతాంశుఁడన్న జనించున్
4 ,, నరచాతిగలుగువాఁడు
5. ,, పంజాలు

తనసేన కొంచె మార్తలి సేన[1] ఘనమని
వీఁగఁ జూచెడువాని । వెన్నుతఱటు
తారసించిన చోటఁ । దానెక్కి పొడువక
బంటుఁజూపెడువాని । కంటుమగఁడు
అరిరాజకరిఘట । లల్లంత నెదిరిన
నిలువని మన్నీల । నెత్తిపిడుగు
అనుచుఁ గొనియాడుదురు నిన్ను । నర్థివరులు
కుకురుకొంకణటెంకణ । ఘూర్జసభల[2]
వనధిగంభీర రాయభూవరకుమార
విక్రమోపేంద్ర వెలుగోటివేంకటేంద్ర 360

సీ. ప్రాణదానముసేయు । ప్రతిగండభైరవ
యభయ మీ ఖడ్గనారాయణాంక
నేరమెంచకుము హిందూ[3] రాయసురతాణ
దయఁ జూడు రిపుగజ । దళవిభాళ
కాపాడుమీ యన్మగంటిపురాధీశ[4]
కరుణింపు[5] బల్లర । గండబిరుద
రక్షింపు[6] కాకితరాజ్యసంస్థాపక[7]
బ్రదికింపు శశికుల । పరశురామ[8]
యనుచు మ్రొక్కెద రెపుడు నీయరినృపాలు[9]
రాజికిని నోడి నీపదాంభోజములకు

---

1. A. B మావలిసేన
2 A కుకురుకొంకణ ఘూర్జరాజన్యసభల, B కుకురుకొంకణ టెంకణ ఖూర్జ రాజన్య సభల
3 ,, నేరంబులెంచకిందూరాయసురతాణ
4 ,, కాపాడుమనుమగంటి పురవరాధీశ్వర
5 ,, కరుణించు
6. ,, రక్షించు
7. ,, కాకితరాయరాజ్య స్థాపనాచార్య
8 ,, సోమకుల పరశురామ
9. ,, నీవైరిరాజు

సర్వబిరుదరరాయవే ఽ శ్యాభుజంగ
విక్రమోపేంద్ర వెలుగోటి ఽ వేంకటేంద్ర 363

సీ. వ్రాలుఁ బెట్టనికమ్మ ఽ వ్రాలసర్గళముగా[1]
నడుప నేసింహాస ఽ నస్థుఁ డోపు
నెట్టికార్యం బైనఁ ఽ బట్టినఁ జలపట్టి
తుద నిర్వహింప నే ఽ దార తనర్చు[2]
విగడియ నూఱాఱు ఽ వేలు గూర్పను విప్ప[3]
ఘనతమై నేనృపా ఽ లునకుఁ జెల్లు
సురథాణి గజపతి ఽ నరపతు లాశింత్రు
బలిమి కేమన్నని ఽ ప్రాపుదాపు
అతఁడు మన్నినిమాత్రుఁడే ఽ ప్రతినృపాల
వర్గసంహారసమరో ఽ గ్రభార్గవుండు
సార్వభౌముండు వెలుగోటి ఽ శాసనుండు
రాయవిభువేంకటాద్రిభూ ఽ నాయకుండు. 364

సీ. దర్పితంబైన ఽ నీతమ్మటధ్వని విన్న
గడిమన్నెమూఁకలు ఽ కలఁగిపాఱు
భీకరంబైన నీ ఽ బిరుదుటెక్కెముఁ గన్న
రిపురాజసేనలు ఽ ఱిచ్చవడుచు
బిత్తరంబైన నీ ఽ యుత్తమాశ్వముఁ గన్నఁ
బ్రతిపక్షనివహముల్ ఽ భగ్నమగును
బల్లిదంబగు నీదు ఽ బాహాసిఁ బొడఁగన్న
ఘోరవిరోధుల ఽ గుండె లవియుఁ
జెలఁగి క్షీధాటిఁ బుట్టిన ఽ చిత్రగతుల
వైరిదుర్గము ల్గజగజ ఽ వణఁకుచుండు
వనధిగంభీర రాయభూ ఽ వరకుమార
విక్రమోపేంద్ర వెలుగోటి ఽ వేంకటేంద్ర 365

---

1 A వాలుపర్ణంబుగా B వ్రాలుపర్గంబుగా
2. A B తరంబు
3. A విఘడియలోన నూరాయగూర్పనువిచ్చను

సీ. ఉదుటుమన్నకుమార ఽ మదగర్వభంజన
గొంటు[1]మన్నకుమార ఽ కంటినెరస
విరసమన్నకుమార ఽ విపినదావానల
శత్రుమన్నకుమార ఽ శరభమూర్తి
కంటుమన్నకుమార ఽ కాలాగ్నిరుద్రుండ
వెగటుమన్నకుమార ఽ వెన్నుతలట
... ...
... ...[2]
కక్కసపుమన్నమూఁకల ఽ ముక్కుగొయ్య[3]
కూటువలు గూడుమన్నీల ఽ గుండెదిగుల
వనధిగంభీర రాయభూ ఽ వరకుమార
విక్రమోపేంద్ర వెలుగోటి ఽ వేంకటేంద్ర. 366

*సీ. కలిమి యేమి ఘటించుఁ ఽ గమరేంద్రుఁ గూడిన
రమణికి నుదకపూరణమె[4] కాక
యేమి శేషముగల్గు ఽ నిభరాజుల వరించు
కాంతకుఁ బర్ణభక్షణమె కాక
పుణ్య మేమి ఫలించు[5] ఽ భుజగవల్లభుఁ గోరు
వనితకు ననిలభోజనమె కాక
యేఫలం బొదవుఁ గిరీటీశు నందిన యంగ
నకును ముస్తాచర్వణంబె[6] కాక
అనుచు వారల నిరసించి ఽ యవనికాంత
సిరుల రంజిల్లు రాయభూవరకుమార
వేంకటాధిప లోకమృగాంకుఁ గూడి
యనవరతభోగభాగ్యంబు ఽ లనుభవించు 367

---

1. A B. కంటి
2. The third line of the verse is missing in both the Mss
3. A మూగొయ్య B. ముకుగొయ్య
4. A B వారణమె
5. " ఘటించు
6. " ముక్తాచర్వణంబె

*మ మకరీతోరణపం క్తిమీఱ నవరంభాలీల రంజిల్లఁగా[1]
వికసత్కీర్తిపయోధిఁ బుట్టి ధరణీవిఖ్యాతయౌ చెన్నమాం
బిక యన్కల్మిచెలి న్వరించె[2] విబుధుల్ మెచ్చఁగ సుధాబిందుమా
క్తికపుం బ్రా లలరంగ[3] వేంకటధరాధీశుండు హర్షంబునన్. 368

ఉ రాయపనేని వేంకటధరాధిపుచే ననిఁ బ్రేవ్వి మింటికై
పోయిన వైరి నెంత వలపొ నిలుపోపక[4] చూచుఁ జూచి ర
మ్మా యని చీరుఁ[5]జేరి నిలయం బునకుం గొనిపోవుఁ బోయి పు
ష్పాయుధు కేళిఁ దేల్చు నపురా యలరంభ విజృంభితాంగియై.[6] 369

వ అతని కుమారుండు. 370

*క. వెలుగోటివేంకటేంద్రున
కలఘుగుణాలంబ చెన్న మాంబామణికిన్
గలిగెను రాయమహీంద్రుఁడు
వలరాయఁడు హరికిఁ బద్మవాసినికి వలెన్ 371

*మ. అధికారాతిమహీధురంధరమహాహంకారనిర్భేదన
ప్రధనోగ్రుండగు వేంకటేంద్రసుతుఁ డా[7]రాయక్షమాభృత్కళా
నిధిచంద్రున్ నగు కీర్తిఁ గైకొని బుధానీకంబు మైత్రిన్ ధరిం
పు ధరిత్రిన్ సతతంబుఁ జూచు సుజనంబుల్ మ్రొక్కి కీర్తింపఁగన్. 372

సీ మొండొడ్డుమన్నీల దండుబారుల కెక్కి
గర్గోలు పఱచు నీగబ్బితేజ

---

1. The reading adopted is that of B P
A మీరనపరమ్యాళిల రంజిల్లగా
B మీరిన పరమ్యాళిలరంజిల్లగ
2 A B వరించ
3 ,, బాలలరంగ
4. ,, నిలుపోపజూచు
5. ,, యమ్మాయనిచేరు చేరినిలుచురిబునకుం
6 A విజృంభితాహిలక్
7 ,, సుతుండా

రొంరయు రాహుత్తులఽనుటికి పోనీయక
　　　　　　యరికట్టి[1] నడకు నిఽకటకు హేతి
పోతరించినవైరి ఽ భూతలేంద్రులమీఁదఁ
　　　　　　బాతరల్ సలుపు నీఽబలుకటారి
కంటకద్వేషుల ఽ కంఠరక్తముఁ గ్రోలి
　　　　　　మించి గోరించు నీఽమెఱుఁగుటేఁటు
నీకు నెను శేరి లోభిమఽన్నీలమిండ
గాయగోవాళ బల్లర ఽ గండబిరుద
పౌరుషోదార వేంకట ఽ ప్రభుకుమార
నాయకోపేంద్ర వెలుగోటి ఽ రాయపేంద్ర 373

సీ. మహీప[2] హెచ్చరిక దుఽస్సహాసింహళద్వీప
　　　　　　సంబంధమదభద్ర ఽ సామజములు
స్వామీ పరాకు జంఽఝూమారుతారూఢ
　　　　　　గాంధారభవమహా ఽ సైంధవములు[3]
[4]చిత్తైసు[5] నాథ రంఽజితమేఘనిర్ఘోష
　　　　　　భీకరారావంబు ఽ భేరికులము[6]
అవధారు ధీర[7] చిఽత్రాభ్రంకషస్వర్ణ
　　　　　　ధళధళద్యుతిరాజి ఽ తధ్వజములు
సాళ్వబిరుదాంకముఖ్యరాఽజాళిఁ[8] గొట్టి
తెచ్చినవటంచు[9] గంచుకుల్ ఽ హెచ్చి తెలుపఁ
గనుఁగొనుచు నిండుకొలువుండు ఽ ననుదినంబు
రణజయవిహారి వెలుగోటి ఽ రాయశౌరి. 374

సీ. ఎటువంటి గుహాలలో ఽ నీఁగినఁ బోనీఁడు
　　　　　　రవళి సింహతలాటఽరాయఁ డితఁడు

---

1 A B అరికల్మి
2 ,, మహీశ
3. The second line of the verse is omitted in A
4 The third and fourth lines are transposed in B.
5. A. B చిత్తేశ
6. A భేదికులంబు
7. A B ధీర
8 ,, రాజేశులను
9 ,, తెచ్చినవని

తోడరి పాతాళంబుఁ ఽ దూఱినఁ బోనీఁడు
రంజిల్లు ధరణీవ ఽ రాహుఁ డితఁడు[1]
పరికించి యటు మిన్ను ఽ ప్రాఁకినఁ బోనీడు
దట్టించు[2] మన్నెమా ఽర్తాండుఁ డితఁడు
జాణిఁగి[3] యంభోరాశిఁ ఽ జొచ్చినఁ బోనీఁడు
చటులశాత్రవమీన ఽజాలుఁ డితఁడు
తలఁప నిఁక నేది విధమని ఽ పలుకుకొనుచు
విఱిగి పఱతురు భవదరుల్ ఽ వివిధముగను
నాహవంబున నీవు వోన్నాడినపుగు
రణజయవిహారి వెలుగోటి ఽ రాయశౌరి 375

సీ. పటుహార్భటులచేతఁ ఽ బగతుల గుండియల్
పగిలింతు[4] కరవాల ఽ భైరవాంక
శరణాగతాహిత ఽక్ష్మామండలేశుల
రక్షింతు సంగడి ఽ రక్షపాల
దిగ్దేశవిశ్రాంత ఽధృతిఁ దనముఖ్యుల[5]
లాలింతు సింహత ఽలాటరాయ
శేషవాల్మీక రచిత విశేషవిలాస
మాలింతు[6] రాజవే ఽ శ్యాభుజంగ
మన్నెమాత్రుఁడవే [నీవు] ఽ మానినీని
కాయమకరాంక ఖడ్గనా ఽరాయణాంక[7]
విమతసంహార వేంకట ఽ విభుకుమార
రమ్యకులదీప వెలుగోటి ఽ రాయభూప 376

---

1. A రవళిసింహతలాటరాయడితఁడు
2 A. B ధట్టించు
3 A జాగిగి
4 A B గవించు
5 ,, ద్భృతన (ధృతన) ముఖ్యాలీల
6. A శేషవాల్మీకాది చిద్విశేషవిలాలచతురోక్తి
B శేషవాల్మీకాదిబిత । విశేషవిలాసచతురోక్తి
7. A మన్యమాత్రుండౌ & c B కన్యమాత్రుండౌ మానినీనికాయమానమకరాంక ఖడ్గనారాయణాంక

శా. సీటుల్ బోటు మెలంచు[1] శూరులకు గుండెల్ వ్రక్కలై తూలు నీ
ఘాటీతమ్మటధంధణంధణల నుద్భాసించు నీతో నిరా
ఘాటాహంకృతిఁ[2] బోర నొక్కనికి శక్యంబా రణాభీలబా
హాటోపాధిప[3] వేంకటప్రభునిరాయా వీరకంఠీరవా 377

*సీ. అతిగాఢపరిరంభణాసక్తిఁ గదిసినఁ
గౌఁగిటి కెద[4]యీఁడు కమరభర్త
కోరి చుంబించఁ బైకొన[5] మోవిపైఁ గేలు
దిగువఁ[6] జాలకయుండు దిగ్గజములు
మనసు రంజిల్ల డాకొని పాదపద్మంబు
లొత్తఁ జూడంగనీఁ డురగవిభుఁడు[7]
పలుకుసంగడిఁ బల్కఁ బల్కించుకొన నోడు
సరసనర్మోక్తుల శైలరాజు

సమరసులుగాని యీమూఢ తములపాలఁ
బడఁగ నేమిటి కని ధరాప్రౌఢకాంత
వలచి వచ్చిన బహుకళా వైభవములఁ
బ్రౌఢిఁ బాలించు రాయభూపాలమౌళి. 378

క. హితమతి నారాయమహీ
పతిరత్నము రాగమాంబఁ బరిణయ మయ్యెన్
రతిదేవిఁ బంచబాణుఁడు
సతుల శ్రీ లక్ష్మి నంబు జాక్షుఁడు వోలెన్. 379

---

1 A B బోటుమెలించు
2 ,, నుద్యచ్ఛించు నీతోనిరా ఘాటాలంకృతి
3. ,, బాహాటోపాధిప
4. ,, కెడ
5 ,, చుంబించు బైకొని
6. ,, తెగువ
7 ,, రంగవిభుఁడు

సీ. అంబుజంబు ధరించు ఽ నల కైటభారాతి
యంబుజాంబును మెట్టు ఽ నద్రికన్య[1]
శమదమాదులఁ జూడ ఽ నమరు శంకరయోగి
చండికాహ్వయ మందు ఽ శైలతనయ
సిద్ధసత్త్వమున రాఽజిలుఁ గూర్మకులమౌళి
రాజసం బూను ధఽరాపురంధ్రి
వేల్పుఁ బుట్టువుఁ దాల్చి ఽ వెలయు నద్రివిభేది
యసురజన్మముఁ గాంచు ఽ హరివధూటి
అరయ నిటువంటి సహధర్మ ఽ చరులు గలిగి
రార యని రాయభూపనాఽయకహితైక
ధర్మశీలానుకూలవఽర్తనల మెఱయు
రమ్యవిలసత్కృపాలంబ ఽ రాగమాంబ. 380

*క ఆరాగమాంబ వలనఁ గు
మారమణులఁ గనియె రాయఽమనుజేంద్రవిభుం
డారూఢకీర్తి రంగ
క్ష్మారమణుఁ గుమారరంగ ఽ మహీపతిచంద్రున్. 381

*వ అం దగ్రజుండు 382

*సీ ఖ్యాతిప్రతాపాబ్ధి ఽ గరిమచే నతిశయించు
నుభయకావేరిమఽహోర్మి హేల[2]
నానాప్రకారసే ఽ నాజాలములఁ దెల్పు[3]
సప్తావరణ[4]చక్ర ఽ సహితలీల
శరణాగతారాతి ఽ సరణిచేఁ బ్రకటించు
ధర విభీషణసేవిఽతక్రమంబు
ధీరవైష్ణవసమృఽద్ధినిఁ జాల వెలయించు
నిత్యసూరికదంబ ఽ నియమవృత్తి

---

1. A B మెట్టునట్టికన్య
2 A మహోర్విఖేల B మహాద్విబేల
3 A B దెల్పు
4. A సప్తారణి

బహుళనృపదత్త[1]మహితసంపదలఁ జూపు
నందపద్మమకరముఖ[2] । నవనిధులను
రమ్యపరిమళకస్తూరి । రంగఁడైన
రాయభూపతిరంగభూ । నాయకుండు 383

*క హరిబలుఁడగు నతనిసహో
దరుఁడైన కుమారరంగ । ధాత్రీశ్వరుఁ డు
ర్వరఁ గీర్తిఁ[3] గని మించుఁ
వరహరిపదభక్తివైభవప్రధువుఁ డనఁగన్. 384

క [4]ఆచతురున కనుజన్ముఁడు
ధీచాతుర్యాతివిభవ[5] । దేవగురుండై
భూచరఖేచరు లెంచఁగ
నేచక్షితినాథచంద్రుఁ । డేలు ధరిత్రిన్ 385

వ ఆయేచమనేని వంశావతారం బెట్టి దనిన 286

క అలయేచఘనునిపుత్రులు
విలసిలుఁ గస్తూరిరంగ । వీరాగ్రణియుఁ
బలయుతుఁడు తిమ్మవిభుఁడును[6]
హలపాణియుశార్ఙ్గధరుఁడు । నదమించి[7] రిలన్ 387

ఉ ఈశసదృక్షభూతినిధి । యేచయరంగవిభుండు బాహుబ
ద్గాశని గోలకొండ యవనాచలపంక్తినిఁ గూల్చు[8] నార్పు గ
ర్జాశతమై వినంబడఁగ । జాడనిశాచరహంత[9] క్రొత్తలం
కాశివసాక్షిగా ముగురుకొంగలుసాక్షిగఁ గోటసాక్షిగన్ 388

---

1 A B దంత
2 " నలహరిశ్చంద్రముఖనిత
నవనిధులలో నందస్థానమున 'కుంద' అని కొందఱు. నందపాఠమ్మే సుప్రసిద్ధము
3 " కీర్తుల
4 This stanza comes after 336 in the Mss
5 " చాతుర్యాభివిజిత
6 " వెలశిరి రంగక్షితిపతివీరప్రతాప । బలశౌర్యుండు తిమ్మవిభుండు ।
7 " హలపాణిశార్ఙ్గధరులనంగా
8 " గెల్చి
9 " హంతి

ఉ. బల్లరగండయోచనర ఽ పాలకనందన రంగధారుణీ
వల్లభ నీప్రతాప మెటుఽవంటిదొ కాని భవత్తురంగముల్[1]
బల్లనఁగట్టఁ బాపఁ బర ఽ పట్టణభూపులు[2] చిందావందులై
తెల్లడమంది పాఱి నిజఽధాటికి మాటికిఁ జెప్పనేటికిన్ 389

సీ. పూని నీపాదాలఽపై నాన వెట్టితే
భయమంది పాఱెడు ఽ పాము నిల్పుఁ
బరరాష్ట్రములు నీప్రఽభావంబుఁ[3] జెప్పితేఁ
బసిబిడ్డ వెఱచును ఽ బాలుఁ ద్రావ
నీదండయాత్ర వింఽటే దిశల్ దప్పి యు
ట్టట్టను మూఁడుసింఽహాసనములు
హిమసేతుపర్యంత ఽ మీభూమి నీయాజ్ఞఁ
దుదిద్రేలుఁ జూపితేఁ ఽ ద్రుళ్లిపడును
నీకు నీవు సమానంబు ఽ గాక యొరులు
సాటియే ధాత్రిపై వెలుఽగోటియేచ
విభుకుమార పదానమఽద్విధవిమత
వీరవేశ్యాభుజంగ కఽస్తూరిరంగ. 390

సీ. ఆలోలకీలాకఽరాగ్రమై దావాగ్ని
ఘోరాటవుల ముట్టుఽకొన్న యట్లు
చిత్రభ్రమణ లెగ ఽ సిల్ల[4] మంథానాద్రి
కలశాబ్ధి నురవడిఁ ఽ గలఁచినట్లు
విలయకాలాభీల[5] ఽవిపరీతవాయువు
ధారాధరంబులఁ ఽ దఱిమినట్లు
గంభీరనిర్ఘోషఽకంఠీరవము రేఁగి
హరిణవర్గము గంతు ఽ లడఁచినట్లు
నీవు రణమండలంబున ఽ నిలిచి వీర
కేళిఁ జూపినఁ బరమహీఽపాలబలము

---

1 A B భవత్తురంగముకు
2 A వల్లనకట్టివెన్క_పరపట్టణభూములు B వల్లనకట్టివెన్క_పరపట్టణభూములు
3 A B ప్రతాపంబు
4. A లెగశిల B వెలశిల
5 A. B ప్రళయకాలాభీల

సమయుఁ జీకాకుపడుఁ బాఱు జలదరించు
ఘోర కస్తూరిరంగ సాహసతరంగ. 391

సీ. కొండవీడాది వినికొండ[1] మన్నీలను
    గొట్టవా కొచ్చెర్ల కోటఁ జేర
రాయమన్నీల నిరువది[2]యాఱువేలను
    దునుమాడవా క్రొత్తకనుమలోన[3]
రాయల కొడ్డైన[4] రసికతమ్మపగాని
    కప్పమందవె యొక్క గడియలోన
బంద్రెండువేలకాల్బలముతోఁ వచ్చినఁ
    దెగటార్పవా మట్ల తిమ్మఘనునిఁ
గోనవంకర్ల[5] చల్లలకూనపులులఁ
దాసరెంగ్రునితిమ్మనిఁ దఱిమి తఱిమి
జయముఁ జేకొన్న వెలుగోటి సార్వభౌమ
విమతమదభంగ యోచభూవిభునిరంగ 392

శా. ఈక్షోణిన్ శశిముఖ్యరాజకులముల్ హింసించి తద్రక్తముల్
సాక్షాద్రాముఁడు గెంటుమూఁడుమడుగుల్ గావించె నేఁడొండు ప్ర
త్యక్షించెన్[6] వెలుగోటిరంగఁ డురుబాహాహేతి. గోడూరిపీ
రక్షేత్రంబున రాచపించ మణఁచన్ రక్తప్రవాహంబుగన్ 393

ఉ. అట్టిటుఁ బోవనీక విజయాద్భుతవిక్రమవిక్రమార్కుఁడై
తిట్టుతె కుట్టినట్లొరయు[7] దిట్టల పోట్ల సంగరస్థలిన్
దెట్టలు గట్టఁ గూల్చు రణధీరుఁ డొకం డికఁ[8] గల్గనేర్చునే
రట్టడి యోచభూవిభునిరంగఁడె కాక వసుంధరాస్థలిన్ 394

---

1 A B వినికొండ
2. ,, యిరువది
3 ,, నురుమాడకొత్తకన(ను)మలోన
4 ,, రాయలకువొడ్డైన
5. A గోనవంకరచల్లల B గోనవంకరీచల్లల
6 A B ప్రత్యక్షించి
7 A తిట్టులెగుడ్డిపట్లొరయ B. తిట్టితెగుడ్డినట్లొరయు
8 A B ధీరుండొకండిక

శా పట్టాధీశులు నొచ్చి వచ్చినను జేకొట్టక విరోధించి యి
ట్టట్టన్నంతనె మట్టుపెట్ట నసహాయంబైన శౌర్యస్థితిన్
బట్టా యా[1] వెలుగోటి యేచవిభుకుం బట్టైనరంగప్పఁ డో
బట్టా వానిప్రతిజ్ఞ తే దనఁడు రా ప్రత్యర్థికి న్నర్థికిన్[2] 395

మ అరుదా నీబిరుదప్రబంధములు[3] గల్యాణాద్రిపై యక్ష[4]కి
న్నరగంధర్వసతుల్ సదాశ్రుతిపుటానందంబుగాఁ బాడఁగా
నర రే! బాపు! భళీ! సెబా! సహహా! ఔరౌరా! మేలహో! యంచురా
హారిదీశుల్[5] వెలుగోటియేచవిభురంగా సంగరక్ష్మార్జునా 396

సీ కిల్లాకు నంపితే డిల్లీకటకగౌళ
మేదినీశులనామ జాగ[6] వచ్చు
నీలిపోఁ గంపితే[7] నేపాలమాడువా
పాడువానృపతుల పంపు వచ్చు
ముఖవార్తఁ బంపితే[8] ములువాయకోలాల
మలయాల భూముల మంది వచ్చుఁ
జీటిఁ బెట్టంపితే సింధుకేరళచోళ
పాండ్యరాజుల యంగ బలము వచ్చుఁ
దముకు వేయించితే దిగంతముల[10]నున్న
రాయమన్నీలు వత్తురు కూయి బడిగ
భూవిభునిమాత్రుఁడే మనుష్యావతార
రంగవిభుఁ డుర్వి వెలుగోటిరంగవిభుఁడు 397

---

1. A. B బట్టయ్యా
2 ,, ప్రత్యర్థికిన్ అర్థికిన్
3. V P Sastri (C m m i p 59) ప్రతాపములు
4 , నుండి
5. A B అరిధీశుల్, V P Sastri (C m m i p 59) రాయ్యరివీరుల్
6 ,, నామజాజా
7 ,, నూలిపోఁగంపితే
8 ,, (వ)డిప్పితే
9 B కేరళగౌళ
10. A B తముకు వేయించితే దిగంతములనున్న

సీ. జైత్రయాత్రాసము § జ్జయదభేరీభూరి[1]
ధణధణధ్వనిచేత § దద్దరిల్లి
ఘాటీనిరాఘాట § ఘోటికా[2]ఖురసము
ద్ధూతధూళీపాళి[3] § చేతబెగడి
మదగంధలోలుప § మధుకరోన్మాదిత
కలభఘీంకృతులచేఁ § గలఁవరించి[4]
వరధనుర్ధరజయా § వష్టంభరణ[5]ధను
ష్టంకారములచేతఁ § జాలఁ బ్రమసె
తిరిగి చూడక వివిధది § గ్దేశములకు
నాత్మజాయాసమాకృష్ట § హస్తు లగుచుఁ
బరువులెత్తిరి శత్రులౌ § ధరణిపతులు
సంగరాటోప వెలుగోటి§రంగభూప. 398

వ. అతనియనుజుండు 399

ఉ. వ్యాలవిభుండు ధీమహిమ § నప్రతిమప్రతిగండభైరవా
భీలపరాక్రమాఢ్యుఁడు గ§భీరగుణాభరణుండు గాయగో
వాళజయాంక[6]శౌరి యతి § వైభవుఁ డవ్వెలుగోటియాచభూ
పాలకుతిమ్మశౌరి రణ§పార్థుఁడు పార్థివమాత్రుఁడే భువిన్ 400

గీ. ఆ కపేటితిమ్మ§భూకాంతునకు నగ్ర
జాతుఁడైన రంగ§జనవిభుండు
తగ వివాహమయ్యె § దామెరవెంగళో
ర్వీకళత్రు[7]పుత్రి § వేంకటాంబ. 401

---

1 A B సముజ్జయనభేరిభూరి
2 ,, ఘోటి
3. ,, సముధూతధూరిపాలి
4 A B మదగంధలుబ్ధఘటుభటత్కారి(ళీ)ఖేంద్రియలచేత కలువరించె
5. ,, గణ
6. A గో । వామజయాంక
7. A వెంగళోర్వీకలత్రు

వ ఆసాధ్వీరత్నంబునందు కందర్పనిభుఁ గుమారరంగవిభుని ధాటీకాఘోటి
కాఖురశిఖరచూర్ణితదిగంతు నేచభూకాంతు గీతికాసాహితీకారసవిశాలు
సింగభూపాలుఁ గాంచె నమ్మువ్వురు[1] భువనత్రయంబు కరణి హరిహరహి
రణ్యగర్భుల సరణి ప్రసిద్ధిఁ గని రం దగ్రజుండు 402

ఉ ప్రేమఁ గుమారరంగమహిఽభృన్మణి దానకళావిలాస ని
చ్ఛామతి[2] నభ్యసింప నొకఽచక్కి వసించి గ్రహింపలేవ చిం
తామణి కామధేనువిబుఽధద్రుమముల్ దమఁ జూడఁ బ్రస్తర
గ్రామపశుప్రకర్గములుఽగావె మహాగుణముల్ లభించునే[3] 403

సీ తేజఃశుమాభోగఽధీరూపములయందు
శ్రీధరేంద్రాత్మభూఽస్థేమఁ దనరి
నయకాంతిబలశీల[4]ఽనరనాథజయములం
గురురాజబలహారి ఽ సరణిఁ గాల్చి
హారిభక్తిగరిమదాఽన[రుచిసంపద]లను
గిరిజేశ ఘనమిత్రఽనిరతిఁ బూని[5]
చటుల ధృతిస్థైర్యఽసౌజన్యకృపలంగ
వివిధ రారామ గ్రుఽపటిమ నెనసి[6]
వెలసె ఘనశరకులదృఢఽదళనకలన
వెలి సరోజోద్యాన తరినారి ఽ హరిబిహరి
సరస వెలుగోటికులవార్ధి ఽ జలరుహారి
రసికభయహారి రంగయ ఽ రంగశౌరి 404

వ. అతని యనుజుండు. 405

సీ. కందనోలును గుత్తి ఽ గండికోటయుఁ జొచ్చి
సితితో లోభిమఽన్నిలమిండ
గోలకొండయు మొక్కి ఽ కొండవీడును జొచ్చి
కరమర్థి బల్లరఽగండబిరుద

---

1 A నమ్మువ్వురు B మ్మువ్వురు
2. B మిచ్ఛామతి
3 A వెలయందపెరిఁగా లంధించునే B వెలయుందపిరిఁగాలభించునే
4. A B బల(శ)కలా
5 ,, హరిభక్తి గరిమగానములంగు గిరిజేశఘనమిత్రనియతిబూను
6 ,, చట్టులధృతితాత్వఁజసౌజన్యకృపలయందు వివిధభోజ్యక పటిమ నెనశి

ఉదయాద్రి నెల్లూరు ꠰ నోరుగల్లును[1] జొస్తి
పరు లెన్న సంగ్రామ ꠰ పరశురామ
కటకము ఢిల్లియుఁ ꠰ గాశికాపురిఁ జొస్తి
తాల్మితో రిపుగజ ꠰ దళవిభాళ
ఎలమి నీతోడ డీకొన ꠰ నెవ్వఁడోపు[2]
భావజాకార విక్రమార్కావతార
వరగుణాధార[3] రంగభూవరకుమార
ప్రాభవోపేంద్ర యేచభూపాలచంద్ర. 406

వ అతని యనుజుండు 407

సీ. మత్తారిరాజన్య ꠰ మస్తకంబులఁ గాని
పూజసేయఁడు యుద్ధ ꠰ భూతలంబు
రాపాడు శత్రుల ꠰ రక్తధారనె కాని
యోలలార్పఁడు భూత ꠰ జాలములను[4]
మలయు విరోధుల ꠰ మాంసంబులే కాని
మేఁత పెట్టఁడు కాల ꠰ మృత్యువునకుఁ
గపటారి[5] కాంతల ꠰ కంటినీరునఁ గాని
కమగ నొల్లఁడు చేతి ꠰ ఖడ్గధార
నౌర! సాహసగుణవిక్ర ꠰ మార్కనిభుఁడు
మన్నెగజసింహుఁ డభియాతి ꠰ మన్నెమావు
సమరవిజయుండు వెలుగోటి ꠰ శాసనుండు
చిత్తజనిభుండు రంగయ ꠰ సింగఘనుఁడు 408

ఉ. భంగనవీనఫేనఫణిభర్త ధురంధరదుగ్ధవారిరా
శిం గని హంసశుభ్రసరసిం గని శైలకుమారికావిలా
సిం గని లాంగలస్ఫురదసిం గని కల్పపటీరరాట్విలా
శిం గని[6] నవ్వు రంగవిభుసింగనికీర్తి మనోహరద్యుతిన్ 409

---

1 A B వోరుగల్లును
2. B Stops with యెలమినీతో
3 A వరజూనాదార
4. B రాపాడు శత్రులరక్తధారలెకానివర్ణండు భూతజాలమునకు
5 A B కపటుని
6. ,, కృత్తిపటీరరాహావాశింగని

వ. సంతతికి యేచమనేఁడు మొదలు 410

ఉ. రంగయయేచశౌరి రణరంగధనంజయుఁ డుద్ధతారి[1]సా
రంగమృగేంద్రుఁ డర్థిజనరక్షణదక్షవితీర్ణి[2] బంధుసా
రంగపయోధరంబు రతిరాజమనోహరమూర్తి పూర్ణసా
రంగధరాభకీర్తి సుగుణాభరణుండు నృపాలమాత్రుఁడే. 411

[3]సీ. సింహాసనమునకుఁ ƒ జిత్తంబులో నొండు[4]
దలఁచు ద్రోహుల ద్రొమ్ముఁ ƒ దన్నినాఁడు
మదిలోనఁ గ్రొవ్వి ఘర్మ నకార్య మూహించు
చెనఁటుల జిహ్వలు ƒ చీల్చినాఁడు
మొనలు తారసమైనఁ ƒ గని స్మయంబున[5] వీఁగు
చండిమన్నెలవెన్నుఁ[6] ƒ జఱచినాఁడు
ఎదిరించు మన్నీల ƒ నేపునఁ బడి పుట్ట
చెండ్లు గొట్టినరీతిఁ ƒ జెండినాఁడు
మన్నెమాత్రుండె యితఁ డరిమర్మభేది
మన్నెబెబ్బులి గడిమన్నె ƒ మగలమగఁడు
సమరగాండీవి వెలుగోటి ƒ శాసనుండు
రంగభూపతి యేచధ ƒ రావిభుండు 412

సీ. నేఁడుగా తలపూలు ƒ వాడకెంతయుఁ[7] జాల
నలరెను బద్మనాయకకులంబు
నేఁడుగా భువనవర్ణితమహాభూతితోఁ[8]
గొమరొందె రేచర్లగోత్రమెల్ల

---

1. A B ధనంజయుఁడు ధతారి
2. ,, దక్షులతీర్ణి
3. A The scribe has by mistake copied at the beginning of this verse the first line of కందనోలును గుత్తి, and this has been repeated in B
4. A, B కొండు
5. A భరంబున, B భయంబున
6. A B. రొమ్ము
7. ,, వాడకంతయును
8. ,, మహాద్భుతతోడ

నేఁడుగా భువియందు[1] నెగడె సర్వజ్ఞసిం
గమనేని[2] సంతాన గౌరవంబు
నేఁడుగా మదిఁగల్గు నెవ్వ లన్నియుఁ[3] దీఱె
విలసిల్లె ఘనమైన వెలమపేరు
నీవు కర్ణాటకంబున నిలిచినపుడ
రాయవిద్వేష గర్వదుర్వారవైరి
కోటిఁ బరిమార్చి గెల్పుఁ జేకొనినకతన
హితమతాలాప వెలుగోటి యేచభూప 413

సీ. దళవాయికిని వెట్టిగొలిపి వచ్చిన వాని[4]
పట్టంబు గట్టుకొన్నట్టినాఁడె
గుమిగూడి వేలూరికోటలోఁ గల యాబె
యాబులేశునిఁ[5] ద్రుంచి నట్టినాఁడె
నిండారమగు[6] రాయభండార మెల్లను
నాక్రమణము[7] సేసినట్టినాఁడె
పుత్రమిత్త్రకళత్రపుంజంబు రాయల
నరయక[8] వధియించి నట్టినాఁడె
చచ్చె నీచేత గొబ్బూరి జగ్గరాజు
పాఱిపోఁబట్టి రెండేండ్లు బ్రదికెఁ గాక
లలితచారిత్ర వెలుగోటి కులపవిత్ర
హితమతాలాప రంగయయేచభూప. 414

సీ. నీహేతిచే జగ్గనృపతి సద్గతిఁ బొంది
పాపాత్ముఁడను[9] నిందఁ బాపుకొనియె

---

1. A B భరియించి
2 ,, సింగభూజాని
3 ,, నవతలన్నియు
4. A దళవాయకుని వెట్టి గొడ్వింపెడు వానిపట్టంబు
5. A B వాబిలేశుని
6. ,, నిండారమైన
7. ,, నాక్రమ్యముగ
8. ,, పుంజమ్ములను రాయలరోయక
9. ,, ప్రాళ్ళలన

విఱిగి వీరవిభుండు ఽ చిరుతనాపలిఁ జేరి
దిడ్డి[1]తూరుపుదిక్కుఁ ఽ దెఱవ వెఱచెఁ
దనప్రాణములు దాఁచుఽకొని చెంజికృష్ణప్ప
వీఁగి యున్నఁడుఁ గోట ఽ వెళ్ల వెళ్లఁచె
నమ్మినదొర లటు ఽ నట్టేటఁ[2] బడిపోవ
గోటకాఁ డొక్కండు ఽ గూటఁ బడియె
శాకమూరులు రావెలల్[3] ఽ మాకరాజు[4]
వారు దిక్కా మొగంబులైఽనారు[5] జడిసి
ఔర! తోఁపూరుపాళెంబు ఽ లదుర నీవు[6]
త్రోఁచి నడిచిన వెలుగోటి ఽ యేచభూప. 415

సీ. రాజులలో జగ్గఽరా జనిమొనఁ బడెఁ[7]
దప్పెఁ గార్యంబు వీఽరప్ప నేఁడ
పదపద చిరుతనాఽపలి చేరఁ గావలె
మాకరాజు గుఱాని ఽ నూకె మొదల
ఏనుఁగు నెక్కుట ఽ మానుక దళవాయి
తాఱెచు దనగు బిఽడారిబైట[8]
రావెల వెంకన ఽ తా వెళ్లసాగెను
పోయి మున్నుగ దెరు ఽ వీయనొక్కఁ[9]
డనుచుఁ గృష్ణపనేఁడు ముఽన్నాడి తెలుప
జాఱు వీరపనేఁడు నీఽబారుఁ[10] జూచి
వైభవబిడౌజ రంగభూఽవరతనూజ
హిమకరాకార వెలుగోటి ఽ యేచభూప. 416

---

1 A B దిండు
2 A నట్టటు
3 A వెలమారు
4 B మారరాజు
5. A దిక్కామెకంబులైనారు, B త్రిక్కమెకంబులైనారు
6. A B ఔర నీవు తోఁపూరుపాళెంబులదుర
7. A B మోనఁబడెను
8 ,, ఏనుఁగు నెక్కెడి మనకురాదుసుమీ చావేసుమనకు బిడారిబైట
9. ,, పోయిమున్నుగదరు వాయవొకండు
10 A నీజారు

సీ. వారిజీతమొకాని / బారునా కేలని[1]
చినరాతు మొనలకుఁ / జేరవెఱచు
నూడిగమేకాని / కూడ వీపను లని
యెప్పుడో జరిగె నా / తిప్పరాతు
మణిష్ఠె మంతేఁగాని[2] / మా కిది కాదని
గుట్టుగాఁ దిత్తెపఁసెట్టి[3] కదలెఁ
బాళిగాఁ డైతాను[4] / బ్రదికేది లెస్సని
చిట్టాడ కడలె నా / గట్టిమొదలి[5]
మఱియు నక్కిరి[6] దొర లిటు / మార్గమున నె
వట్టి మూఁకలు నీమీఁదఁ / నెట్టుకొనునె
వైభవబిడౌజ రంగభూ/వరతనూజ
హిమకరాకార వెలుగోటి / యాచధిర. 417

సీ పారక[7] సుకవీంద్ర / బంధువిద్వజ్జనా
శ్రయమూలమైన[8] శే/చర్ల పేరు
పరిపంధిరాజన్య / పట్టణోద్ధత[9]వీర
రణజయార్జితమైన[10] / రావు పేరు
సకలదిగ్భాగముల / జనులు సన్నుతి సేయఁ
గరమొప్పు గని యేలఁ/గనిన పేరు
విక్రమక్రమకళా[11] / విఖ్యాతమహిమలఁ
గోరి తెచ్చిన వెలు/గోటి పేరు

---

1. A యొమరజాతికాని బామసా కేలని
B ,, బారునారులని
2 A B మ్మతేగాని
3 ,, తాతితపశ్చట్టి
4. ,, పాళిగాడెంద్రైన
5 A. చిట్టడికదితెనా మొదలి B మొదరి
6 A. B దక్కిన
7. ,, పాడగ
8. ,, ధారయులలైన
9 A. పట్టకోహత
10 A B జయార్థితమైన
11. ,, కళా

నీకు ముత్యాలపేరులై (నిలిచె నార
మత్తరిపుమస్తవిన్యస్త (మణికిరీట
సురుచిదీప్తపదాంక[1] కస్తూరిరంగ
విభునిసత్పుత్ర యేచపృథ్వీకళత్ర 418

ఉ. గొబ్బురి జగ్గరాజు లోకకోటి మ తేఁబదికోట్లు మాకరా
జబ్బలు నూఱు కోట్లపయినాఱువ్వరు[2] రావెల వెంకు లైన హ
న్నిబ్బరగండఁ[3] డేచధరణీశ్వరు ముందఱ నిల్వశక్యమే
గబ్బిలు గాక బెబ్బులిముఖాముఖి మేఁకలు నిల్వ శక్యమే. 419

ఉ కబ్బిని నుండు నీతరము గాదు రణస్థలి మాకరాజ నీ
గబ్బితనంబు మాను మమకార్యము రావెల వేంకటాద్రి యా
గొబ్బురి జగ్గరాజ మమకుం దగ దీపగ యేచశౌరితో
బెబ్బులి డాసి మచ్చరము చేర్చఁగఁ జి కల[4] కోర్వవచ్చునే 420

ఉ ముప్పది వేలు వీరభటముఖ్యులు దావుల పావశౌరితో
మెప్పది యంచు మించి గడు[5] మూర్ఖతఁ జేరిన రెండువేలతోఁ
జొప్పడ నిల్చి తివు[6] [రణ] శూరత నీప్రతిమన్నవాఁడు లే
డప్పు భళీర[7] రంగవసుధాధిపు యేచనృపాల శేఖరా 421

సీ. త్రొక్కించు గడిమన్నెదుర్గముల్ హయముచే
దిగదిగమని వెల్ల (లెగయుచుండ
దరికొనఁజేయు నుద్దండవిరోధిరా
ణ్ణికరపట్టణవహ్ని (నింగి కెగయఁ
దలలు చక్కాడుఁ బ్రత్యర్థిరాజకుమార
వర్గంబు దోర్గర్వ (వైఖరెసఁగఁ[8]
బట్టించుఁ జెఱఁ బెట్టి (దట్టించి రిపురాజ
కోటిని మిక్కిలి (నీటుఁ జూపఁ

1 A B చారుకీర్తి
2 B Stops with మాకరా The sources of Vijayanagara History (P 308) లతుమీద బదియార్గురు
3 B మానిబ్బరగండ
4. A B చేర్చుక చింపుల
5. ,, మించినడు
6 ,, జొప్పడనిల్చితివి
7. B రిరి
8. A B రాజన్యకుమారవర్గముల్ దోర్గర్వ వైఖరులను

గాచు శరణన్నవారినిఁ బ్రోచుఁ దనదు
దండఁ జేరిన యరిరాజ మండలమును
మండలంబున రంగభూమండలేంద్రు
యాచభూపాలశౌరి ధరాయావిహారి. 422

సీ. పాలువేఁటలు రాచబారు తెల్లను నీకు
పట్టుగొత్తెలు గదా పగలు కరులు[1]
వీటితోఁటలు గదా మేలైన కోటలు
కాకు లారాణేల మూఁకలెల్ల
పన్నున్ను లామన్ను పాళెల సొమ్ములు
నమ్మిన కాఁపు లా కమ్మదొరలు
పెండ్లిండ్లు గా నీకు భీకరకదనముల్
ప్రతిన గదా రామరాయపట్ట
మకార ముగురు దునేదారు లయిన [నిన్ను]
నెదుర లేరన[2] యతిరాజు లెదురఁగలఁడె
బాంధవుల సన్నదమ్ములఁ బాసి చనియెఁ
బరహితాచార వెలుగోటి పురవిహార
రంగధాత్రీశు నేచధరాతలేంద్ర. 423

మ. బెగడెన్ గర్నలి సత్యవీడు వడిఁ గంపించెన్ బటాపంచలై
పగలం బాతెను జెంజి మించి మధురాపర్యంతరాష్ట్రంబులన్
దిగులెత్తెన్ గడిదుర్గముల్ వణఁకె భీతిం జగ్గరాజాదిరా
చగముల్ రంగయయాచశౌరి కెదిరించం లేక పాఱాడఁగన్.[3] 424

వ అతని కుమారుండు. 425

మ దళితారాతినికాయ నీ గెలుపు వింతా యెంత నీతండ్రిచేఁ
గలనన్ నెగ్గని రాజులున్ బిరుసుప్రక్కల్[4] గాని దుర్గాధిపుల్

---

1. B. కరులు
2 A B యెదురజాలరుమోదటి
3. A పాఱెండుగన్
4. ,, పక్కల్

కలయఁగ[1] గొల్వని మన్నె వారుఁ గలరే । కర్ణాటభూమండలిన్
వెలుగో టేచమనేనియేచనృపతీ । వీరప్రతాపోన్నతీ 426

సీ. శరణు కాకతిరాజ్య।సంస్థాపనాచార్య[2]
పాలించు గాయగో।వాళబిరుద
మన్నించు పరిపంథి।మన్నె కాలాంతక[3]
రక్షించు ఖడ్గనా।రాయణాంక
ప్రాణదానము సేయు । ప్రతిగండభైరవ
కావు మాశ్రితజన।కల్పభూజ
కరుణించు వైభవా।ఖండలసంకాశ
కృపఁ జూడు రేచర్ల।కులపవిత్ర[4]
యనుచుఁ బ్రత్యర్థివరులు నీ।యడుగుఁగదమ్ము[5]
లాశ్రయింతురు వినతులై । యనుదినంబు
సమరనిశ్శంక వెలుగోటి।శాసనాంక
రణజయోత్సంగ యేచభూ।రమణపుంగ 427

వ. అతనికుమారుండు 428

శా దిట్టైనట్టి కుమారయేచవసుధా।ధీశప్రభానాథ నీ
పట్టౌ బాహవభూమి శాత్రవమహీ।పాలాగ్రికంఠంబులన్
గొట్టన్ బెట్టను మట్ట మెట్ట రిపులం।గ్రోధించి తద్దేహముల్
దట్టించన్ విదళించుఁ జించును మహో।దగ్రప్రతాపంబునన్ 429

సీ. నలజయంతవసంత।నలకూబరుల చెల్వ
సాధించు నెవ్వాని । చక్కఁదనము
సురధేను సితభాను । హరిసూనుల వితీర్ణిఁ[6]
దలఁపించు నెవ్వాని । దానమహిమ

1. A B కలిత
2 ,, భరణుకాకతి రాజురాజ్యస్థాపనాచార్య
3 ,, కాలాంతర
4. ఇచ్చట కవి 'ఋ, ఉ' లకు యతిమైత్రిని గల్పించెను
5 ,, నీయడుగుదలాశ్రయింత్రు
6 V V. C చాగంబు

గుహాధనంజయభీష్మ । గురుభుజాబలశక్తి
శాసించు[1] నెవ్వాని । శౌర్యగరిమ
శరదభ్రశనదభ్ర । కరిసితాభ్రద్యుతి
గర్హించు[2] నెవ్వాని । ఘనయశంబు
చండతరవైరిరాజన్య । కాండగంధ
సింధురచ్ఛేదనోదగ్ర । సింహ మతఁడు[3]
మేటిమన్నీఁడు[4] మా వెలు । గోటిరాయఁ
డేచభూపాలునికుమార । యేచఘనుఁడు. 430

సీ. నీ భేరిభాంకృతు । ల్నిండి వీనులఁ బర్వ
నుల్లంబు జల్లనఁ । దల్లడిల్లె
మిఱుమిట్లుగొల్పు నీ । మేటిడాల్గనుఁగొన్న
ఘనభయంబున మహా । కంప మొందెఁ
గళకళమను నీదు । కైజారుఁ[5] జూచినఁ
గడు దప్పి దప్పిని । కలువరించె
సింగిణి విడివడి[6] । రింగు రింగున వచ్చు
నీచే లకోరీల । నేటుబడిసె[7]
బెదరి పఱువెత్తి దగఁ దొట్టి । బెగ్గలింపఁ
దలిమి నలికవె[8] మైసూరి । దళము నెల్ల
సకలబిరుదాంక వెలుగోటి । శాసనాంక
యేచభూపాలునికుమార । యేచధీర 431

---

1. B శక్తినాశించు
2 ,, గరించు V V C ఘర్షించు
3 ,, సింహమనఁగ
4 A మోటిమాన్నీడు
B మేటిమాన్నీడు
5. A. B కైజతము
6. , విడివిడి
7 A నిచెలకారిలం నితివడశి
B నిచెలకారిలంనింతివడశి
8 A తరమినకవె B తెరలినకవె

ఉ. స్వామి కుమారయేచ రిపుక్షత్రధనంజయ[1] నీపరాక్రమం
బె మని చెప్ప[2] మైసురిమహీశుబలంబులు దారసిల్లినన్
చామలి[3] సంగరంబుననుజానుగఁ ద్రుంచితి వీర ! రెండు మూఁ
డానుడ పట్టు నిండు పాలసమంతయు[4] పీనుఁగు పెంట లేర్పడన్ 432

సీ. మీతాతతండ్రైన । మేటి యేచనృపాలుఁ
డంచిత సత్కీర్తి । మించినాఁడు
రాణించు[5] మీతాత । రంగభూపాలుండు
పెంపైన రాజుల । పెంచ మణఁచె
రాయపట్టము నిల్పి । రహిం రిపుఁ జెండాడె[6]
నెంచఁగా మీతండ్రి । యేచఘనుఁడు
మలకమూఁకల నెల్ల । మహి నసాధ్యంబుగాఁ[7]
గెరలి పైకొని దిశల్ । గెల్చితీవు[8]
పంచపాండ్య[9]విభాళసంప్రాప్తబిరుద
హాటకంబైన సింహాతలాటరాయ
పార్థివోత్తమ ప్రతిగండభైరవాంక
యేచభూపాలవిభుకుమార । రేచభూప 433

వ ఆచినతిమ్మానేని వంశావతారం బెట్టి దనిన. 434

క. చినతిమ్మవిభునికూరిమి
తనయులు చెన్ననయుఁ దిమ్మధరణీశుఁడుఁ గాం

---

1 A B జెయిత్ర
2 „ చెప్పవచ్చు, చప్పవచ్చు
3 „ The first letter of the line lost, then we have బతి or బరి which does not agree with the prāsa. V. V. C gives the name of the place of the battle as Chāmali
4. A పెట్టునిందివాలమంతయు పినుగ పెంటతిర్వదన్
B పెట్టునిందివాలమంతయు కినుగ పెంటతిర్వదనూ
5. A B. రాశించు
6 „ రాయపట్టమునిర్విరహారిపుచెండాడి
7 „ మెదికిమూకలరెల్లమహీనసాధ్యమైన
8 A. కరిలి పెకొను దిశగెల్చినావు, B కరిలివికొనుదిశనగెల్చినావు
9 A. B పాండియ

దనరాధిపుఁడును బినకొం
డనయు వెలసి రవని నతిదృఢశ్రీమహిమన్ 435

వ. సంతతికిఁ జెన్నప్పనాయఁడు మొదలు [1] 436

క. అందునఁ జెన్నప్రభునకుఁ
బొం దమరఁగ మాలెకొండభూపుఁడు పుట్టెన్ [2]
అందంబు మీఱ నతఁడునుఁ
గందర్పుఁ గుమారచెన్నఘనునిఁ గనియెన్. 437

ఉ. హల్లకవైరితేజ! యవు నయ్య! భళి! వెలుగోటిచెన్నభూ
వల్లభమాలెకొండ! నెఱవాదివి నీవె వసుంధరాస్థలిన్
గొల్లలు గాఁగ సత్కవులు గోరిన కోరిక లిత్తు, వాజిలోఁ
గల్లరి శత్రుసంఘముల గర్వము వీడఁగ వ్రేతు వెమ్మెడన్ 438

వ. అతని కుమారుండు. 439

శా. నారీమన్మధ మాలెకొండఘను చెన్నా నిన్నుతింతున్ పయః
పారావారసముద్భవత్ప్రకటశుంభత్కుంభిరాట్ఘంటికా
ధారాళధ్వనిఘుంఘుమత్ ఘుమితవాగ్ధారా [3] సుధామాధురీ
పూరంబుల్ దుముకాడు నట్లుగ నహా పుంఖానుపుంఖంబుగన్. 440

చ. చలమున దాడిగా వెడలి చండవిరోధుల నుగ్గు నూచగాఁ
గలనను వ్రేయ సర్థులకుఁ గర్ణుని వైఖరి నర్థ మియ్యగాఁ
గలిగిన రాజె యీఘనుఁడు కారణజన్ముఁడు భట్ట యెంచరా
వెలుగొటిమాలెకొండపృథివీపతిచెన్నని రాయరాణువన్ 441

క. [4] వారలలోఁ బెదకొండ
క్ష్మారమణుని కీర్తిహంసిక నిజాండగతిన్
నీరజభవాండమండలి
నౌరా! తన కుక్షియందె యలముకయుండెన్ 442

---

1 This short prose passage is found after 437 in the Mss
2 A B భూవరుడు పుట్టెన్
3. ,, ధారాళధ్వమిఘుమితవాగ్ధారా
4 This stanza occurs before 437 in the Mss

వ ఆపెదకొండప్పపద్యాలు. 443

ఉ. నీతరవారి శత్రుధరణీపతి[1] దేహ వపారసంబురన్
జాతరుధిం జెలంగు విలసద్భవదీయయశోవధూటి యా
శాతటరంగభూములను | జానుగఁ జిందులు ద్రొక్కు[2] సజ్జగ
ద్గీతకులప్రసూతి పినతిమ్మయకొండ యఖండవిక్రమా 444

చ తలకొని యిచ్చి ప్రోడుపడు | దాతలుఁ ద్రిమ్మరి పాదదాతలున్
జలకణమాత్రదాతలును | జర్మము నెమ్ములు నిచ్చుదాతలున్
వెలవెలఁబోవ దాతలు భువిన్ బహుమార్గము నొందు దాతలున్
దెలియ సమంబుగారు పినతిమ్మనికొండని కివ్వసుంధరన్ 445

వ ఆరంగప్పనేని వంశావతారం బెట్టి దనిన. 446

క రంగక్షితిపతి సాక్షా
ద్రంగపతిం దెలిపె సతదురంతైకదయా
సంగతి సాత్వికయుతబు
ద్ధిం గమలావిభవసంభృతిన్ బరికింపన్. 447

వ. అతనికుమారుఁడు 448

సీ ఈభోగవైభవం | బేరాజు కున్నది
పాకారికే కాక | నీకె కాక
ఈకాంతివిలసనం | బేరాజు కున్నది
రాకేందునకె కాక | నీకె కాక
ఈమహాగాంభీర్య | మేరాజు కున్నది
నీరధికే కాక | నీకె కాక
ఈధైర్యధుర్యత్వ | మేరాజు కున్నది
నిర్జరాద్రికె కాక | నీకె కాక
ధరణి నేరాజు కున్నదీ | దానగరిమ
నాకభూజంబునకె[3] కాక | నీకె కాక

---

1. A, B సతి
2 A బానంగగజందులుఁద్రొక్కు
B బానంగగలందులుద్రొక్కు
3 A B నాకభూనేభజంబునకు

భావభవరూప భువనదీఽప్తప్రతాప
సంగరాటోప వెలుగోటి ఽ సింగభూప.[1]   449

సీ. ఒరయు విద్వేషుల ఽ యూరు నాటకశాల
మెఱయు భూతగణంబు ఽ మెట్టుకాండ్రు[2]
పగతుల నగరులు ఽ పటురంగమధ్యంబు[3]
మలయు వైరుల బొమ్మ్మ ఽ మద్దెలయును
దట్టించు రిపుకోట ఽ తాళము ల్దాళముల్
మజ్జారె[4] హేయను ఽ మాటమాట
కోయని పెల్లార్చుఽకొను నాను ముఖవీణె
భవదీయభుజలక్ష్మి ఽ పాత్ర గాఁగ
తక్కడిగి తక్కనఁగ[5] గీతఽతాళగతుల
నాట్యమాడించు నీఖడ్గఽనట్టువుండు
బవరతలమున రంగభూఽపాలపుత్ర
సంగరాటోప[6] వెలుగోటిఽసింగభూప   450

వ. అతని కుమాళ్లు   451

శా. ఔరా సింహతలాటరాయ భళి నిఽత్యౌదార్యరాధేయ మ
జ్జారే సింగనృపాబ్ధిచంద్ర శుభవాఽచాసాంద్ర సేబా సహో
రారాజద్వెలుగోటివంశమణి మేల్[7] ఽ రా రామభద్రా గు[ణీ
నా] రీమన్మథ బాపు మాయురె మదాంఽధగ్రావవజ్రాయుధా.   452

ఉ. వీరనృపాలగర్వహరఽవిక్రముఁ డంటినొ జగ్గరాజును
ఖ్యాతివిభాళుఁ డంటినొ భఽయాహృత[8] రాజకిశోరుఁ డంటినో

---

1 B జంగభూప
2. A B ముట్టుకాండ్రు
3 „ పగరులు నగరులు పత్రుంగమధ్యంబు
4. „ మచ్చారె
5 A తక్కగిడితక్కనగ
B తక్కగిడితక్కనక్క
6. A B యుంగజాటోప
7 B. మల్
8 A B దయాహృత

చారుతరాంగసింగనృపసంభవుఁ డంటినొ కంతుచేతి పే
రారడి రామచంద్రుఁ డని యంటిని రం తొనరింతురా చెలీ. 453

వ అతని యనుజుండు 454

సీ. తుత్తుమురై రాలు భూర్తారికోటీర
పాళీ[1]మణుల పాంసుకేళి నెఱపు[2]
ఏఱులై ప్రవహించు వీరవైరిన్నృపాల
జాలరక్తంబుల నోలలాడు
వింతలై కనుపట్టు విద్వేషిభూపాంత్ర
మాలికావళుల[3] నుయ్యాలలూఁగు
ఖండితోద్దండభూమండలాధిప[4]శిరః
కాండంబులను బుట్టచెండులాడు

మేలు మేలగు నీఖడ్గబాలకుండు
చటులతరకీర్తి నర్తకీనటనరంగ
రంగదాశాంత వెలుగోటిసింగవిభుని
వేంకటాద్రి క్షమాపాల విజయశీల. 455

సీ గరిడిలో సాములా గర్వితాహితపాండ్య
దళవిభాళుని తోడి బలిమిపోరు
సరసప్రసంగమా సంగరనిశ్శంక[5]
బల్లరగండాంకభటరవంబు
జలకేళులా సోమకుల భార్గవు కరాసి
ప్రవిగళద్రక్త[6]ధారారాళిఁ బడుట

---

1 A B పాలి
2 A కేళిసెరపు
3 A B భూమాత్ర మాలికాలీల
4 ,, భూమండలాధిక
5 A లిశ్యంక
B విశ్వంక
6 A B అతిగళద్రక్త

గర్వ ఘనములా ఽ ప్రతిగండభైరవు
నున్నతబాణక్షతోగ్రరీతు

తేల యీవట్టి వైరంబు[1] ఽ చాలు ననుచు
మన్నె[2]రాజన్యు లెల్లను ఽ మఱుఁగుఁ జొచ్చి
సిరులఁ బొందింది రౌరౌర[3] ఽ సింగవిభుని
వేంకటాద్రిక్షమాపాల ఽ విజయశీల 456

వ. అతని కుమాళ్లు 457

సీ. శ్రీరస్తు సకల ధాత్రీచక్రరక్షణ
దక్షదక్షిణభుజాఽదండ నీకు
విజయోస్తు యాచకవ్రజఘోరదైన్యము
ద్రాతమఃపటల[4]మార్తాండ నీకు
హరిభక్తిరస్తు నాహంకారశరిపంధి
కంఠలుంఠనశాతఖడ్గ నీకు
... .
.. . ...

ఆయురస్తు సువైష్ణవాఽభ్యర్చనాభి
ధానమాధవమృదుపద[6]ధ్యానమాన
సాంబుజగరిష్ఠ వేంకటాఽధ్యక్షతనయ
మాన్య వెలుగోటిసింగభూఽపాల నీకు 458

సీ. చిప్పు చిప్పుకన వచ్చుఽసింగాణికోలల
మదహస్తి నెదురఁగా ఽ నుదుటు[7] శ్రీ,)

---

1 A B యీవంట్టివైరంబె

2 ,, మన్నె

3 B తౌరార

4 ,, మున్ద్రాతవె రటల

5 The last line is missing

6 B వల్లపదద

7 A B నిమటు

టింగుటింగనుచుఁ బాఽణాసు తుపాకీగుండ్ల
నెఱి లెక్కగొనక ముంఽదఱికి హెచ్చి[1]
బెఱబెఱమంచును ఽ భీకరధ్వనులతోఁ
గవయు బల్బాణాంబు ఽ రవలిఁ గెరలి
మొత్తమై బలువాఁడి ఽ కత్తుల నొప్పు రా
హుత్తసంఘములపై ఽనుఱికి నఱికి
మలక పంపుల గెలిచి తో ఽ మాఱు లేక
రమణ నార్వీటి శ్రీరంగ ఽ రాయశౌరి
సెలవుఁ బెట్టిన వెంగంటిఽచెఱువులోన
ధీర వెలుగోటి వేంకటాఽధిపునిసింగ 459

సీ కఱకు సిలేదార్ల ఽ కంఠరక్తంబులు
చండి వజీర్ల మాంఽసంబు తుఱుము
రవ్వగు నేదార్ల ఽ క్రొవ్వు లప్పలరాసి
మెం డొద్దు ఖాజీల[2] ఽ మెదడు కుప్ప
బిరుఁగ రాహుత్తుల ఽ ప్రేవుల ప్రోవులు
ఖాండరిఖానుల ఽ కండగుములు
గొంటరి సరదార్ల ఽ గుండెల కఱకుట్లు
మొక్కలి[3] సైదుల ఽ మూలుగులును
భుక్తి వెట్టితి వౌ ఖడ్గఽభూతమునకు
గణన కెక్కిన వెంగంటి ఽ రణమునందు
భళి భళిర పంచపాండియఽదళవిభాళ
ధీర వేలుగోటి వేంకటాఽధిపునిసింగ 460

సీ అల పురత్రయము ఘోఽరాజిలో వధియించు
శూలాయుధుమహోఽగ్రలీల మెఱసి

---

1 A B నెరిలెక్కగానకముందఱికివెచ్చి
2 ,, ఖాసాల
3 ,, దాకలి

అక్షీణబలుఁ డైన దక్షుని తలఁ ద్రుంచి
నిలిచిన శరభేశు నీటు దనరి
దశకంఠలుంఠనోద్దండుఁ డైనప్రతాప
రామభద్రస్వామి రహి వహించి
క్రుద్ధకౌరవగదాయుద్ధమధ్యాటోప
భీమసేనాగ్రహోద్దామలీల
బెకలి యనుమాటు తరతరాలకును జాల
గుట్టు చెడఁ గొట్టితివి గోలకొండ బలము
తెలిమి వెలుగోటి వేంకట ధరణిధవుని
సింగధాత్రీకళత్ర యూర్జితచరిత్ర 461

శా. నిన్నా మొన్నటి కన్నమన్నదొరలన్ నీతో సమానంబుగా
నెన్నేలా గెటు లద్భుతావహము[1] లూహింపంగ నీశౌర్యశుం
భన్నానాగుణవైఖరుల్ భళి నుతింపన్ నీదిరా డాక మా
యన్నా వెల్గోటి[2] వేంకటాధిపునిసింగా సంగరాభంగురా 462

మ. ఒకమన్నీఁడు కరాకరిన్ దొడరి నీహుర్మత్తు సైరించి నీఁ
గక[3] నిల్వంగలఁడా రణస్థలుల శంకాతంకమున్ లేని మ
న్నకుమారుండవు నీవెరా రణజయోన్నిద్రా బుధాభీష్టదా
యక[4] మా వెల్గోటి వేంకటాధిపునిసింగా సంగరాభంగురా 463

శా. ధీరోదాత్తగుణోత్తముండ వగు నిన్ దీవింప లేనట్టి యా
నోరున్ నోరె నినుం గనుంగొనని కన్నుల్ కన్నులే నీదయా
సారం బానని యర్థి యర్థియె మహీచక్రావనప్రక్రియా
దారాంభోధర[5] ఘోరసారశరధారాసార విస్ఫూర్జితుల్
గారం తే వెలుగోటి వేంకటయసింగా మండలాఖండలా 464

---

1 B హావము
2. A B వెలుగోటి
3 ,, నేగక
4 ,, దాయక
5. ,, దారంభోధర

ఉ. క్రొత్తలుగాఁగ నేఁడు వెలుగోటిపురీంద్రకుమారసింగ మేల్
మొత్తము గట్టివచ్చు సితె మూఁక వజీరులఁ గొట్టి మట్టినన్
నెత్తురు దొబ్బలుల్ మెదడు నెమ్ములు ఱొమ్ముల మాంసఖండముల్
సత్తరు పెట్టిన ట్లమరు జంబుకవృద్ధపిశాచకోటికిన్. 465

సీ. పరవాహినీనాథపటుజీవనముఁ గ్రోలు
నీమండలాగ్రోరు[1] నీరదంబు
ద్విజరాజపోషణస్థితిఁ జెంది తనరారు
నీబాహుసురకుంభి నిగ్రహంబు
కువలయామోదంబు సవరించి విహరించు
నీకీర్తిచంద్రికోన్నిద్రమహిమ
పద్మాస్యవిలసనప్రాభవం బొనఁగూర్చు
నీప్రతాపద్యుమణిప్రకాశ

భళిర ! భవదుదారఖ్యాతిజలధిజలధ
రాయమానరాధేయాదిరాడ్విహార
భవ్యగుణహార వేంకటప్రభుకుమార
స్థిరతరాటోప వెలుగోటి సింగభూప 466

సీ. తురగ రింఖోద్ధూతధరణీపరాగంబు
జాళువాకనివింత చవికె గాఁగ
నిహతారిభూధవానీకాంగ[2]బృందంబు
విశదమౌ కల్యాణవేది గాఁగ
దళితోగ్రకరికుంభగళితముక్తావళుల్
శ్రీలు[3] నొప్పెడు తలఁబ్రాలు గాఁగ
[4]... .. ..
.. ...

---

1 B. గ్రారు
2 A బాధితానేకాంగ
B బాధితానేకోంగ
3 ,, శ్రీల
4 The last line is lost.

20

జయ రమాకరగ్రహణవిస్తారవిభవ
పూజి దాలుతు వెల్లప్పా[1] డవనిలోన
భవ్యగుణహార వేంకట ప్రభుకుమార
స్థిరతరాట్టోప వెలుగోటి సింగభూప 467

వ. అతని యనుజుండు. 468

శా. పేటల్ కోటలు నుగ్గు నూచములు నీ భేరీధణంధాణత
ధా టైనా భళి నీదె మన్నియదు నేదాకుల్ సమానంబుగా
జేటీ యందగ[2] నేర్తురే మనిమొనం బెంపొంది తా రయ్య వెల్
గోటీవేంకటరామభద్ర బుధరాట్కోటీరకల్పద్రుమా 469

సీ. మత్తారిభూపాలమస్తకంబులె కాని
ఖండించ దార నీ ఘనకరాసి[3]
వైరిధాత్రీనాథవక్షంబులే కాని
పరుస నొట్టదు నీదు వరహయంబు
విరసావనీంద్రుల వెన్నుపైనే కాని
తాఁకదు నీచేతి తఱటుపెట్టు
గర్వితాహితరాజగాత్రంబులే కాని
కాలరాయదు నీదు[4] గంధగజము

శత్రుమదభంగ రాయవేశ్యాభుజంగ
గండరాతీతబల్లరగండబిరుద
ప్రకటచారిత్ర వేంకటప్రభుసుపుత్ర
రమ్యగుణభద్ర వెలుగోటిరామభద్ర. 470

---

1 A B దాల్తు రొల్లప్పు
2. B యందుగ
3 A B ఖండించదార నీ ఘనకరాళి
4. ,, ఖండించదార నీ

అనుబంధము

రేచర్లవారి బిరుదు

స్వస్తి సమస్త సద్గుణగణాలంకార హేమాద్రి ప్రసిద్ధషోడశదాన మహామండలేశ్వర సకలవిద్యాకళాప్రవీణ శ్రీవిష్ణు[భక్తి]పరాయణ విరోధిరాజతిమిరమార్తాండ పూరితగాంభీర్యరత్నాకర పరనారీదూర మంగళార్థనిమిత్తభవన్మందిర నిత్యోత్సవ అనవరతకనకకర్పూర దానధారాప్రవాహ ఆరూఢతురగరేఖారేవంత వనితాజనహృదయవనవసంత ప్రతిగండభైరవ భుజబలభీమ ఖడ్గనారాయణ గాయగోవాళ హిందూరాయసురత్రాణ పంచపాండ్యదళవిభాళ కాకతిరాయ రాజ్యస్థాపనాచార్య చలమర్తిగండ మూరురాయజగద్దళ కంచికవాటచూఱకార క్రొత్తచెర్లసర్వగర్వాపహార కొలనివీటివీరక్షేత్రాణోవిజయప్రమోద కుంట్లూరుభీమదేవునిశిరఃఖండన రణక్రీడావినోద నెల్లూరువీరక్షేత్రాణోభారతీకమల్ల తిక్కనబయ్యనప్రాణాపహార తిరుకాళరాజరాజ్యస్థాపనాచార్య ఉద్దండమండలీకరగండ సత్యగదేవునితలగొండగండ కన్నడదేవునితలగొండగండ చాళిక్యదేవునితలగొండగండ కంకాళదేవునితలగొండగండ ఉదయనదేవునితలగొండగండ వేములకొండరణరంగస్థలవైరినాయకజీమూతపవన ఏకశిలానగరసమీపశాత్రవరాజన్యగహనదావానల బోడపూడివిభాళ నెల్లూరివీరక్షేత్రాణోహల్లకల్లోల కుంట్లూరిఇమ్మడిమదవిదారణ కారణప్రభవ అరిరాయమీనజాల రాజదేవేంద్రవల్లభ జిలుగుపల్లిసంగరాంగణరణోన్ముఖమచ్చనాయకునితలగొండగండ వైరిసామంతరాగోల కొండమనాయంకరగండ గణపవరకుర్గవిభాళ యిందిరాలాలప్రాకార[విభాళ] దన్నాలకోటపరివేష్టితకదనపారంగ చేకోలుగండ ఇరువత్తుగండ గండగోపాళ రిపురాయమానమర్దన మెఱుకవరప్రాంతసమరసన్నాహ ప్రతికూలతిమిరమార్తాండ చేకోలుగండ కొలచెలమసప్తాంగచూఱకార గోసంగిదుర్గమదాపహార యినుగుర్తినిర్ధూమధామ జల్లిపల్లివీరక్షేత్రాణోభారతీకమల్ల అంతెంబరగండ నానావర్ణమండలీకరగండ బిరుసమన్నెవిభాళ ధరణీవరాహ చౌహత్తమల్ల పరిగొండకుర్గవిభాళ కర్ణాటరాయమానమర్దనభుజాదండ సత్తికతప్పువరాయరగండ భాషకుతప్పువరాయరగండ మండలీకభుజంగ సంగర

వైనతేయ భుజబలాంజనేయ గిరిదుర్గమల్ల జలదుర్గబడబానల వనదుర్గదావానల స్థలదుర్గవిభాళ హంకారరాజకుమార వేశ్యాభుజంగ త్రిభువనకోటలగొంగ హొన్నకొట్టుకుదిఱెగట్ట మండలీకరగండ హేల్లావరనంట హేల్లావరదగండ వర్ణాశ్రమప్రతిపాలనోదయ ప్రజమెచ్చుగండ ముమ్మడిబల్లిగండ జాణకొమార వివేకనారాయణ ప్రతాపరామావతార ఉన్మత్తరాయ మదనమహేశ్వర పని ఘానరాయబసవశంకర ఉన్మత్తమదనమోహన వశీకరణసంతాప కామినీపంచ బాణావతార మృగమదఘనసారవివిధసుగంధకుసుమవిచిత్రచీనిచీనాంబరమౌక్తిక వజ్రవైడూర్యగోమేధికపుష్యరాగఇంద్రనీలమరకతమాణిక్యప్రవాళనవరత్నస్థాపిత సువర్ణభూషణాలంకార అసిముసలకణయకంపనభల్లాతకభిండివాలకోదండశరచక్ర క్రకచకుంత కుఠారతోమరపరశువజ్రముష్టి కత్తి వెరకత్తిసబళకదళపూనిలాంగల కేరళావోడ్యాణపలకసురియ యత్తళపట్టిసడోంకెనబల్లకత్తిరాయకత్తిత్రిశూల బత్తీసాయుధప్రవీణ ఏకఘాటీసమర్థ విషమఘాటీపాంచాల చతురుపాయ దక్ష రిపుప్రళయాంతకోపేంద్ర అష్టదిగ్గాజమనోభయంకర అవఘళరాయమాన మర్దన మేదినీరాయగష్టగజాంకుశ శరణాగతరాజరక్షామణి ఆదిరాజాన్వయచారు చరిత్ర రేచర్లగోత్రపవిత్ర వీరపాండ్యవిక్రమపాండ్యపరాక్రమపాండ్యసుందర పాండ్యకులశేఖరపాండ్యులు మొదలైన పంచపాండ్యదళవిభాళ కూటువమన్నె కుమాళ్లగుండెదిగుల హంకారరాజకుమాళ్ల వేశ్యాభుజంగ గర్వితరాచకుమాళ్ల వేశ్యాభుజంగ యేబిరుసురగండ సర్వబిరుదకొమర వేశ్యాభుజంగ దళరావుదళ పతిరావుదళమోదిత్యాందళపతిరాయాంచాఛల్లా పొడవనిపొటునుపెట్టనిత్యాగ మనుపాగషించుకొనినారుకాంచాఛల్లా నవలక్షదాతా చక్రవర్తి ఐశ్వర్య దేవతా విష్ణు[భక్తి]పరాయణ సింహతలాట రాయరాహుత్త వేశ్యాభుజంగ నిచ్చకల్యాణపచ్చతోరణము నుగలిగిన రేచర్లనాయకకులాన్వయబిరుద విజయ ప్రశస్తి విజయీభవ

Printed by Rao Brothers (Regd), at Shakti Press Ltd (Shanti Press) Madras

వెలుగోటివారి వంశావళి.

సూచిక

(సంకేతాక్షరములు త=తమ్ముఁడు, పు=పుత్త్రుఁడు, బి.=బిరుదు, భా.=భార్య)

తప్పొప్పుల పట్టిక

పుట.	బంతి.	తప్పు	ఒప్పు.
1	4	రెండెడ్ల	రెండేళ్లు (రెండునాగళ్ళని అర్థము)
6	4	లేటేటు	లేఁటేఁటు
,,	5	దనునొప్పు	దనిరొప్పు
8	18	బెడెంబు	బెండెంబు
,,	,,	నాఁడు	నాఁడు
29	5	మాదడరెదు	మాదఁడిందు
,,	6	పెదకి	వెదకి
32	,,	ఝంగిలి	జంగిలి
35	11	తొత్తడిఁగాపురంబు	తొత్తడిగాఁపురంబు
38	2	బరగ	బరఁగఁ
,,	12	ఎరుక	ఎఱుక
62	16	మర్థికిపట్టు	మర్థికిఁబట్టు
68	18	జేదు	జేఁదు
88	14	శుద్ధవితి	శుద్ధచవితి

INDEX TO INTRODUCTION

The following abbreviations are used —*ch* = chief, *chron* = chronicle co = country, *com* = community, *dyn* = dynasty, *gen* = general, *hist* = historical, *k* = king, *lit* = literary, *rel* = religious, *ri* = river, *sa* = samantas, *sans* = sanskrit, *tel* = telugu, *tn* = town, *vi* = village, *wk* = work

S

T

U

V